

بامداد بشریت

مشخصات کتاب

سرشناسه: طبسی محمدجواد، ۱۳۳۱

عنوان و نام پدیدآور: بامداد بشریت: مجموعه ای از پرسش ها و پاسخ ها پیرامون امام زمان (عج) / محمد جواد مروجی طبسی.

مشخصات نشر: قم مسجد مقدس جمکران ۱۳۸۳.

مشخصات ظاهری: ۱۶۰، ۵ ص.

شابک: ۷۰۰۰ ریال؛ ۱۱۰۰۰ ریال: چاپ چهارم: ۹۷۸-۹۶۴-۸۴۸۴-۲۰-۵؛ ۱۱۰۰۰ ریال:

چاپ سوم: ۹۶۴-۸۴۸۴-۲۰-۱

یادداشت: چاپ قبلی: انتشارات بوستان کتاب قم، ۱۳۸۱.

یادداشت: چاپ چهارم: ۱۳۸۶.

یادداشت: چاپ سوم: ۱۳۸۶.

یادداشت: کتابنامه ص [۱۵۴-۱۵۷]؛ همچنین به صورت زیرنویس

موضوع : محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. -- یاوران

موضوع : محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. -- پرسش ها و پاسخ ها

موضوع : مهدویت-- انتظار

موضوع : مهدویت-- جنبه های قرآنی

موضوع : موعود گرایی

شناسه افزوده : مسجد جمکران (قم). واحد پژوهش

رده بندی کنگره/ BP۲۲۴ : ط ۲۳۳ ب ۲ ۱۳۸۳

رده بندی دیویی : ۴۶۲/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی : م ۸۳-۹۶۸۶

دعای فرج

اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيِّكَ الْحُجَّهِ بْنِ الْحَسَنِ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آبائِهِ فِي

هَذِهِ السَّاعَةِ وَ فِي كُلِّ سَاعَةٍ وَلِيًّا وَ حَافِظًا وَ قَائِدًا وَ نَاصِرًا وَ دَلِيلاً وَ عَيْنًا حَتَّى تُسْكِنَهُ أَرْضَكَ طَوْعًا وَ تُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلًا

تقدیم به:

ویران کننده کاخ های ظلم و خیانت!

نجات دهنده انسان از گمراهی و ضلالت!

انتقام گیرنده از دشمنان هادیان امت!

برقرار کننده عدالت و امنیت!

بامداد بشریت!

حضرت حجه بن الحسن العسکری عجل الله تعالی فرجه الشریف

پیشگفتار.....۱۳

بخش اول: اعتقاد به مهدویت

پرسش ۱- آیا در کتاب های آسمانی، به مسأله ظهور منجی جهان اشاره ای شده است یا اینکه این عقیده اختصاص به مسلمانان دارد؟.....۱۸

پرسش ۲- آیا مهدویت در قرآن کریم مطرح شده است؟ ۲۰

پرسش ۳- آیا اعتقاد به مهدویت اختصاص به شیعه دارد؟ ۲۲

پرسش ۴- آیا نامی از امام مهدی علیه السلام در صحاح سته آمده است؟ ۲۵

پرسش ۵- چرا امام مهدی علیه السلام را بشناسیم؟ ۲۹

الف. جلوگیری از انحراف و گمراهی ۳۰

ب. جلوگیری از بطلان عمل (قبولی اعمال)..... ۳۱

ج. رسیدن به حیات معنوی ۳۱

د. برای فرار از مرگ جاهلیت ۳۱

بخش دوم: میلاد منجی بشریت

پرسش ۶- آیا به نظر اهل سنت، امام مهدی علیه السلام متولد شده است؟ ۳۴

پرسش ۷- آیا کسی امام زمان علیه السلام را در دوران کودکی اش دیده؟ ۳۸

پرسش ۸- چرا امام حسن عسکری علیه السلام فرزندش را از مردم پنهان کرد؟ ۴۰

الف. تلاش برای کشتن امام حسن عسکری علیه السلام ۴۰

ب. بازرسی خانه امام حسن عسکری علیه السلام ۴۰

ج. گزارش جعفر و دستگیری صیقل..... ۴۰

د. اعزام نیرو برای کشتن امام زمان علیه السلام..... ۴۲

پرسش ۹- آیا در زمان غیبت می توان حضرت مهدی علیه السلام را دید؟ ۴۳

پرسش ۱۰- آیا می توان امام زمان علیه السلام را در خواب دید؟ ۴۵

* آیا خواب غیر معصوم حجت است؟..... ۴۶

بخش سوم: راز طول عمر

پرسش ۱۱- مگر ممکن است انسانی این اندازه عمر کند؟ ۴۸

پرسش ۱۲- آیا طول عمر، پیش از امام زمان علیه السلام سابقه داشت؟ ۵۰

بخش چهارم: فلسفه غیبت

پرسش ۱۳- آیا چنین غیبتی پیش از امام زمان علیه السلام وجود داشته؟ ۵۲

پرسش ۱۴- فلسفه غیبت امام زمان علیه السلام چیست؟ ۵۳

الف. جاری شدن سنت های پیامبران در او ۵۴

ب. امتحان شیعیان ۵۵

ج. تنبیه مردم ۵۷

د. بیعت کسی به عهده اش نباشد..... ۵۷

ه. بیم کشته شدن ۵۷

و. خالی شدن صلب کافران از مؤمنان ۵۹

پرسش ۱۵- چرا باید برای ظهور امام زمان علیه السلام زمینه سازی کرد؟ ۶۰

*چگونه زمینه سازی می کنیم؟..... ۶۱

الف. شناختن و شناساندن ولی عصرعلیه السلام ۶۲

ب. مبارزه با انحرافات و کجروی ها..... ۶۲

ج. تبیین اهداف امام ۶۳

د. انتظار فرج ۶۴

ه. شناخت وظایف و عمل به آن ۶۴

پرسش ۱۶- انتظار فرج چیست؟..... ۶۵

ص: ۸

بخش پنجم: نشانه های ظهور

پرسش ۱۷- آیا اوضاع جهان پیش از ظهور، پیش بینی شده؟ ۶۹

پرسش ۱۸- با توجه به فراگیری ظلم و ستم در سراسر جهان چرا امام زمان علیه السلام ظهور نمی کند؟ ۷۱

پرسش ۱۹- با اینکه بسیاری از علائم به وقوع پیوسته است، چرا امام زمان علیه السلام ظهور نمی کند؟ ۷۲

پرسش ۲۰- نشانه های ظهور کدامند؟ ۷۳

الف. خروج سفیانی ۷۳

ب. کشته شدن نفس زکیه ۷۴

ج. ندای آسمانی از سوی جبرئیل ۷۴

د. فرو رفتگی در بیداء..... ۷۴

ه. قیام یمانی ۷۴

و. اختلاف فرزندان عباس ۷۵

ز. نمایان شدن دستی در آسمان ۷۵

پرسش ۲۱- آیا بین نشانه های حتمی و ظهور امام، فاصله زمانی تعیین شده است؟ ۷۶

الف. کمتر از یک سال ۷۶

ب. پانزده شب ۷۷

ج. دو شب پیش از ظهور ۷۷

د. فاصله بسیار کم ۷۷

پرسش ۲۲- آیا ایرانیان در دوران غیبت و هنگام ظهور حضرت مهدی علیه السلام نقشی دارند؟ ۷۸

الف. حمایت همه جانبه از اسلام ۷۸

ب. زمینه سازان حکومت مهدی علیه السلام ۷۹

ج. سپاهیان پا در رکاب ۸۱

د. آموزگاران قرآن در دولت کریمه ۸۲

ص: ۹

بخش ششم: ویژگی های حضرت مهدی علیه السلام

پرسش ۲۳- چرا هنگام شنیدن نام قائم آل محمد - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - از جا برمی خیزیم؟ ۸۳

پرسش ۲۴- آیا بردن نام امام زمان علیه السلام حرام است؟ ۸۵

پرسش ۲۵- چرا به امام زمان علیه السلام منتقم گفته می شود؟ ۸۸

پرسش ۲۶- امام زمان علیه السلام از چه کسانی انتقام می گیرد؟ ۹۰

پرسش ۲۷- چرا به امام زمان علیه السلام، قائم آل محمد علیهم السلام گفته می شود؟ ۹۲

الف. قیام و حمایت از دین ۹۳

ب. قیام به وسیله شمشیر ۹۳

ج. قیام پس از مردن نام او ۹۴

پرسش ۲۸- چه نشانه هایی از پیامبران در امام مهدی علیه السلام وجود دارد؟ ۹۵

الف. عمر طولانی آدم و نوح علیهما السلام ۹۶

ب. پنهان ماندن تولد ابراهیم و موسی علیهما السلام ۹۶

ج. ناشناس بودن حضرت یوسف علیه السلام ۹۷

د. آزمایش سخت حضرت ایوب علیه السلام ۹۷

ه. جوانی حضرت یونس بن متی علیه السلام ۹۸

و. نشانه ای از حضرت عیسی علیه السلام ۹۸

ز. نشانه ای از حضرت عیسی علیه السلام ۹۸

* چرا حضرت مهدی علیه السلام با شمشیر قیام می کند؟ ۹۹

پرسش ۲۹- آیا میراث پیامبران نزد امام مهدی علیه السلام وجود دارد؟ ۱۰۰

الف. عمامه و پیراهن رسول خدا صلی الله علیه وآله ۱۰۰

ب. زره و شمشیر ذوالفقار پیامبر صلی الله علیه وآله ۱۰۱

ج. پرچم رسول خدا صلی الله علیه وآله ۱۰۱

د. عصای حضرت موسی علیه السلام..... ۱۰۲

ه. سنگ حضرت موسی علیه السلام..... ۱۰۲

و. تابوت سکینه..... ۱۰۲

ز. مجموعه ای دیگر از آثار پیامبران..... ۱۰۳

ص: ۱۰

ح. کتاب های آسمانی..... ۱۰۳

ط. قرآنی که حضرت علی علیه السلام آن را گرد آورد..... ۱۰۴

بخش هفتم: دولت جهانی حضرت مهدی علیه السلام

پرسش ۳۰- آیا حکومت امام زمان علیه السلام، جهانی است؟ ۱۰۶

پرسش ۳۱- امام زمان علیه السلام در چه روزی ظهور می کند؟ ۱۰۸

پرسش ۳۲- امام عصر علیه السلام چند سال حکومت می کند؟ ۱۰۹

پرسش ۳۳- محل سکونت امام مهدی علیه السلام کجاست؟ ۱۱۱

الف. دوران پیش از غیبت..... ۱۱۱

ب. دوران غیبت صغری..... ۱۱۲

ج. دوران غیبت کبری..... ۱۱۲

د. دوران ظهور..... ۱۱۵

پرسش ۳۴- چه تحولاتی در زمان امام عصر علیه السلام رخ می دهد؟ ۱۱۵

پرسش ۳۵- رجعت چیست و ادله آن کدام است؟..... ۱۱۸

پرسش ۳۶- چه کسانی هنگام ظهور حضرت زنده می شوند؟ ۱۲۱

الف. کسانی که چهل صبح دعای عهد را بخوانند..... ۱۲۳

ب. کسانی که هر شب جمعه، سوره اسراء را بخوانند ۱۲۳

ج. هر کس شبیه سلمان فارسی رحمه الله باشد..... ۱۲۳

د. شهیدان ۱۲۳

ه. مؤمنان ۱۲۴

پرسش ۳۷- آیا پیامبران در حکومت مهدی علیه السلام نقشی دارند؟ ۱۲۴

الف. عیسی بن مریم علیهما السلام ۱۲۶

ب. الیاس پیامبر علیه السلام..... ۱۲۶

ج. دانیال علیه السلام ۱۲۷

د. یونس علیه السلام ۱۲۷

پرسش ۳۸- آیا امام مهدی علیه السلام احکام جدیدی می آورد؟ ۱۲۷

پرسش ۳۹- محل حکومت امام زمان علیه السلام کدام شهر است؟ ۱۲۸

ص: ۱۱

پرسش ۴۰- سرنوشت اقلیت های دینی در حکومت حضرت مهدی علیه السلام چگونه است؟ ۱۲۹

بخش هشتم: یاران حضرت مهدی علیه السلام در دوران غیبت و حضور

پرسش ۴۱- حضرت خضر علیه السلام کیست و در دوران غیبت حضرت مهدی علیه السلام چه نقشی دارد؟ ۱۳۱

پرسش ۴۲- آیا تعداد یاران امام زمان علیه السلام مشخص است؟ ۱۳۵

*آیا یاران امام زمان علیه السلام فقط ۳۱۳ نفرند؟ ۱۳۸

پرسش ۴۳- نقش علما در حکومت امام زمان علیه السلام چیست؟ ۱۳۹

پرسش ۴۴- ابدال کیانند؟ ۱۳۹.....

الف. منظور از ابدال چیست؟ ۱۳۱.....

ب. ابدال چند نفر هستند؟ ۱۴۳.....

ج. ابدال دارای چه ویژگی هایی هستند؟ ۱۴۵.....

د. ابدال در کجا زندگی می کنند؟ ۱۴۶.....

ه. آیا می توان جزء ابدال بود؟ ۱۴۷.....

بخش نهم: دشمنان حضرت مهدی علیه السلام

پرسش ۴۵- دشمنان امام زمان علیه السلام چه کسانی هستند؟ ۱۴۸

الف. منحرفان فکری ۱۴۸.....

ب. بتریه ۱۴۹.....

ج. مرجئه ۱۵۰.....

پرسش ۴۶- آیا امام زمان علیه السلام کشته می شود؟ ۱۵۲

فهرست منابع ۱۵۴.....

ص: ۱۲

پیشگفتار

هر مکتب و نظامی برای تبیین اصول و مبانی اعتقادی و آرمانی خود، نیازمند تبلیغات است و از این راه، به گسترش حیطه نفوذ خود دست می‌یابد. در طول تاریخ، تنها اندیشه‌هایی به جا مانده و به دست نسل‌های بعد رسیده است که از بهترین، مؤثرترین و پر نفوذترین شیوه‌های پیام‌رسانی برخوردار بوده‌اند.

در دنیای کنونی که همه چیز در اثر پیشرفت تمدن بشری چهره خود را تغییر داده و رشد چشمگیری یافته، تبلیغات از شیوه «سنتی» خارج و به یک دانش تبدیل شده است.

امروز دانشکده‌ها و سازمان‌های بزرگ و پیچیده که دارای بودجه‌های عظیم هستند، در راستای کار آمدی تبلیغات در زمینه‌های مختلف تجاری، سیاسی و عقیدتی، مشغول فعالیت هستند. اربابان رسانه‌های تبلیغاتی در جهان با استفاده از پیشرفته‌ترین ابزار، به تبلیغ فرهنگ استعماری خویش و حمله به باورهای کهن مخاطبان خود می‌پردازند.

اکنون مرزبانان مرزهای عقیدتی برای پاسداری از فرهنگ اسلامی، نیازمند استفاده از ابزارهای نوین اطلاع‌رسانی و آگاهی از آخرین داده‌های اطلاعاتی هستند.

در شرایط کنونی که مردم انقلابی ایران با الهام از مکتب‌رهایی‌بخش اسلام، جامعه‌ای نوین بر اساس اندیشه‌های اسلامی بنا نهاده‌اند و

ص: ۱۳

تلاش گسترده‌ای را برای احیای ارزش‌های دینی آغاز کرده‌اند، شایسته است دانشمندان مسلمان با تمام توان خویش، به پیرایش اندیشه‌ها بپردازند و اسلام ناب محمدی را معرفی کنند.

سوگمندان باید بپذیریم که بسیاری از خرافه‌ها و باورهای غلط هنوز ریشه در ذهن مردم مسلمان دارد. وظیفه دانشمندان است که شبهات را پاسخ بگویند و چهره حقیقی دین را به تصویر بکشند.

کتاب حاضر درباره پیشوای دوازدهم شیعه، مصلح بزرگ جهان، امام مهدی (عج) است. مسئله مهدویت از ناب‌ترین اندیشه‌های اسلامی و برگرفته از قرآن است. قرآن مجید در چند آیه، نوید داده است که نیکان و پارسایان بر سراسر جهان حاکم خواهند شد و پیشوایی جهان به مستضعفان خواهد رسید.

پیامبر اسلام و ائمه - علیهم السلام - که مفسران قرآن و بازگو کنندگان حقایق آن هستند، ویژگی‌های حکومت صالحان و مستضعفان به پیشوایی امام مهدی - عجل الله تعالی فرجه الشریف - را به تفصیل بیان داشته‌اند و مردم را

به آمادگی برای تشکیل آن حکومت که تجسم مدینه فاضله اسلامی است، فرا خوانده اند و انتظار آن را برترین عبادات دانسته اند.

حکومت حضرت مهدی علیه السلام کاخ های ستم را نابود می سازد و عدالت را بر جهان حاکم می کند. حکومت حضرت مهدی علیه السلام به پیرایش اندیشه ها از کفر و شرک می پردازد و امنیت و صلح را بر جهان حاکم می سازد. حضرت مهدی علیه السلام که مردم را هدایت و رهبری می کند، مظهر عبودیت خدا و نمونه اعلاای انسان کامل است. مهدی آل محمد علیهم السلام پیشوایی از تبار پاک پیامبر صلی الله علیه وآله و از نسل پاکان و صالحان است. پدران نسل در نسل، از پیشوایان حق و عدالت بودند

ص: ۱۴

و لحظه ای در راه دفاع از حقوق مستضعفان درنگ نکرده و سرانجام هم به سبب عدالت خواهی و ظلم ستیزی، به دست جالادان روزگار به شهادت رسیدند. مهدی موعود - عَجَلُ اللَّهِ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيف - وارث آن خون های پاک و مقدس است. او می آید تا انتقام خون های به ناحق ریخته را بگیرد.

سال ها پیش، برای بازشناسی این مرد آسمانی، دست به کار شدم و مطالبی را که در طول سالیان دراز از استادان دانشمند و پارسا، به ویژه معلّم و مربّی و پدر بزرگوارم، آیت الله حاج شیخ محمد رضا طبسی رحمه الله، آموخته و در جلسات گوناگون، برای جوانان بازگو کرده بودم، با بازنگری دوباره و افزودن مطالب دیگری به صورت پرسش و پاسخ در آوردم.

امید دارم این تلاش ناچیز در پیشگاه امام عصر - ارواحنا له الفداء - پذیرفته گردد.

حوزه علمیّه قم

محمد جواد مروّجی طبسی

ص: ۱۵

ص: ۱۶

بخش اول: اعتقاد به مهدویت

اشاره

یکی از باورهای پاک نهاد و مسلم که در کتاب های مقدّس و آسمانی بدان اشاره شده، اعتقاد به ظهور مصلحی جهانی است که در سایه حکومت او، تمام مردم جهان به آرامش واقعی می رسند. همه پیروان کتاب های آسمانی در انتظار ظهور مردی هستند که به ستم ها پایان می بخشد و صلح و صفا را در جهان حاکم می سازد.

همه مستضعفان در انتظار ظهور مصلح جهانی هستند. اعتقاد به منجی جهان اختصاص به پیروان ادیان آسمانی ندارد. انسان در فطرت خویش خواهان ظهور مصلحی است که از نیروی غیبی و الهی برخوردار باشد و بتواند حکومتی بر پایه عدل بنا نهد. امروزه برخی از فرمانروایان ستمگر تمام تلاششان این است که خود را چنین فردی معرفی نمایند، تا به خیال خود، بر آن عقیده فطری مردم جامه عمل بپوشانند. آنان در این راستا، با لشکرکشی به کشورهای ضعیف و کشتار مردم بی دفاع، خود را مدافع حقوق بشر قلمداد می کنند. در این بخش به چند پرسش مهم درباره اعتقاد به منجی جهان پاسخ داده می شود.

ص: ۱۷

پرسش ۱: آیا در کتاب های آسمانی، به مسأله ظهور منجی جهان اشاره ای شده است یا اینکه این عقیده اختصاص به مسلمانان دارد؟

پاسخ: این عقیده اختصاص به مسلمانان ندارد، بلکه تمام ادیان و کتاب های الهی - و برخی آیین ها - مژده داده اند که منجی جهان در فرجام تاریخ خواهد رسید و جهان را پر از عدل و داد خواهد ساخت.

در قرآن آمده است: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ (۱)»؛ در زبور، بعد از ذکر نوشتیم: بندگان شایسته ام وارث حکومت زمین خواهند شد.

مفسران قرآن در تفسیر واژه «ذکر» اختلاف نظر دارند؛ برخی گفته اند به تمام کتاب های آسمانی که از سوی خداوند بر پیامبران نازل گشته است، ذکر گفته می شود (۲).

برخی دیگر گفته اند: مراد از ذکر، تورات است (۳). بنابراین، کتاب های آسمانی مژده داده اند که سرانجام صالحان و بندگان شایسته خداوند، به فرمانروایی جهان خواهند رسید.

استاد حکیمی می نویسد: «از روزگاران کهن، داستان ظهور مصلح در آخر الزمان، اصلی اساسی بوده است. پیشینیان بشر، پیوسته آنها به یادها می آورند. اکنون نیز

ص: ۱۸

۱- سوره انبیاء آیه ۱۰۵.

۲- تفسیر المیزان، ج ۱۴، ص ۳۳۷.

۳- همان، ص ۳۲۹.

پس از گذشت قرن ها، در خلال یادگارهای انسان های قدیم، آثاری هست که ما را به گفته بالا رهنمون می کند (۱).»

یکی از دانشمندان معاصر می نویسد: «اصولاً فتور یسم، یعنی اعتقاد به دوره آخر الزمان و انتظار ظهور منجی، عقیده ای است که در کیش های آسمانی یهودیت، زردشتی و مسیحیت در سه مذهب عمده آن: کاتولیک، پروتستان و ارتدوکس. و مدعیان نبوت عموماً، و دین مقدس اسلام خصوصاً، به مثابه یک اصل مسلم قبول شده است و درباره آن در مباحث تئولوژیک مذاهب آسمانی، رشته تئولوژی بیبلیکال کاملاً شرح و بسط داده شده است (۲).»

استاد حکیمی می نویسد: «در کتاب ها و آثار زردشت و زردشتی درباره آخر الزمان و ظهور موعود مطالب بسیاری آمده، از جمله در این کتاب ها: کتاب اوستا، کتاب زند، کتاب جاماسب نامه، داتستان دینیک، کتاب زرتشت نامه.

و نیز در کتاب های تحریف شده یهودیت و عهد عتیق همانند: کتاب دانیال پیامبر. کتاب حجی پیامبر، کتاب صفنیای پیامبر، همچنین در کتاب های مسیحیت همانند: انجیل متی، انجیل لوقا، انجیل مرقس، انجیل برنابا و مکاشفات یوحنا، ضمن توجه به تحریف شدن آنها، از منجی موعود سخن به میان آمده است (۳).»

بدون تردید، اگر این کتاب ها تحریف نشده بود، مطالب روشن تر و بیشتری درباره مصلح جهانی در آنها دیده می شد، این در حالی است که اگر در کتاب های آسمانی گذشته، هیچ نام و نشانی از موعود نبود، باز هم می گفتیم: خداوند در تمام کتاب ها از مهدی موعود سخن گفته است، زیرا

ص: ۱۹

۱- خورشید مغرب، ص ۶۶.

۲- همان، ص ۶۶ و ۶۷.

۳- جهت اطلاع بیشتر، ر. ک: همان، ص ۷۱ - ۷۴.

در قرآن مجید تصریح کرده که در کتاب های آسمانی از منجی بشر سخن گفته است.

پرسش ۲: آیا مهدویت در قرآن کریم مطرح شده است؟

پاسخ: ۱ - قرآن، منبع اصلی همه معارف و قوانین اسلامی است و در حقیقت، به منزله قانون اساسی همه قوانین اسلامی است. همان گونه که در قانون اساسی هر کشور، اصول و اهداف و مسؤولیت های ارگان ها و نهادها به صورت کلی و بدون شرح و توضیح کامل ثبت شده و شرح و تبیین آن به عهده قانون های عادی است، در قرآن نیز برخی از معارف اسلامی به صورت کلی و مجمل بیان شده و تفسیر و توضیح آن برعهده پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله نهاده شده است. در مورد مهدویت نیز چنین است.

ریشه اصلی این تفکر، قرآن است که در چند آیه، نابودی ستم را پیش بینی کرده و پیروزی پارسایان، صالحان و مستضعفان را نوید داده و فرجام کار را از آن پرهیزکاران دانسته و بشارت داده که در پایان جهان، نیکوکاران حاکم خواهند شد. در تفسیر این آیات، روایات فراوانی از پیامبر و ائمه - علیهم السلام - نقل شده است که بنابر آنها، حکومت امام مهدی علیه السلام در آخر الزمان همان حکومت مستضعفان و صالحان است که در قرآن، بشارت به آن داده شده است.

خداوند در سبده و شصت و پنج آیه که در هشتاد سوره آمده است، به صورت کلی درباره مهدویت سخن گفته است. بیش از پانصد روایت از

ص: ۲۰

پیامبر و ائمه - علیهم السلام - در تفسیر این آیات (۱) نقل شده است. از باب نمونه، به چند آیه و روایت بسنده می کنیم:

الف) «وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ (۲)»؛ ما می خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهیم و آنان را پیشوایان و وارثان روی زمین قرار دهیم.

سلمان فارسی رحمه الله گوید: رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود: «خداوند هیچ پیامبر و رسولی را نفرستاد، مگر آنکه برای او دوازده نقیب قرار داد. پس نام یازده امام را شمرد و فرمود: سپس فرزندش، محمد بن الحسن المهدی - عجل الله فرجه الشریف - است که به امر پروردگار قیام می کند (۳)».

ب) «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»؛ در زبور بعد از ذکر (تورات) نوشتیم: بندگان شایسته ام وارث حکومت زمین خواهند شد.

در تفسیر این آیه، محمد بن عبد الله بن حسن از امام باقر علیه السلام نقل کرده که آن حضرت فرمود: «مراد از آیه، قائم آل محمد علیهم السلام و یارانش می باشند (۴)».

ج) «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ (۵)»... و یا کسی که دعای مضطر و گرفتار را اجابت می کند هنگامی

ص: ۲۱

۱- نگارنده تمام این روایات را در «معجم احادیث الامام المهدي»، ج ۵ با همکاری گروهی از نویسندگان گرد آورده است.

۲- سوره قصص، آیه ۵.

۳- دلائل الامامه، ص ۲۳۷.

۴- تأویل الآیات، ج ۱، ص ۳۳۲ و معجم احادیث الإمام المهدي عليه السلام، ج ۵، ص ۲۶۲.

۵- سوره نمل، آیه ۶۲.

که او را می خواند، و بلا و سختی را برطرف می سازد و شما را خلفای زمین قرار می دهد. ...

امام باقر علیه السلام در تفسیر این آیه، ضمن حدیث مفصّلی، سخنرانی امام عصر - ارواحنا له الفداء - را در موقع ظهور در مکه بیان می فرماید: «اولین کسی که با او بیعت می کند، جبرئیل است و سپس بیش از سیصد نفر با او بیعت خواهند نمود (۱)».

۲- این پرسش اختصاص به مهدویت ندارد بلکه درباره خصوصیات و جزئیات بیشتر احکام اسلامی همانند نماز، روزه و زکات نیز مطرح است، چون در هیچ جای قرآن از شمار رکعات نمازهای پنج گانه یا شرایط وجوب زکات و روزه، سخن به میان نیامده است.

پرسش ۳: آیا اعتقاد به مهدویت اختصاص به شیعه دارد؟

پاسخ: همان گونه که در مقدمه گذشت، اعتقاد به ظهور مصلح جهانی، اعتقادی است قرآنی و بدین جهت، همه مسلمانان، اعم از شیعه و سنی، معتقدند که منجی جهان در فرجام تاریخ، ظهور خواهد کرد. اعتقاد به ظهور مصلح گیتی جزو اندیشه های اساسی مسلمانان به شمار می رود.

شیعیان بنا بر روایات بسیاری که از پیامبر و امامان معصوم - علیهم السلام - نقل شده است، مهدی علیه السلام را دوازدهمین پیشوای خود می دانند. آنها معتقدند که او از سلاله پاک فاطمه زهرا علیها السلام و نهمین فرزند امام حسین علیه السلام است. به جهت این باور عمیق است که شیعه در راه حفظ و بزرگداشت این اصل، تلاش های فراوانی کرده است.

ص: ۲۲

۱- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۵۶.

دانشمندان شیعه در طول تاریخ، به مرز بانی این باور پاک برخاستند و از جنبه های گوناگون علمی، روایی، تفسیری و کلامی، به تحلیل آن پرداختند و کتاب های بسیار ارزشمندی نوشتند. این تلاش ها پیش از آن که امام مهدی علیه السلام متولد شود، آغاز شد و تاکنون ادامه دارد.

فرهیختگان سنی نیز از دیرباز توجه خاصی به این مسئله داشته اند و در کتاب های خود فصلی را به آن اختصاص داده و روایات نبوی را همراه اسناد و مدارک آن ذکر کرده اند. اهل تسنن حدود چهارصد روایت از رسول خدا صلی الله علیه وآله درباره مهدی موعود - عجل الله فرجه الشریف - نقل کرده اند. روایاتی که شیعه و سنی از پیامبر و سایر معصومین - علیهم السلام - نقل کرده اند، حدود شش هزار حدیث است (۱).

اسامی تعدادی از کتاب های علمای سنی که بخشی از مباحث خود را به مهدویت اختصاص داده اند، چنین است:

۱. مسند احمد ۳۶/۲

۲. مسند ابویعلی ۲۷۴/۲

۳. سنن ترمذی ۵۰۵/۴

۴. سنن ابوداود ۱۰۷/۴

۵. سنن ابن ماجه ۱۳۶۸/۲

۶. حاکم نیشابوری در المستدرک علی الصحیحین ۵۷۷/۴

۷. ابن الصباغ مالکی در الفصول المهمه ص ۲۷۳

۸. قندوزی حنفی در ینابیع المودّه ص ۲۴۱

۹. شبلنجی در نور الأبصار ص ۱۸۶

ص: ۲۳

۱- نور مهدی، ص ۳۷.

۱۰. ابن الصبان مصری در اسعاف الراغبین ص ۱۴۰

۱۱. نگری در دستور العلماء ۲۹۱/۳

۱۲. ابن خلکان در تاریخ خود ۲/۴۵۱

۱۳. ابن الاثیر در نهاییه ۱/۱۴۱

۱۴. محمّد بن طلحه در مطالب السؤل، باب ۱۲

۱۵. سبط ابن جوزی در تذکره الخواص ص ۳۷۸

۱۶. سید احمد زینی دحلان در فتوحات ص ۳۲۲

۱۷. ابن حجر هیثمی در الصواعق المحرقة ص ۲۰۵

۱۸. طبری در ذخائر العقبی ص ۱۳۶

و صدها تن از نویسندگان اهل سنت به ویژگی های حضرت مهدی علیه السلام و چگونگی ظهور آن حضرت پرداخته اند(۱).

برخی از علمای اهل تسنن کتاب های مستقلی درباره حضرت مهدی علیه السلام نوشته اند که به نام برخی از کتاب ها بسنده می کنیم:

۱. البرهان؛ علامه متقی هندی

۲. تحدیق النظر؛ محمّد بن عبد العزیز

۳. تلخیص البیان؛ ابن کمال باشا

۴. العرف الوردی؛ جلال الدین سیوطی

۵. العطر الوردی؛ محمّد بن محمّد حسینی

۶. عقد الدرر؛ یوسف بن یحیی شافعی

۷. علامات المهدی؛ جلال الدین سیوطی

۸. فرائد (فوائد) الفکر؛ مرعی بن یوسف حنبلی

ص: ۲۴

۱- معجم أحادیث الامام المهدی، ج ۱ - ۵.

۹. القطر الشهیدی؛ شهاب الدین حلوانی

۱۰. القول المختصر؛ احمد بن علی هیثمی

۱۱. المشرب الوردی؛ ملا سلطان حنفی

۱۲. مناقب المهدی؛ ابونعیم اصفهانی

۱۳. نعت المهدی؛ ابونعیم اصفهانی

۱۴. البیان؛ محمّد بن یوسف گنجی شافعی

بدین سان، روشن شد که باورداشت قیام مردی از سلاله فاطمه علیها السلام در آخر الزمان و نابودی ستم به دست توانای او، تنها خاصّ شیعه نیست، بلکه باوری است عمومی که همه مسلمانان به آن اعتراف دارند، حتی یک باور و اعتقاد جهانی و عمومی است که در میان همه مذاهب و مکتب های جهان بوده و تاکنون نیز باقی است. همه مکتب های بشری، ظهور مصلح بزرگ در آخر الزمان را به پیروان خود بشارت داده اند، حتی مکتب های الحادی، رسیدن به

جامعه بی طبقه که در آن آثاری از نابرابری اجتماعی وجود نداشته باشد، را نوید داده اند. با این همه، اصالت و والایی این اندیشه، آن گونه که در اسلام، به ویژه در مذهب شیعه، شرح و تبیین شده و فلسفه آن بیان گشته، در هیچ مکتبی انجام نشده است.

پرسش ۴: آیا نامی از امام مهدی علیه السلام در صحاح سته آمده است؟

پاسخ: الف) در تمام صحاح سته، به جز صحیح بخاری، نام امام مهدی علیه السلام وجود داشت، نام حضرت مهدی علیه السلام و سخنان پیامبر صلی الله علیه وآله درباره آن

ص: ۲۵

حضرت در کتاب های صحیح ترمذی (۱)، سنن ابن ماجه (۲) و سنن ابوداود (۳) که الان در دسترس است، موجود می باشد؛ ولی در کتاب های صحیح مسلم و سنن نسائی حذف گردیده است.

شاهد بر اینکه این احادیث قبلاً در صحیح مسلم بوده، آن است که ابن حجر عسقلانی در الصواعق المحرقة (۴)، ابن الصبان در اسعاف الراغبین (۵)، متقی هندی در کنز العمال (۶)، و حمزوی در مشارق الأنوار (۷)، حدیث «المهدی حقّ وهو من ولد فاطمه علیها السلام» را از کتاب صحیح مسلم نقل کرده اند، اما چنین حدیثی در نسخه فعلی صحیح مسلم که در دسترس همگان است، موجود نمی باشد.

و شاهد بر اینکه سخنان پیامبر صلی الله علیه وآله درباره حضرت مهدی علیه السلام در سنن نسائی هم وجود داشت، این است که سلمی در عقد الدرر (۸)، حدیث «المهدی منّی...» را از کتاب سنن نسائی نقل کرده است و ابن الصبّان (۹) عبد المحسن عبّاد (۱۰)، ابن حجر عسقلانی (۱۱)، حمزوی (۱۲) و شیخ منصور

ص: ۲۶

۱- سنن ترمذی، ج ۲، ص ۵۰۵.

۲- سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۳۶۸.

۳- سنن ابوداود، ج ۲، ص ۳۶۷.

۴- الصواعق المحرقة، ص ۱۶۳.

۵- اسعاف الراغبین، ص ۱۴۵.

۶- کنز العمال، ج ۱۴، ص ۲۶۴.

- ۷- مشارق الأنوار، ص ۱۱۲.
- ۸- عقد الدرر، ص ۳۳.
- ۹- اسعاف الراغبین، ص ۱۴۵.
- ۱۰- عقیده أهل السنه والأثر، ص ۱۸.
- ۱۱- الصواعق المحرقة، ص ۱۶۳.
- ۱۲- مشارق الأنوار، ص ۱۱۲.

علی ناصف (۱)، حدیث «المهدی حقّ وهو من ولد فاطمه علیها السلام» را از نسائی نقل کرده اند. حال، خود قضاوت کنید: یا این چند نفر، به دروغ مطلبی را از صحیح مسلم و سنن نسائی نقل کرده اند و یا این دو کتاب دستخوش حذف گردیده است.

ب) در نسخه های فعلی صحیح مسلم، گرچه نامی از امام مهدی علیه السلام برده نشده است، اما دو حدیث در مورد آمدن خلیفه ای در آخر الزمان (۲) و نزول حضرت عیسی علیه السلام از آسمان (۳) و نماز خواندنش پشت سر آن خلیفه، ذکر شده است. که باید پرسید: این خلیفه کیست که پیامبر اولوا العزم پشت سر او نماز می خواند؟ آیا او غیر از مهدی علیه السلام است؟!

ج) اشکال عمده ای که بر بخاری و مسلم وارد است، این است که آنها مبنایی را که برای نقل روایت از یک راوی پذیرفته اند و بنابر آن مبنا به نقل حدیث راویان در کتاب های خود پرداخته اند، در همه جا رعایت نکرده اند و بسیاری از روایات را که نقل آنها سازگار با آن مبنا بود، نیاورده اند.

حاکم نیشابوری - م ۴۰۵ ه.ق - در کتاب خود، احادیثی که مبنای بخاری و مسلم برای نقل حدیث، در آنها وجود داشت، اما آنان آن احادیث را ذکر نکرده بودند، گرد آورده و در پایان هر حدیث، این اصطلاح را به کار برده است: «هذا حدیث صحیح علی شرط الشیخین ولم یخرجاه؛ این حدیث بر مبنای شیخین (بخاری و مسلم) صحیح است، ولی آنان این حدیث را نقل نکرده اند.»

از جمله احادیثی که بر مبنای بخاری و مسلم در حدیث، صحیح بود و

ص: ۲۷

۱- الناج الجامع للأصول، ج ۵، ص ۳۴۳.

۲- صحیح مسلم، ج ۲، ص ۷۰۱.

۳- همان، ج ۴، ص ۲۲۶۶.

باید آنان بر مبنای خویش در نقل حدیث، آن را نقل می کردند، مربوط به امام مهدی علیه السلام می باشد که از باب نمونه به پنج روایت اشاره می کنیم:

« ۱. المهدیّ منّا رجلٌ من أهل البيت (۱). »

« ۲. نحن ولد عبد المطلب... والمهدیّ (۲). »

« ۳. المهدیّ منّی أجلي الجبهه أقتی الأنف (۳). »

«... ۴. ثمّ يخرج رجل من عترتی (۴). »

« ۵. إذا رأيتم الرايات السود فإنّ فيها خليفه الله المهدی (۵). »

د) بنابر نظر اهل سنت: صحیح ترمذی، سنن ابن ماجه و سنن ابوداود از صحاح سته اند. حال که احادیث مهدی علیه السلام در این کتاب ها آمده است، بنابراین، احادیث حضرت مهدی علیه السلام در صحاح اهل سنت آمده است. لزومی ندارد که حدیث حضرت مهدی علیه السلام در بقیه صحاح موجود باشد. مگر احادیث دیگر در همه کتاب های صحاح موجود است. ابن تیمیّه که گستاخی های فراوانی نسبت به شیعه نموده است، درباره احادیث حضرت مهدی علیه السلام می نویسد: «إنّ الأحادیث التي یحتجّ بها علی خروج المهدیّ أحادیث صحیحه رواه أبوداود والترمذی وأحمد وغيرهم من حدیث ابن مسعود وغيره (۶)؛ روایاتی که بر خروج امام مهدی علیه السلام استدلال می شود،

ص: ۲۸

۱- المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۵۵۷.

۲- همان ج ۳ ص ۲۱۱.

۳- همان، ج ۴، ص ۵۵۸.

۴- همان، ج ۴، ص ۵۵۸.

۵- همان، ص ۴۶۳.

۶- منهاج السنه، ج ۴، ص ۲۱۱.

احادیثی هستند صحیح که ابوداود و ترمذی و احمد و غیر آنها از طریق ابن مسعود و دیگران آنها را نقل کرده اند.»

بخاری گرچه در صحیح خود، احادیث مهدی را نیاورده، اما در تاریخ خود، در چند مورد نام امام مهدی علیه السلام را ذکر کرده است. او در تاریخ خود، این حدیث را از پیامبر صلی الله علیه وآله نقل کرده است: «المهدی منّا أهل البيت. (۱)» وی در همان کتاب به حدیث: «المهدی حق من ولد فاطمه» اشاره می کند (۲).

پرسش ۵: چرا امام مهدی علیه السلام را بشناسیم؟

اشاره

پاسخ: به روایات بسیاری در کتاب های شیعه و اهل تسنن برخورد می کنیم که در آنها مسلمانان موظف شده اند تا امام زمان خود را بشناسند و از او پیروی بنمایند. بیشتر دانشمندان اهل سنت منظور از امام زمان در این روایات را خلفا و زمامداران دانسته اند.

شیعه بر این باور است که منظور از امام زمان در روایات، امامان معصوم علیهم السلام هستند. بدین جهت شیعه لزوم شناخت مهدی را جزئی از همین شناخت کلی نسبت به دوازده امام می داند.

سلمان فارسی گوید: پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود: امامان پس از من، دوازده نفر هستند. همه آنها از قریش می باشند... بدانید که اینان عترت من هستند و از گوشت و خون من می باشند. چرا برخی از مردم مرا درباره آنان آزار می دهند؟ خداوند شفاعت مرا نصیب آنها نکند (۳).

ص: ۲۹

۱- تاریخ البخاری، ج ۱، ص ۳۱۷.

۲- همان، ج ۳، ص ۳۴۶.

۳- کفایه الاثر، ص ۱۴۹.

امام حسن علیه السلام فرمود: امامان پس از رسول خدا، دوازده نفر هستند. نه نفر از آنها از نسل برادرم، حسین می باشند، مهدی این امت از آنهاست (۱).

پس از بیان اصل ضرورت وجود امامان، به بیان وظیفه مسلمانان در برابر آنها و اینکه چرا باید مسلمانان امام خویش را در هر زمانی بشناسند، می پردازیم. به چند دلیل باید امام مهدی علیه السلام را بشناسیم:

الف. جلوگیری از انحراف و گمراهی

ضرورت شناخت حضرت مهدی - ارواحنا فداه - وقتی احساس می شود که انسان ها در اثر فاصله گرفتن از امام خود، به فساد و گمراهی کشیده شوند که برای رهایی از این دام خطرناک، راهی جز پیروی از امام نخواهد بود.

امام کاظم علیه السلام می فرماید: «امام، حجت بندگان است، هر که او را رها کند، گمراه می شود و هر که همراه او باشد، نجات می یابد و رستگار می شود» (۲).

ابوجعفر عمری، اولین نایب امام زمان علیه السلام به ابوعلی محمد بن همام این گونه نوشته است: «اللهم عرّفنی نفسک، فإِنَّکَ إِنْ لَمْ تَعْرِفْنِیْ نَفْسَکَ لَمْ أَعْرِفْ رَسولَکَ. اللهم عرّفنی رسولک، فإِنَّکَ إِنْ لَمْ تَعْرِفْنِیْ رَسولَکَ لَمْ أَعْرِفْ حَجتک، اللهم عرّفنی حجتک، فإِنَّکَ إِنْ لَمْ تَعْرِفْنِیْ حجتک ضللت عن دینی؛ خدایا! خودت را به من بشناسان که اگر خود را به من شناسانی، رسولت را نخواهم شناخت. خدایا! رسولت را به من بشناسان و گرنه حجتت را نخواهم شناخت. خدایا! حجتت را به من بشناسان و گرنه، از دین خود گمراه خواهم شد» (۳).

ص: ۳۰

۱- کفایه الاثر، ص ۲۲۳.

۲- معجم احادیث الإمام المهدی، ج ۴، ص ۱۴۸.

۳- مصباح الزائر، ص ۳۱۲.

ب. جلوگیری از بطلان عمل (قبولی اعمال)

پذیرش و قبولی اعمال و جلوگیری از بطلان عمل، در گرو پذیرفتن ولایت امامان معصوم علیهم السلام است.

امام باقر علیه السلام به زراره فرمود: «اسلام بر پنج چیز بنا نهاده شده: نماز، زکات، حج، روزه و ولایت». زراره می گوید عرض کردم: کدام یک از آنها برتر است؟ امام علیه السلام فرمود: «ولایت؛ زیرا کلید و حاکم و راهنمای آنها است. اگر مردی شب تا صبح را به نماز و روز خود را به روزه سپری کند و تمام ثروت خود را صدقه بدهد و همه ساله به حج برود، اما ولی خدا را نشناخته باشد تا از او پیروی نماید، و تمام کارهایش به راهنمایی او نباشد، هرگز نزد خداوند اجر و ثوابی ندارد و از اهل ایمان نخواهد بود» (۱).

ج. رسیدن به حیات معنوی

پیامبر صلی الله علیه وآله می فرماید: «ای مردم! هر که بخواهد در زندگی همانند من باشد و مانند من بمیرد، ولایت علی علیه السلام را بپذیرد و از امامان پس از او پیروی کند» (۲).

د. برای فرار از مرگ جاهلیت

در روایاتی که مورد پذیرش شیعه و اهل سنت است، تصریح شده که هر کس امام زمان خود را نشناسد، به مرگ جاهلیت از دنیا می رود. امام باقر علیه السلام نیز فرمود: «هر کس بمیرد و امامی نداشته باشد، مرگ او مرگ جاهلیت است و هیچ کس در این جهت معذور نیست تا امام خود را بشناسد» (۳).

ص: ۳۱

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۱۸.

۲- مناقب، ال ابی طالب، ج ۱، ص ۳۰۱.

۳- محاسن برقی، ص ۱۵۵، الثقات ابن حبان، ج ۷، ص ۴۹.

رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود: «من أنکر من القائم ولدی فی زمان غیبتہ فمات، فقد مات میتة جاهلیة» (۱)؛ هر کس منکر قائم از فرزندانم در زمان غیبتش بشود و در همان حال بمیرد، قطعاً به مرگ جاهلیت مرده است.»

منظور از مرگ جاهلیت این است که آنها نیز همانند افرادی که پیش از اسلام در حال شرک و کفر مُردند، می میرند.

ص: ۳۲

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۴۱۲.

بخش دوم: میلاد منجی بشریت

اشاره

خلفای عباسی همانند فرعونیان، برای جلوگیری از ولادت منجی جهان، به تلاش های گسترده ای دست زدند، از جمله اینکه امام حسن عسکری علیه السلام را به زندان انداختند. آن حضرت بیشترین روزهای دوران امامت خویش را در زندان خلفای جور عباسی به سر برد. گاهی خلفای بنی عباس دست به اقدام های خطرناکی علیه امام حسن عسکری

علیه السلام می زدند، اما حوادثی پیش می آمد که آنها را از کشتن امام منصرف می کرد. تمام تلاش های مذبحخانه آنان بی نتیجه ماند و سرانجام منجی جهان در روز نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه.ق در شرایطی بسیار حساس پا به صحنه گیتی نهاد و دنیا را به نور جمالش روشن ساخت.

نامش، نام مبارک حضرت محمدصلی الله علیه وآله و کنیه اش هم کنیه اوست. بقیّه الله، حجّه الله، مهدی و قائم آل محمد از لقب های منجی جهان است.

امام حسن عسکری علیه السلام برای حفظ جان فرزندش، او را از دید جاسوسان حکومت پنهان نگه می داشت. گاهی حضرت مهدی علیه السلام به دستور پدر در جلسات وی حاضر می گشت و لب به سخن می گشود، تا شیعیان بدانند که دوازدهمین امام به دنیا آمده است.

ص: ۳۳

به اعتقاد تمام دانشمندان شیعه و بسیاری از دانشمندان سنی، حضرت مهدی علیه السلام به دنیا آمده و هم اکنون در پس پرده غیبت است. این غیبت با رحلت پدر بزرگوارش در سال ۲۶۰ ه.ق آغاز گردید و هم اکنون ادامه دارد.

پرسش ۶: آیا به نظر اهل سنت، امام مهدی علیه السلام متولد شده است؟

پاسخ: در مورد ولادت امام عصر - ارواحنا له الفداء - بین اهل سنت اختلاف نظر وجود دارد. گروهی از آنها با نظر شیعه موافقت و اعتقاد دارند که امام مهدی علیه السلام فرزند امام عسکری علیه السلام است و سال ۲۵۵ ه.ق در سامراء متولد شده است. این گروه از علمای سنی که تعداد آنها کم نیست، تصریح کرده اند که حضرت مهدی علیه السلام متولد شده است. چون ذکر نام آنها و ایراد بخشی از گفته هایشان در این باره، از حوصله این کتاب بیرون است، به ذکر چند نمونه از سخنان آنان بسنده می کنیم:

۱. ابن الصباغ مالکی در الفصول المهمّه می نویسد: «ابوالقاسم محمد بن الحسن در نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه.ق در شهر «سز من رأی» به دنیا آمد (۱)». «او درباره علت پنهان نگه داشتن تولّد امام از عموم مردم، می نویسد: «ابومحمد، فرزندش حجّت قائم منتظر را برای بنیان گذاری حکومت حق جانشین خویش ساخت و میلادش را از مردمان مخفی و امرش را پوشیده ساخت؛ چون شرایط زمان و ترس از سلطان و دستگیری شیعیان و حبس و زجر آنان، چنین اقتضا می کرد (۲)».

ص: ۳۴

۱- الفصول المهمه، ص ۲۷۴.

۲- همان، ص ۲۷۲.

۲. گنجی شافعی در بیان فی اخبار صاحب الزمان علیه السلام، ضمن آنکه تولّد امام مهدی علیه السلام را مسلّم دانسته است، برای پاسخ گویی به شبهات کسانی که منکر زنده بودن آن حضرت شده اند، در کتاب خود فصلی گشوده است با عنوان (مهدی از هنگام غیبتش تاکنون زنده است) و با دلیل های شیوا، سخنان افرادی که منکر زنده بودن حضرت مهدی علیه السلام هستند، را رد کرده است.

وی می نویسد: «چه امتناعی از زنده بودن مهدی وجود دارد، در حالی که عیسی و الیاس و خضر که از اولیای خدا هستند، هنوز زنده می باشند و دجال و ابلیس که از دشمنان خدا می باشند، هنوز زنده می باشند؟! چه شده است که بر زنده بودن آنها اتفاق نظر دارند، اما زنده بودن مهدی را منکرند؟! من به گونه ای زنده بودن هر یک از آنان را بیان می کنم که برای هیچ عاقلی جای انکار زنده بودن مهدی باقی نماند(۱)».

۳. سبط ابن الجوزی حنفی در تذکره الخواص می نویسد: «از جمله اولاد او (امام حسن عسکری علیه السلام) محمّد است، او محمّد بن الحسن بن علی بن محمّد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمّد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب - علیهم السلام - و کنیه اش ابو عبد الله و ابوالقاسم است و او جانشین امام، صاحب الزمان علیه السلام، قائم و آخر است و او آخر امامان می باشد(۲)».

مرحوم آیت الله شیخ محمّد رضا طبسی - پدر نگارنده - پس از آنکه نام چهل نفر از بزرگان اهل سنت را بنابر نقل کشف الأستار - نوشته محدث نوری رحمه الله - یادآوری می کند، می فرماید: «من نیز پس از تتبع در کتاب های آنها، بر نام بیست نفر دیگر دست یافتم که همه آنها قائل به ولادت امام مهدی علیه السلام هستند.

ص: ۳۵

۱- بیان فی اخبار صاحب الزمان، ص ۵۲۱.

۲- تذکره الخواص، ص ۳۲۵.

این افراد عبارتند از:

۱. مولی حسین کاشفی در روضه الأحباب

۲. ابن خلکان در تاریخ خود

۳. حافظ بیهقی شافعی در شعب الإیمان

۴. سیّد احمد زینی دحلان در الفتوحات الإسلامیه

۵. ابن حجر در الصواعق المحرقة

۶. ابن الاثیر در الكامل فی التاریخ

۷. ابوالفداء در تاریخ خود

۸. احمد نگری در دستور العلماء

۹. یاقوت حموی در معجم البلدان

۱۰. شبرای در الاتحاف بحبّ الأشراف

۱۱. حمزاوی در مشارق الأنوار

۱۲. ذهبی در دول الإسلام

۱۳. یافعی در مرآه الجنان

۱۴. شیخ عبد الوهاب در كشف الغمّه

۱۵. ابن سعد در الطبقات الكبرى

۱۶. شمس الدین قاضی مالکی در تاریخ الخميس

۱۷. ملاً علی متقی در البرهان

۱۸. جمال الدین در روضه الأحاب

۱۹. قرمانی در اخبار الدول

۱- الشیعه والرجعه، ج ۱، ص ۱۲۲.

با این بیان، روشن شد که ولادت مهدی آل محمد علیهم السلام از قطعیات تاریخ است، و شیعه و سنی تاریخ دقیق میلاد مسعود آن حضرت را بیان کرده اند.»

گروهی از دانشمندان اهل سنت بر این باورند که امام مهدی علیه السلام هنوز متولد نشده است و در آخر الزمان به دنیا می آید. ابن ابی الحدید معتزلی در شرح نهج البلاغه خویش در شرح فرمایش علی علیه السلام که می فرماید: «بأبی ابن خیره الإمام» می نویسد: «امامیه گمان می برند منظور کلام حضرت، امام دوازدهم آنهاست که فرزند کنیزی به نام نرگس است، ولی اصحاب ما گمان دارند که وی مردی فاطمی است و در آینده از کنیزی متولد می شود. او خواهد آمد و زمین را پر از عدل و داد خواهد نمود، پس از آنکه پر از ستم شده باشد. او از ستمگران انتقام می گیرد و آنها را به شدیدترین عقوبت ها می رساند (۱)».

گرچه این اولین و آخرین لغزشی نیست که از ابن ابی الحدید سر زده است؛ زیرا وی در بسیاری از مسائل دچار شک و تردید گشته و بر خلاف واقع و نظر اکثر دانشمندان، اظهار نظر کرده است، کجاست آن کنیزی که حضرت مهدی علیه السلام از او متولد می شود؟! در حال حاضر کنیز از کجا پیدا می شود، چه رسد به زمان آینده؟! از سوی دیگر، چگونه ممکن است آن همه روایات که به اتفاق شیعه و سنی، درباره مهدی علیه السلام وارد شده است، به شخص گمنامی که معلوم نیست فرزند کیست و در چه زمانی متولد می شود، منطبق کنیم و به گفته گنجی شافعی: «به سبب اینکه از طول عمر آن حضرت فرار کرده باشیم، اصل ولادت امام را منکر شویم؟»!

۱- شرح نهج البلاغه، ج ۲، ص ۱۷۹.

پرسش ۷: آیا کسی امام زمان علیه السلام را در دوران کودکی اش دیده؟

پاسخ: افراد زیادی امام زمان علیه السلام را پیش از غیبت آن حضرت، دیده اند. این عده به حدی زیاد هستند که مرحوم سید هاشم بحرانی را واداشت تا کتابی در این باره به نام «تبصره الولی فیمن رأى القائم المهدی» بنگارد. در اینجا به ذکر نام برخی از آنان بسنده می کنیم:

۱- حکیمه

حکیمه دختر امام جواد و عمه امام حسن عسکری علیهما السلام در نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه. ق در خانه امام بود و هنگام تولد حضرت مهدی علیه السلام حضور داشت و چشمش به جمال دلربای او افتاد(۱).

۲- احمد بن اسحاق

وی می گوید: روزی به خدمت امام عسکری علیه السلام رسیدم، قصد داشتم از جانشینش بپرسم. آن حضرت پیش از آنکه در این باره از او سؤال کنم، فرمود: «ای احمد بن اسحاق! خداوند متعال از هنگامی که آدم را آفرید تا روز قیامت، هرگز زمین را از حجت خالی نگذاشته و نمی گذارد. به برکت وجود مقدس امام و حجت است که بلاها از زمین بیرون می رود و باران می بارد...»

احمد بن اسحاق می گوید: عرض کردم: یابن رسول الله! امام و جانشین شما کیست؟ آن حضرت داخل اتاق شد، سپس در حالی که کودک سه ساله ای را که همانند ماه شب چهارده بود و او را بر شانه گرفته بود، خارج

ص: ۳۸

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۷.

شد و فرمود: «احمد! اگر تو نزد خدا و امامان، گرامی نبودی، هرگز فرزندم را به تو نشان نمی دادم(۱)».

۳- یعقوب بن منقوش

وی می گوید: خدمت ابومحمد حسن بن علی عسکری علیه السلام رسیدم. آن حضرت بر سکوی خانه نشسته بود و در سمت راست وی اتاقی بود که پرده ای آن را پوشانده بود. به حضرت عرض کردم: مولای من! وارث امامت شما کیست؟ امام فرمود: پرده را کنار بزن. یعقوب بن منقوش می گوید: «آن را کنار زدم. نوجوانی به قامت پنج و جب که حدود هشت یا ده سال بود، بیرون آمد. او پیشانی درخشان، چهره ای نورانی، چشمانی براق، کتف های ستبر، زانوهایی برگشته،

خالی بر گونه راست و گیسوانی مجعد داشت. کودک آمد و روی زانوی ابومحمد نشست. آن حضرت به من فرمود: این پیشوا و امام شماسست (۲).»...

۴- نسیم، خدمتکار امام حسن عسکری علیه السلام

۵- ماریه، خدمتکار امام حسن عسکری علیه السلام

۶- ابوغانم، پیشکار امام حسن عسکری علیه السلام

۷- ابوعلی خیزرانی

۸- حسن بن منذر

۹- معاویه بن حکیم

۱۰- کامل بن ابراهیم

۱۱- سعد بن عبد الله اشعری (۳)

ص: ۳۹

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۸۴ و با خورشید سامرا. ص ۲۸۸.

۲- با خورشید سامرا، ص ۲۹۰.

۳- تبصره الولی فی من رأی القائم المهدی، ص ۹۳.

امام حسن عسکری علیه السلام در یکی از روزهای ملاقات با مردم، فرزند خود را به چهل نفر که به دیدارش آمده بودند، نشان داد (۱).

پرسش ۸: چرا امام حسن عسکری علیه السلام فرزندش را از مردم پنهان کرد؟

اشاره

پاسخ: خلفای عباسی، به ویژه معتز و مهندی و معتمد، از میلاد فرزندی که بنیان ستم را ویران خواهد کرد، بر حکومت خود بیمناک و هراسان بودند. آنان به شدت امام حسن عسکری علیه السلام را زیر نظر قرار داده بودند. از این رو، همان کاری را کردند که فرعون برای جلوگیری از تولد موسی علیه السلام انجام داد. آنان مزدوران خود را می گماردند تا خانه های بنی هاشم، به ویژه خانه امام حسن عسکری علیه السلام را زیر نظر داشته باشند.

خلفای عباسی تلاش فراوان نمودند تا امام حسن عسکری علیه السلام را به قتل برسانند. خلفای عباسی بارها سعی کردند حضرت مهدی علیه السلام را پیدا کنند و به قتل برسانند. اینک به چند نمونه از این اقدامات اشاره می کنیم:

- تلاش برای کشتن امام حسن عسکری علیه السلام

هنگامی که حضرت حجت علیه السلام متولد گردید، امام عسکری علیه السلام فرمود: «ستمکاران پنداشتند مرا می کشند و نسل امامت را قطع می کنند. آنها قدرت خداوند را چگونه یافته اند؟» (۲).!

ص: ۴۰

۱- کتاب الغیبه، ص ۲۱۷.

۲- همان، ص ۱۳۴ و کفایه الاثر، ص ۲۸۹.

- بازرسی خانه امام حسن عسکری علیه السلام

هنوز لحظاتی از رحلت امام حسن عسکری علیه السلام نگذشته بود که خانه آن حضرت از طرف معتمد عباسی به محاصره درآمد. مأموران حکومت به بازرسی دقیق خانه امام علیه السلام و جستجوی فرزندش پرداختند. آنان زنان قابله را احضار نمودند تا کنیزان باردار را بیابند. قابله ای گفت: فلان کنیز باردار است. کنیز را در اتاقی بازداشت کردند و نگهبانان مسلح از زنان را مأمور کردند تا هنگام زایمان آن کنیز، مراقب او باشند (۱).

- گزارش جعفر و دستگیری صیقل

پس از گزارش جعفر، مبنی بر اینکه فرزند خردسالی در خانه امام حسن عسکری علیه السلام وجود دارد. بار دیگر معتمد برآشفتم و خدمت گزاران خود را فرستاد که صیقل، کنیز امام حسن عسکری علیه السلام را پیدا کنند و از او بخواهند تا طفل را به آنها نشان دهد.

صیقل وجود چنان فرزندی را انکار کرد. او برای آنکه وجود مقدّس امام عصر - ارواحنا فداه - را از گزند خطر برهاند، به آنان گفت: من از امام حسن عسکری علیه السلام باردارم. آنان تصمیم گرفتند صیقل را در خانه ای زندانی کنند تا فرزندش را به دنیا بیاورد، تا پس از ولادت او را بکشند، ناگاه با مرگ عبد الله بن یحیی، وزیر خلیفه مواجه شدند. از طرفی، صاحب الزنج در بصره خروج کرد و اوضاع مملکت برآشفته. صیقل از این موقعیت استفاده کرد و به خانه خود بازگشت (۲).

ص: ۴۱

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۴۳.

۲- حق یقین، ص ۳۲۰.

۴- اعزام نیرو برای کشتن امام زمان علیه السلام

رشیق می گوید: معتضد، خلیفه عبّاسی مرا همراه دو نفر دیگر احضار کرد و به ما دستور داد تا هر یک، دو اسب با خود برداریم و به سرعت، به سامّرا برویم. او نشانی خانه امام حسن عسکری علیه السلام را به ما داد و گفت: وقتی که به در خانه می رسید، غلام سیاهی آنجا نشسته است. داخل خانه شوید و هر که را در آنجا دیدید، سر او را برای من بیاورید.

رشیق می گوید: به دنبال دستور او، راهی شهر سامرا شدیم. چون به خانه امام حسن عسکری علیه السلام رسیدیم، غلام سیاهی در دهلیز خانه نشسته بود. از او پرسیدم: آیا کسی در این خانه هست؟ گفت: صاحبش، و دیگر هیچ اعتنایی به ما نمود.

چون داخل خانه شدیم، از تمیز بودن آن بسیار در شگفت ماندیم و به روی خود، پرده ای را آویزان دیدیم که هرگز شبیه و مانندش تاکنون ندیده بودیم، پرده را کنار زدیم. حجره بزرگی در نظرمان جلوه کرد. دریایی آبی در میان حجره نمایان بود و در منتهای حجره، حصیری روی آب گسترده و بر روی آن حصیر، مردی مشغول نماز بود و هیچ توجهی به ما نمی کرد.

احمد بن عبد الله به قصد انجام مأموریت، پا در حجره گذاشت که در آب فرو رفت و پس از دست و پا زدن زیاد، دست دراز کرد و ما او را از آب بیرون کشیدیم که ناگاه از هوش رفت و پس از ساعتی به هوش آمد. همسفر ما تصمیم گرفت پیش رود، که حالش همانند احمد بن عبد الله شد. به ناچار، زبان عذرخواهی را گشوده، گفتیم: از خدا و از تو ای مقرب درگاه خدا! معذرت می خواهیم، به خدا سوگند! نمی دانستیم که نزد چه کسی می آییم و اکنون توبه می کنیم.

او به سخنان ما توجهی ننمود و مشغول خواندن نماز شد. چون چنین دیدیم، به طرف معتضد برگشتیم. معتضد به نگهبانان سپرده بود که هر وقت ما برگشتیم، از ورودمان جلوگیری نکنند.

نیمه شب بود که نزد معتضد رفتیم و ماجرا را گفتیم. او از ما پرسید: آیا پیش از آنکه به اینجا برسید، با فرد دیگری در این باره صحبت کرده اید؟ گفتیم: نه. معتضد گفت: اگر کسی از این ماجرا باخبر شود، همه شما را خواهم کشت. از این رو، ما از ترس کشته شدن، تا او زنده بود، جرأت نداشتیم این ماجرا را نقل کنیم (۱).

امام صادق علیه السلام به گروهی که به ملاقاتش رفته بودند، چنین فرمود: «بنی امیه و بنی عباس وقتی فهمیدند زوال ملکشان به دست توانای قائم ما خواهد بود، با ما دشمنی نموده و شمشیرهای خود را برای کشتن ما به کار بردند (۲)».

پرسش ۹: آیا در زمان غیبت می توان حضرت مهدی علیه السلام را دید؟

پاسخ: آری... امام زمان علیه السلام روی همین کره خاکی زندگی می کند و در بین همین مردم است. مردم او را می بینند، اما او را نمی شناسند. تنها پارسایان می توانند امام زمان علیه السلام را بشناسند. گاه نیز حضرت مهدی علیه السلام خود را به کسی که او را دیده است، معرفی می کند.

علی بن مهزیار، اسماعیل هرقلی، محمد بن عیسی بحرینی، مقدس اردبیلی، علامه بحر العلوم و ده ها نفر دیگر از پارسایان، به صراحت

۱- حَقّ الیقین، ص ۳۲۱؛ با تلخیص و تصرف.

۲- کتاب الغیبه، ص ۱۰۶.

گفته اند، که به خدمت امام زمان علیه السلام رسیده اند. آنان مطالبی نیز از آن حضرت نقل کرده اند (۱). اگر فرضاً در بخشی از این ملاقات ها تردید کنیم. در همه آنها که نمی توان تردید کرد.

امام زمان علیه السلام در پایان غیبت صغری، نامه ای به آخرین نایب خود، علی بن محمد سمری نوشت و او را از سپری شدن روزهای آخر عمرش باخبر ساخت و به وی دستور داد که هرگز فردی را پس از خود به عنوان نایب تعیین

نکند؛ زیرا غیبت کبری شروع خواهد شد. در بخشی از آن نامه آمده است: «وسیّاتی من شیعتی من یدّعی المشاهده، ألا فمن ادّعی المشاهده قبل خروج السفیانی والصیحه، فهو کذاب مفتر(۲)؛ و به زودی برخی از شیعیان من می آیند که ادّعی مشاهده مرا می نمایند. آگاه باشید! هر کس پیش از خروج سفیانی و رسیدن به صیحه آسمانی، ادّعی مشاهده نماید، دروغگو و افترا زننده است.»

علاّمه مجلسی رحمه الله می نویسد: «شاید مراد امام زمان علیه السلام این باشد که کسی نمی تواند به عنوان نایب خاص، آن حضرت را ملاقات کند(۳).»

شاید حضرت مهدی علیه السلام با این نامه می خواسته جلوی توطئه دشمنان را بگیرد که بعدها افرادی بازی خورده به بهانه اینکه خدمت امام زمان علیه السلام رسیده اند و آن حضرت دستورهایی به آنان داده و معارفی برای آنان گفته است، احکام خدا را نابود کنند.

ص: ۴۴

۱- حق الیقین، ص ۳۲۵ و منتهی الامالی، ج ۲، ص ۵۰۸.

۲- منتهی الامالی، ج ۲، ص ۵۰۸.

۳- بحار الانوار، ج ۱۳، ص ۱۴۲.

پرسش ۱۰: آیا می توان امام زمان علیه السلام را در خواب دید؟

اشاره

پاسخ: در پاسخ باید گفت که نه تنها چنین چیزی ممکن است، بلکه واقعیت هم دارد؛ چرا که شیطان هرگز به صورت پیامبر و معصومان - علیهم السلام - در نمی آید. و دلیل آن وجود روایات و خواب هایی است که یاران پیامبر و معصومان - علیهم السلام - پس از شهادتشان آنها را در خواب دیده اند و پس از بازگویی خدمت امام دیگر، مورد تأیید قرار گرفته است.

امام صادق علیه السلام در تأیید این گونه خواب ها فرموده است: «پدرم از جدّم از پدرش از رسول خدا - علیهم السلام - نقل کرده که فرمود: من رآنی فی منامه، فقد رآنی، فإنّ الشیطان لا یتمثّل فی صورتی ولا فی صوره أحدٍ من أوصیائی ولا فی صوره أحدٍ من شیعتهم؛ هرکس مرا در خواب ببیند، به یقین مرا دیده است؛ زیرا شیطان نه بصورت من و نه به صورت یکی از اوصیای من و نه به صورت یکی از پیروان آنان ظاهر می شود(۱).»

علامه مجلسی رحمه الله در شرح و تفسیر این حدیث می فرماید: «و این خبر دلالت دارد که هرگز شیطان به صورت پیامبر و امامان معصوم علیهم السلام، بلکه در صورت و شکل آنها ظاهر نمی گردد. سپس اضافه می کند که شاید مراد از شیعیان همان شیعیان و پیروان خالص آنها، همانند، سلمان و ابوذر و... باشد» (۲).

شیخ صدوق رحمه الله می نویسد: «در اخبار صحیحه از ائمه ما - علیهم السلام - روایت شده هر فردی پیامبر یا یکی از امامان را در خواب ببیند که وارد شهر یا روستایی شده است،

ص: ۴۵

۱- بحار الانوار ج ۵۸ ص ۱۷۶.

۲- همان ص ۲۳۴.

ورود آنها امنیت آن شهر و روستا را از آنچه که از آن می ترسند، در پی خواهد داشت، و همچنین به آرزوهایشان خواهند رسید» (۱).

آیا خواب غیر معصوم حجت است؟

در پرسش و پاسخ پیشین روشن شد که امکان دیدن رسول خدا و یا یکی از معصومین علیهم السلام در خواب وجود دارد، با این بیان اگر کسی پیامبر یا امام را در خواب دید و سخنی و یا حکم و یا دستوری به او داد، آیا لازم الاجرا است یا نه؟

پاسخ می دهیم: این احکام نسبت به خود پیامبر و امام لازم الاجرا است اما نسبت به غیر معصوم حجت نیست و لازم الاجرا نبوده است. از باب مثال عرض می کنیم: قرآن مجید خواب حضرت ابراهیم علیه السلام را بیان می کند که وی خواب دیده فرزند خود اسماعیل را ذبح می کند، به فردای آن روز دست به چنین کاری می زند، که خداوند قوچ بزرگی را برای پیامبرش فرستاده تا آن قوچ را به جای فرزندش ذبح کند.

و یا اینکه امام حسین علیه السلام به عبد الله بن جعفر که تلاش زیادی برای بازگشت امام حسین علیه السلام می کرد، فرمود: «إني رأيت رسول الله في منامي وأمري بأمر لا بد أن أنتهي إليه؛ همانا رسول خدا صلی الله علیه وآله را در خواب دیدم، مرا دستوری داد که در حال انجام آن مأموریت هستم». عبد الله پرسید: آن خواب چیست؟ حضرت فرمود: «تاکنون آن را برای کسی نگفته ام و از این پس هم برای کسی نخواهم گفت، تا خدای را ملاقات کنم» (۲).

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۲۱۰.

۲- تاریخ طبری، ج ۳، ص ۲۹۷.

و با این بیان می توان گفت: خواب معصوم حجت است و اگر پیامی در خواب داشته باشد، به آن عمل خواهد کرد. اما نسبت به غیر معصوم که هر یک از ما مردم را شامل خواهد شد، خواب حجت نبوده و اگر پیامی در او باشد، لازم الاجرا نمی باشد.

بخش سوم: راز طول عمر

اشاره

بر اساس روایات صحیح، امام عصر - ارواحنا له الفداء - در سال ۲۵۵ ه. ق متولد شد. بنابراین اکنون ۱۱۶۶ سال از عمر شریف و پر برکت آن حضرت می گذرد. عمر طولانی ایشان موجب شده که سؤالاتی در ذهن برخی به وجود بیاید که آیا چنین عمر طولانی ای ممکن است؟ و آیا در بین پیامبران و سایر مردم سابقه دارد یا نه؟ این بخش به سؤالات فوق پاسخ می دهد.

پرسش ۱۱: مگر ممکن است انسانی این اندازه عمر کند؟

پاسخ: عمر طولانی محال نیست، غیر عادی است. غیر عادی به حوادثی گفته می شود که وقوعش محال نیست، اما بسیار کم اتفاق می افتد. شفای بیماران صعب العلاج به وسیله دعا و توسل به امام معصوم، یا سقوط یک انسان از نقطه بسیار بلند و آسیب ندیدن وی را نمی توان محال پنداشت. طولانی بودن عمر امام زمان علیه السلام نیز محال نیست، ولی غیر عادی است؛ همان گونه که معجزات پیامبران و کرامات امامان معصوم علیهم السلام غیر عادی اند.

علم پزشکی هنوز نتوانسته است راز مرگ را کشف کند و یا عمر طولانی را نفی کند. عقل بشری نمی تواند زمانی برای عمر انسان معین کند. امروز دانشمندان غرب به این نکته پی برده اند که بشر ممکن است صدها سال عمر کند.

دکتر گیلورد امریکایی می نویسد: «امروز علم پزشکی به کمک علم تغذیه، قیود و حدود عمر را از سر راه بشر برداشته و امروز برخلاف اجداد و پدرانمان، می توانیم امیدوار باشیم که می توانیم عمر طولانی بکنیم»^(۱)»

همچنین دکتر ژرژ- که از اساتید دانشگاه هال در آلمان است - یک گیاه را - که آن را در زبان لاتین «سپرولتیا مسکتا» می نامند و این گیاه بر پشت مگس های آبی می روید و بیش از دو هفته عمر نمی کند. - مورد آزمایش قرار داد و آن را در شرایط خاصی پرورش داد تا بالاخره عمر این گیاه را که دو هفته بیش نبود، به شش سال رسانید. این آزمایش مانند آن است که ما عمر انسانی را از وضع کنونی به ۱۰۹۲۰ سال برسانیم^(۲). اکنون به محضر قرآن می رویم و آیاتی از آن را درباره عمر طولانی ذکر می کنیم:

۱. خداوند به شیطان فرمود: «فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ * إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ»^(۳)؛ تو از مهلت یافته گانی تا روز و وقت معینی.

بنابراین شیطان که پیش از انسان آفریده شد، اکنون زنده است.

۲. قرآن درباره حضرت نوح علیه السلام می فرماید: «فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا»^(۴)؛ و او در میان آنان ۹۵۰ سال درنگ کرد.

ص: ۴۹

۱- پاسخ ما، ص ۱۷.

۲- همان، ص ۲۰.

۳- سوره ص، آیه ۸۰ و ۸۱.

۴- سوره عنکبوت آیه ۱۴.

حضرت نوح علیه السلام ۹۵۰ سال به ارشاد قوم خود پرداخت. بنابراین، عمر او بیش از این است.

۳. قرآن مجید درباره حضرت یونس علیه السلام می فرماید: «فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ * لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ»^(۱)؛ اگر یونس از جمله تسبیح کنندگان نبود، تا روز قیامت در شکم آن ماهی گرفتار می شد.

با توجه به اینکه زمان روز قیامت برای کسی روشن نیست، معلوم می شود که مسئله طول عمر از نظر قرآن پذیرفته شده است.

پرسش ۱۲: آیا طول عمر، پیش از امام زمان علیه السلام سابقه داشت؟

پاسخ: مسئله طول عمر یکی از مسلمات تاریخ بشری است. در کتاب ها به نام های افراد بسیاری برخورد می کنیم که عمری بسیار طولانی داشته اند. طول عمر اختصاص به نیکان ندارد. بسیاری از ستمگران نیز عمر طولانی داشته اند. شداد بن عاد حدود ۹۰۰ سال عمر کرد. عمر بن عامر، زهیر بن عباب، ابن هبل بن عبد الله، مستوعر بن ربیع، درید بن زید، و قس بن ساعده، به ترتیب ۸۰۰، ۳۰۰، ۶۰۰، ۳۳۰، ۴۵۰ و ۶۰۰ سال عمر کردند (۲). در بین صالحان پیش از اسلام، لقمان بن عاد ۳۵۰۰ سال عمر کرد (۳). و در بین صالحان پس از اسلام، علی بن عثمان (ابن ابی الدنیا) ۳۰۹ سال عمر کرد.

ص: ۵۰

۱- سوره صافات آیه ۱۴۴.

۲- رجوع شود به: بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۲۲۵ - ۲۸۸.

۳- الشیعه و الرجعه، ج ۱، ص ۲۹۵ و فردوس الاخبار دیلمی، ج ۳، ص ۸۶.

مسئله طول عمر در بین پیامبران آسمانی، امری طبیعی و بسیار عادی بود، چنان که در بسیاری از روایات بدان اشاره شده است. حضرت نوح علیه السلام ۱۰۰۰ - ۱۴۰۰ یا ۱۴۵۰ یا ۱۴۷۰ یا ۲۳۰۰ و یا ۲۵۰۰ - سال عمر کرد. قرآن تصریح کرده است که آن حضرت ۹۵۰ سال به ارشاد قوم خود مشغول بود. این عمر طولانی برای پیامبران دیگر نیز به اثبات رسیده است، مثلاً حضرت آدم ۹۳۰ سال، حضرت سلیمان ۷۱۲ - یا ۱۰۰۰ سال - شیث ۹۲۰ سال و هود ۶۷۰ سال عمر کرد - صلوات الله علیهم أجمعین. -

برخی پیامبران مانند الیاس، ادريس، عیسی و خضر - علیهم السلام - تاکنون زنده هستند و هزاران سال از عمر شریفشان می گذرد (۱).

بنابراین، مسئله طول عمر انسان ها امری طبیعی است و اختصاص به گروهی خاص ندارد. برخی از بزرگان از جمله آیت الله شیخ محمد رضا طبسی (پدر نگارنده) کتاب هایی در این باره نوشته اند.

ص: ۵۱

۱- رجوع شود به: الشیعه و الرجعه، ج ۱، ص ۲۹۳ - ۳۰۰.

اشاره

خداوند بنا بر علّت ها و مصلحت هایی که خود می داند و بسیاری از آنها بر ما پوشیده است، آخرین ذخیره خود را در پس پرده غیبت نگه داشته است، تا روزی حکومت این جهان را در اختیارش قرار دهد و او را وارث زمین گرداند.

برخی می پرسند: علل این غیبت چیست؟ آیا پیش از امام زمان علیه السلام، چنین اتفاقاتی رخ داده است؟ معنای انتظار فرج که در روایات به آن اشاره شده است، چیست؟ آثار آن چیست؟ در این بخش، به این پرسش ها پاسخ می دهیم:

پرسش ۱۳: آیا چنین غیبتی پیش از امام زمان علیه السلام وجود داشته؟

پاسخ: مسئله غیبت یکی از اسرار الهی است و اختصاص به حضرت حجّت علیه السلام ندارد. برخی از پیامبران آسمانی نیز غیبت داشتند. آدم ابوالبشر، نوح، ادریس، صالح، ابراهیم، یوسف، موسی، شعیب، اسماعیل، الیاس، سلیمان، لوط، دانیال، عزیر، عیسی، و پیامبر بزرگوار

ص: ۵۲

اسلام - صلوات الله عليهم اجمعین - غیبت های کوتاه مدّتی داشتند. برخی نیز اکنون در پس پرده غیبت به سر می برند.

صالح علیه السلام مدّتی از قوم خود غایب شد. پس از بازگشت آن حضرت، مردم سه دسته شدند: گروهی منکر (پیامبری) او شدند. گروهی در شک و تردید به سر بردند. گروهی نیز به عهد و پیمان خود وفادار ماندند.

ادریس علیه السلام پس از بیست سال مبارزه با طاغوت زمان خود، از دید پیروان خود غایب شد. او پیش از غیبت، به ده نفر که پیرو او بودند، فرمود: «نفرین کرده ام که بر این شهر باران نبارد. شما از اینجا بیرون بروید.»

الیاس علیه السلام هفت سال به بیابان ها و دشت ها رفت و از قوم خود پنهان شد. موسی علیه السلام بیست و هشت سال و نیز دانیال علیه السلام نود سال غایب گشتند (۱).

پرسش ۱۴: فلسفه غیبت امام زمان علیه السلام چیست؟

اشاره

پاسخ: مسئله غیبت امام زمان علیه السلام یکی از اسرار الهی است که تاکنون کسی جز معصومین علیهم السلام نتوانسته است به راز آن پی ببرد. دانش بشر توان پی بردن به رازهای آفرینش هستی را ندارد. از این رو از هنگامی که مسئله غیبت مطرح گردید، با اینکه هنوز حضرت مهدی علیه السلام متولد نشده بود، مردم در این باره سؤال‌های زیادی از پیامبر و معصومین - علیهم السلام - نمودند، اما هرگز به علت آن پی نبردند؛ چون آنها اجازه افشای این راز را نداشتند.

عبد الله بن فضل هاشمی می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود:

ص: ۵۳

۱- رجوع شود به: الشیعه والرجعه، ج ۱، ص ۳۲۹ - ۳۳۹.

«به ناچار، برای صاحب این امر غیبتی خواهد بود که هر انسان بی ایمانی به شک و تردید خواهد افتاد.»

عرض کردم: فدایت کردم! برای چه؟

حضرت فرمود: «به جهت امری که اجازه افشای آن را ندارم.»

عرض کردم: حکمت این غیبت چیست؟

فرمود: «حکمت غیبت همان است که در غیبت‌های گذشته رخ داده است.» سپس افزود: «این راز هرگز روشن نمی‌گردد، مگر پس از ظهور؛ همان گونه که حکمت سوراخ شدن کشتی و کشته شدن آن کودک و ساخته شدن دیوار به دست خضر علیه السلام برای موسی علیه السلام روشن نشد، مگر پس از جدایی آن دو یار همسفر.

ای فضل! این امری از سوی خدا، سزای اسرار الهی و رازی است از رازهای پنهان پروردگار. اگر خداوند را حکیم بدانیم، گواهی می‌دهیم که تمام کارهایش از روی حکمت است؛ اگر چه حکمتش برای ما روشن نباشد (۱).»

با اینکه معصومین علیهم السلام مأمور نبودند که مردم را به علت اصلی غیبت آگاه سازند. اما گاهی به برخی از حکمت‌های غیبت اشاره نموده‌اند، که به چند نمونه بسنده می‌کنیم:

- اجرای شدن سنت‌های پیامبران در او

خداوند نسبت به پیامبران، سنت‌هایی برقرار کرده بود که می‌بایست شبیه آنها در مورد قائم آل محمد علیهم السلام نیز جاری شود. یکی از سنت‌ها، مسئله غیبت پیامبران بود. می‌بایست پیامبران به امر خداوند، بنابر علت‌ها و مصلحت‌هایی، مدتی از مردم فاصله بگیرند. این غیبت‌ها گاهی کوتاه

ص: ۵۴

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۹۱.

مدت و گاهی طولانی بود، در امت اسلامی این مسئله به امام زمان علیه السلام اختصاص یافت.

سدیر صیرفی می‌گوید: امام صادق علیه السلام به من فرمود: «برای قائم ما دو غیبت می‌باشد که زمانش به طول می‌انجامد.»

صیرفی می‌گوید: عرض کردم: چرا؟ آن حضرت فرمود: «خواست خدا چنین است که سنت‌های سایر پیامبران نسبت به غیبتشان درباره او اجرا شود... خداوند می‌فرماید: «لترکبَنَ طبقاً عن طبق (۱)»؛ همه شما پیوسته از حالی به حالی دیگر منتقل می‌شوید (تا به کمال برسید). آنچه که بر سر امت‌های پیشین آمده است، بر سر این امت نیز خواهد آمد و این سنت تغییرناپذیر است (۲).»

۲- امتحان شیعیان

شاید یکی از مهم‌ترین حکمت‌های غیبت امام عصر - ارواحنا له الفداء - این باشد که شیعیان می‌بایست در دوران غیبت امامشان، مورد آزمایش قرار گیرند، آزمایشی بسیار سخت و دشوار که خالص را از ناخالص و خوب را از بد جدا می‌کند.

امام صادق علیه السلام در این باره فرمود: «به خدا سوگند! آنچه گردن‌های خود را به سوی او کشیده‌اید، نخواهید دید تا اینکه مورد آزمایش قرار بگیرید و از هم جدا شوید (۳).»

امام باقر علیه السلام در جواب جابر جعفی که پرسیده بود: چه وقت فرج شما خواهد رسید؟ فرمود: «هیئات! فرج ما نخواهد بود تا آنکه تصفیه شوید. پس

ص: ۵۵

۱- سوره اشفاق آیه ۱۹.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۹۰.

۳- معجم احادیث الامام المهدي، ج ۵، ص ۶۴.

تصفیه شوید، - و سه مرتبه این جمله را تکرار کرد و فرمود: - تا آنکه خوب و بد از هم جدا شوند(۱).»

- ۳ تنبیه مردم

بسیاری از مردم، قدرشناس نعمت های خداوند نیستند، بلکه کفران نعمت هم می کنند. سنت خدا این است که اگر مردم ناسپاسی می کردند و به نعمت های او کفر می ورزیدند، آنها را تنبیه می کند.

بهترین راه تأدیب این افراد گرفتن نعمت از آنهاست که موجب می شود بیدار شوند و با تغییر راه و روش خود، آن نعمت از دست رفته را از خداوند درخواست کنند و چه نعمتی عظیم تر و بابرکت تر از وجود پیامبر و معصومین - علیهم السلام - بود که در طول ۲۷۳ سال از آغاز بعثت نبی اکرم صلی الله علیه وآله تا شهادت امام عسکری علیه السلام بین مردم بودند، ولی مردم قدر آن را ندانستند و خداوند این نعمت را از آنان گرفت.

حکومت های ستمگر با آنها جنگیدند، آنها را به زندان انداختند، توهین کردند و یکی را پس از دیگری به شهادت رساندند. اگر مردم آن روز، قدرشناس این نعمت ها بودند، امروز ما در هجران امام عزیزمان نمی سوختیم. حال که چنین شده است، باید شب و روز به دنبال این نعمت بزرگ الهی باشیم، تا خداوند این هدیه را بار دیگر به ما برگرداند و از نعمت وجودش، در ایام ظهور بهره مند شویم.

مروان انباری گوید: حضرت ابو جعفر علیه السلام فرمود: «اگر خداوند حضور ما را در نزد مردمی کراهت داشته باشد، ما را از آنها جدا می سازد(۲).»

ص: ۵۶

۱- کتاب الغیبه، ص ۲۶.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۹۰.

- ۴ بیعت کسی به عهده اش نباشد

حدود ده روایت از معصومین علیهم السلام صادر شده است که حکمت غیبت امام عصر - ارواحنا له الفداء - را این می داند که بیعتی از سوی مردم بر عهده آن حضرت نباشد. اگر آن حضرت بدون آماده بودن شرایط ظهور کند، یا باید تابع دولتی باشد و یا کشته خواهد شد. بدین جهت آن حضرت قدرتمندانه ظهور خواهد کرد و در برابر هیچ دولتی خضوع و خشوع نخواهد کرد، بلکه با قدرت بر تمام قدرت های غاصب و فاسد غلبه پیدا کند.

علی بن حسن فضال گوید: امام رضا علیه السلام به من فرمود: «گویا می بینم که شیعیان پس از مفقود شدن سومین فرزندم، به دنبال او خواهند گشت، اما او را پیدا نمی کنند». عرض کردم: برای چه؟ ای فرزند رسول خدا! فرمود: «چون امامشان از آنها غایب می شود». گفتم: برای چه؟ فرمود: «تا بیعت کسی هنگام ظهور به عهده اش نباشد (۱)».

- ۵ بییم کشته شدن

در چند روایت از امام باقر و امام صادق علیهما السلام آمده است که یکی از حکمت های غیبت امام زمان علیه السلام، بییم کشته شدن آن حضرت است.

زراره گوید: امام باقر علیه السلام فرمود: «برای آن جوان - حضرت مهدی علیه السلام - غیبتی پیش از ظهورش می باشد». گفتم: برای چه؟ فرمود: «می ترسد و سپس به شکم مبارک خود اشاره فرمود». زراره گفت: یعنی از کشته شدن (۲).

سؤال: مگر سایر امامان معصوم علیهم السلام با اینکه در معرض خطر کشته شدن بودند، بدون هیچ ترس و وحشتی، بین مردم زندگی نمی کردند؟!

ص: ۵۷

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۴۸۰ و بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۹۱.

۲- غیبت نعمانی، ص ۱۷۶.

پاسخ: برای امامان معصوم علیهم السلام چون شرایط قیام فراهم نبود، در اندیشه قیام علیه خلیفه وقت نبودند، بلکه در انتظار دولت حضرت مهدی علیه السلام بودند. این عقیده با اینکه ضروری به فرمانروایان وقت نمی رسانید، موجب شد که آنان امامان را زندانی کنند و سرانجام آنها را به شهادت برسانند. ولی وضعیت حضرت صاحب الزمان علیه السلام چنین نیست؛ زیرا آن حضرت با شمشیر قیام می کند و صاحبان قدرت را از اریکه قدرت به زیر می کشاند و با برچیدن بساط ظلم و جور، زمین را پر از عدل و داد می کند. پس ممکن نیست که آن حضرت آزادانه در بین مردم زندگی کند و

هیچ قدرتی مزاحم او نشود. از سوی دیگر، اگر امامی کشته می شد، امام دیگری جانشین او می شد، اما اگر امام زمان علیه السلام کشته می شد جانشینی نداشت. از این رو، غیبت او امری است لازم و واجب.

شهادت و کشته شدن در راه خدا، یکی از افتخارات معصومین است و امام زمان علیه السلام نیز سرانجام به شهادت خواهد رسید و در این بحثی نیست، اما باید دید علت ترس او چیست؟

۱۰. اگر آن حضرت کشته می شد، زمین خالی از حجت می ماند.

۱۲. اگر آن حضرت کشته می شد، حکومت عدل جهانی بدون رهبر می ماند. دشمن برای کشتن امام زمان علیه السلام تلاش فراوانی کرد.

ابوخالد کابلی می گوید: از امام باقر علیه السلام درخواست کردم نام امام زمان علیه السلام را به من بگویند، تا او را بشناسم. آن حضرت فرمود: «ای ابوخالد! اگر فرزندان فاطمه او را بشناسند، بر کشتن و قطعه قطعه شدن او حریص خواهند بود» (۱).

ص: ۵۸

۱- کتاب الغیبه، ص ۲۰۲.

امام صادق علیه السلام به جمعی که در خدمتش بودند، به همین مطلب اشاره کرد و فرمود: «بنی امیه و بنی عباس وقتی فهمیدند زوال ملکشان بر دست توانای قائم ما - عجل الله فرجه الشریف - خواهد بود، با ما دشمنی کردند و شمشیرهایشان را برای کشتن ما به کار بردند تا نسل ما را قطع نمایند، به این امید که قائم ما را کشته باشند» (۱).

۶- خالی شدن صلب کافران از مؤمنان

امام مهدی علیه السلام با دشمنان خدا هیچ گونه سازشی نخواهد کرد، بلکه همه آنها را به قتل خواهد رساند. از این رو، اراده خدا بر این است که غیبت آن حضرت طول بکشد تا تمام مؤمنانی که می باید متولد شوند، به دنیا بیایند.

از امام صادق علیه السلام پرسیدند: چرا امیر المؤمنین علی علیه السلام با مخالفان اول خود جنگ نکرد؟ آن حضرت فرمود: «به جهت یک آیه در کتاب خدا که می فرماید: «لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا» (۲)؛ اگر مؤمنان و کافران (در مکه) از هم جدا می شدند، کافران را عذاب دردناکی می کردیم.»

راوی گوید: عرض کردم: مقصود از تزییل چیست؟ آن حضرت فرمود: «ودیعه های مؤمنانی است که در اصلاص کفار بوده اند. قائم علیه السلام نیز چنین می کند. او ظهور نمی کند تا اینکه تمام ودیعه های خداوند در صلب ها بیرون بیایند. پس هرگاه تمام آن ودیعه ها خارج شدند، آن حضرت ظهور می کند، بر دشمنان خدا مسلط می گردد و همه آنها را به قتل می رساند(۳)».

ص: ۵۹

۱- کتاب الغیبه، ص ۱۰۶.

۲- سوره فتح، آیه ۲۵.

۳- عسل الشرایع، ج ۱، ص ۱۴۱.

پرسش ۱۵: چرا باید برای ظهور امام زمان علیه السلام زمینه سازی کرد؟

اشاره

پاسخ: این روشن است که هر انقلاب که ابعاد آن شناخته شود و یا با شکست روبرو نشود، نیاز به زمینه سازی دارد، قیام و انقلاب مهدی علیه السلام اگرچه محکوم به شکست نمی باشد، اما برای اینکه ابعاد آن برای همگان روشن شود، بدین جهت باید پیشاپیش برای آن زمینه سازی کرد.

البته این زمینه سازی از قرآن شروع شده سپس پیامبر و ائمه معصومین - علیهم السلام - به ابعاد آن پرداخته اند. قرآن مجید در چند آیه وراثت صالحان را نسبت به زمین نوید داده و همچنین حکومت روی زمین را که در آینده به آنها واگذار خواهد کرد، و فرموده: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ(۱)»؛ پس از تورات، در زبور نوشتیم که وارث نهایی زمین بندگان نیکوکار من خواهند بود.

و فرموده: «وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلُهُمُ الْوَارِثِينَ(۲)»؛ ما می خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهیم و آنان را پیشوایان و وارثان روی زمین قرار دهیم.

و فرموده: «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا(۳)»؛...؛ خداوند

ص: ۶۰

۱- سوره قصص، آیه ۵.

۲- سوره انبیا آیه ۱۰۵.

۳- سوره نور، آیه ۵۵.

به مؤمنان و شایسته کاران وعده داده است که آنان را جانشینان زمین قرار دهد، دینی که برای آنها آن پسندیده است و مستقر سازد، و دوران خوف آنان را تبدیل به امنیت نماید و بدون ترس و واهمه ای خدای خویش را بپرستند و اطاعت غیر خدا را گردن نهند.

بدین جهت مردم را به فکر واداشته که این صالحان کیانند که هم وارث زمین خواهند بود و هم حکومت را به دست می گیرند و اسلام را فراگیر و جهانی نموده و بدون ترس و وحشت، در امنیت کامل به عبادت پردازند. بدین جهت در این فکر خواهند بود که آیا تاکنون چنین حادثه ای رخ داده یا نه، و آیا چنین حکومتی روی کره زمین برقرار شده است یا نه؟

و به دنبال طرح این آیات از سوی خداوند، پیامبر صلی الله علیه و آله از همان نخست مسلمانان را به حکومتی جهانی به رهبری یکی از فرزنداناش که همانام و هم کینه اش بوده، خبر داده است (۱). و روایات فراوانی که از وی نقل شده، مردم و مسلمانان را به این چهره مقدّس و این حکومت الهی آشنا ساخته و معصومان با تبیین مسائل بیشتری به تمام ابعاد آن پرداخته اند، به گونه ای که تمام احادیث اسلامی درباره امام مهدی علیه السلام با زمینه سازی حکومت آن حضرت کاملاً مرتبط است.

چگونه زمینه سازی می کنیم؟

اشاره

و ما نیز وظیفه داریم که زمینه ظهور را فراهم کنیم و این زمینه ها فراوان است که به برخی از آنها بسنده می کنیم:

ص: ۶۱

۱- تذکره الخواص ص ۲۶۳، عقد الدرر ص ۳۲، منهاج السنه ج ۴ ص ۲۱۱.

۱- شناختن و شناساندن ولی عصر علیه السلام

مسئله شناخت امام زمان علیه السلام از مسائل ارزشمند است که به تعبیر روایات، اگر کسی امام زمان خویش را نشناسد، به مرگ جاهلیت مرده است (۱). و شناخت بقیّه اللّٰه بدین جهت است که اگر او را نشناسیم، نه تنها عمل ما باطل است، بلکه منحرف و گمراه خواهیم شد.

امام کاظم علیه السلام می فرماید: «امام، حجّت بندگان است، هرکس او را رها کند، گمراه می شود و هرکس با او باشد، نجات می یابد و رستگار می شود» (۲).

بدین جهت در دعا می خوانیم: «خدایا! خودت را به من بشناسان که اگر خودت را به من نشناسانی، رسالت را نخواهم شناخت. خدایا! رسالت را به من بشناسان، و گرنه حجّت را نخواهم شناخت. خدایا! حجّت را به من بشناسان، و گرنه از دین خود گمراه خواهم شد.»

۲- مبارزه با انحرافات و کجروی ها

پیش از این گفتیم که یکی از حکمت های غیبت امام علیه السلام وجود گناهای است که به آن در جامعه دامن زده می شود و مبارزه با گناهان زمینه سازی برای ظهور امام عصر - ارواحنا له الفداء - می باشد؛ چرا که یکی از اهداف بسیار مهمّ امام، مبارزه با انحرافات و کجروی ها و نابودی مفسد است. امام می آید تا به ظلم و ستم پایان داده و عدل و داد را روی زمین بگستراند، پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمود: «یملأ الله به الأرض قسطاً وعدلاً كما ملئت ظلماً وجوراً» (۳).

ص: ۶۲

۱- محاسن برقی ص ۱۵۵، کمال الدین ج ۲، ص ۴۱۲.

۲- معجم احادیث الامام المهدي، ج ۴، ص ۱۴۸.

۳- غیبت نعمانی، ص ۸۱.

بنابراین، اگر بخواهیم زمینه ظهور را فراهم کرده باشیم، باید به کمک امام شتافته و در این کار، با او همگام شویم. ممکن است برخی با سکوت و بی تفاوتی خود، در برابر انحرافات و مفسد اجتماعی، چنین فکر کنند که باید به مفسد دامن زد و یا حداقل سکوت کرد تا مفسد در جامعه صد چندان شود، تا بر اثر زیاد شدن آن، امام ظهور کند، در حالی که این نظریه و اندیشه - چنانکه عرض شد - کاملاً غلط و بی اساس است، زیرا حضرت پس از آمدن زمین را پُر از عدل و داد می کند، نه اینکه تا زمین پر از جور و ظلم نشده، امام نخواهد آمد. و دلیلش این است که زمین به اندازه کافی پُر از ظلم و جور شده است، بنابراین چرا امام نمی آید!؟

- ۳ تبیین اهداف امام

مسئله دیگری که زمینه ساز ظهور امام زمان علیه السلام می باشد، اینکه پس از شناخت و معرفت به امام عصر - ارواحنا فداه - ، اهداف آن حضرت را بررسی و مورد مطالعه قرار دهیم.

ویژگی های حکومت و امتیاز آن از سایر حکومت های پیشین، همچنین بدانیم حکومتی که در قرآن بدان اشاره شده است و خداوند از آن خبر داده و پیامبران پیشگویی کرده اند، با تمام حکومت ها تفاوت اساسی خواهد داشت، حکومت جهانی و الهی، حکومت حاکمیت دین و قرآن و اهل بیت علیهم السلام است، حکومت برقراری امنیت جهانی، حکومت بسط عدالت و حکومت حاکمیت اخلاق و ارزش های انسانی است. امام می آید تا اهداف پیاده نشده تمام انبیای الهی را به انجام برساند. امام می آید تا

ص: ۶۳

عالی ترین مظاهر یک حکومت مترقی را به نمایش بگذارد. امام می آید تا بشر را به کمال واقعی خود برساند. و خلاصه، کاری که امام می کند، تاکنون بر دست هیچ پیامبر و یا حاکمی در جهان، در طول تاریخ صورت نگرفته است. او می آید تا به تمام آن خواسته ها جامه عمل بپوشاند.

اعتقاد به این مسائل سبب می شود که برای رسیدن به چنین حکومتی تلاش ورزیم، موانع را از سر راه برداریم و دیگران را تشویق و ترغیب کنیم و همین کارها، ایجاد زمینه ها می باشد.

- ۴ انتظار فرج

از دیگر موارد زمینه سازی ظهور امام زمان علیه السلام انتظار فرج است، انتظاری که پیامبر و معصومین علیهم السلام ما را به آن دعوت کرده اند، انتظاری که در روایات، از آن، به عنوان برترین اعمال و بهترین عبادت مؤمنان شمرده شده است، انتظاری که به قول امام صادق علیه السلام: «اگر شخصی درحال انتظار بمیرد، شهید خواهد بود، اگرچه در رختخواب هم مرده باشد»^(۱).

- ۵ شناخت وظایف و عمل به آن

بزرگان ما بر اساس روایات و احادیث و سفارش پیامبر و ائمه معصومین - علیهم السلام - وظایفی را برای مردم در حال غیبت کبری بیان کرده اند، که هر یک از آنها، خود زمینه ساز ظهور مهدی موعود علیه السلام خواهد بود. مرحوم محدث قمی به چند مورد از آنها اشاره کرده است:

۱- الشیعه و الرجعه، ج ۱، ص ۴۳۲، ضمناً در کتابهای اهل سنت به انتظار فرج نیز اشاره شده که می توان به المعجم الکبیر طبرانی، ج ۱۰، ص ۱۲۴، مسند شهاب ج ۱، ص ۶۲، تاریخ بغداد ج ۲، ص ۱۵۴ مراجعه کرد.

۱. مهموم بودن برای آن جناب در ایام غیبت.

۲. دعا کردن برای حفظ وجود مبارک امام عصر - ارواحنا له الفداء - از شرّ شیاطین انس و جنّ و طلب تعجیل فرج و نصرت و ظفر و غلبه او بر کفّار و ملحدین و منافقین.

۳. صدقه دادن در حدّ توان، برای حفظ وجود مبارک امام زمان علیه السلام.

۴. بجا آوردن حج به نیابت از امام عصر - ارواحنا له الفداء - چنانکه در گذشته میان شیعه مرسوم بوده است.

۵. برخاستن از برای تعظیم شنیدن نام مبارک آن حضرت، به ویژه نام مبارک قائم - عجل الله فرجه الشریف. -

۶. تضرّع و درخواست از خداوند، برای حفظ دین و ایمان از دستبرد شیاطین و رهایی از شبهات.

۷. استمداد و استعانت و استغاثه به آن جناب، در هنگام سختی ها و گرفتاری ها و بیماری ها و شبهات و فتنه ها (۱).

پرسش ۱۶: انتظار فرج چیست؟

پاسخ: به استناد روایات، یکی از وظایف مسلم مردم در دوران غیبت کبری، انتظار فرج است؛ انتظار برای تحقق حکومت موعود الهی.

علامه محمد باقر مجلسی رحمه الله بخشی از کتاب بحار الأنوار را به همین وظیفه اختصاص داده و هفتاد روایت از معصومین علیهم السلام را در این باره ذکر

کرده است. در روایات آمده است: «انتظار فرج برترین اعمال و بهترین عبادت مؤمن است. منتظران بهترین مردم زمان هستند. منتظران مانند کسانی هستند که در راه خدا شمشیر زده و در خون خود غلطیده اند. منتظران مانند کسانی هستند که در کنار امام زمان علیه السلام به شهادت رسیده اند و به آنان اجر هزار شهید مانند شهدای بدر داده می شود. منتظران از برخی شهدای بدر و اُحد بهترند و خداوند راه روزی را بر ایشان باز می نماید و آنان را در زمره اولیای الهی قرار خواهد داد که هیچ ترس و وحشتی در آنها نیست(۱)».

انتظار چیست؟ چرا انتظار این همه مورد سفارش اهل بیت علیهم السلام قرار گرفته است؟ چرا این مسأله همواره مورد تهاجم حملات ناجوانمردانه دشمنان اسلام و معارف ناب محمدی قرار گرفته است، به طوری که گاهی آن را نتیجه و زاییده فکر عده ای ترسو و بی منطق دانسته و گاهی به توجیه و تفسیر آن به میل خود پرداخته اند.

برخی با برداشت غلط از مفهوم انتظار، گمان می کنند که باید به هر وسیله ممکن به ظهور امام عصر علیه السلام سرعت بخشید، گرچه به ترویج کفر و بی دینی و فساد و فحشا در بین مردم باشد. برخی نیز بر این باورند که در برابر انحرافات و مفاسد باید بی تفاوت بود، تا فساد همه جا را بگیرد و در نتیجه امام زمان علیه السلام ظهور کند. دامن زدن به برداشت های غلط از مفهوم انتظار، گناهی نابخشودنی است.

امام صادق علیه السلام به ابوبصیر فرمود: «هر شخصی که در حال انتظار بمیرد، شهید خواهد بود، اگر چه در رختخواب هم مرده باشد(۲)».

ص: ۶۶

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲.

۲- همان.

چگونه می توان پذیرفت که فردی به ترویج فساد کمک کند و اجر شهید را ببرد؟! چگونه ممکن است فردی نسبت به منکرات بی تفاوت باشد و اجر شهید را ببرد؟ چگونه انسان بی تفاوت و کسی که فساد و ستم را گسترش می دهد، می تواند مصداق کسی باشد که در کنار حضرت حجّت - ارواحنا له الفداء - در راه خدا شمشیر زده و در کنار رسول خدا صلی الله علیه وآله جهاد و رزم نموده و در کنارش به شهادت رسیده است؟! اگر انتظار فرج عامل محرّکی برای تجدید نظر فردی و اجتماعی نبود، هرگز چنین روایاتی درباره اش صادر نمی گردید.

آیت الله مکارم شیرازی برای روشن شدن مفهوم انتظار و آثار سازنده آن، می فرماید: «ارتشی که در انتظار جهاد آزادی بخش به سر می برد، حتماً به حالت آماده باش کامل در می آید، سلاحی که برای چنین میدان نبردی شایسته است، به

دست می آورد، سلاح های موجود را اصلاح می کند، سنگرهای لازم را می سازد، آمادگی رزمی نفرات خود را بالا می برد، روحیه افراد خود را تقویت می کند و شعله عشق و شوق را برای چنان مبارزه ای در دل فرد سربازانش زنده نگه می دارد. ارتشی که دارای چنین آمادگی نیست، هرگز در انتظار به سر نمی برد و اگر بگوید، دروغ می گوید (۱)»

وی می نویسد: «کسانی که انتظار یک مصلح جهانی را می کشند، انتظار انقلاب و دگرگونی و تحوّل را دارند که وسیع ترین و اساسی ترین انقلاب های انسانی در طول تاریخ بشر روی کره زمین است (۲)».

حقیقت انتظار از دو عنصر نفی و اثبات ترکیب یافته است، نفی یعنی از بین بردن نابسامانی های موجود و عواملی که موجب اختلاف و از هم

ص: ۶۷

-
- ۱- جزوه درس های استاد مکارم شیرازی پیرامون انگیزه پیدایش مذهب، ص ۴۷.
۲- همان، ص ۴۶.

پاشیدگی می باشد، و اثبات یعنی جانشین کردن عوامل رشد و ترقی جای آنها. باید خود را اصلاح کنیم و اندیشه هایمان را از کج نظری، حسادت، کینه و صدها عیب دیگر برهانیم؛ چون اگر این عیب ها در ما باشد، چگونه می توانیم منتظر تحوّل باشیم که اساس آن مبارزه با همه آن عیب هاست و سرانجام دامن ما را خواهد گرفت.

علاوه بر اصلاح خویش، باید در پی اصلاح جامعه هم باشیم. باید اصلاح جامعه را جدی بگیریم، تا مشمول آیه مبارکه «إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ (۱)» شویم.

ص: ۶۸

-
- ۱- سوره عصر، آیه ۳.

بخش پنجم: نشانه های ظهور

اشاره

وجود مدعیان مهدویت در عصر معصومین علیهم السلام و پس از آن، ضرورت پیشگویی بیان علائم و نشانه های ظهور مهدی آل محمد علیهم السلام را از طرف معصومین علیهم السلام صد چندان کرد، چون اگر این نشانه ها بیان نمی شد، ما هر روز شاهد مدعیان مهدویت بودیم. مدعیان مهدویت باعث گمراهی بسیاری از مسلمانان شدند. نشانه های ظهور حضرت مهدی علیه السلام سبب شد تا از شمار مدعیان مهدویت کاسته شود.

نشانه های ظهور کدامند؟ آیا تاکنون آنها به وقوع پیوسته اند؟ در این بخش، به این پرسش ها پاسخ داده خواهد شد.

پرسش ۱۷: آیا اوضاع جهان پیش از ظهور، پیش بینی شده؟

پاسخ: در احادیث فراوانی، پیشگویی های بسیاری درباره اوضاع جهان پیش از ظهور امام زمان علیه السلام شده است، تمام آنها حاکی از آن است که دنیا پیش از ظهور حضرت مهدی علیه السلام به کانون وحشت و بدبختی مبدل خواهد شد و مردم دچار سردرگمی، حیرت و گرفتاری هایی می شوند که

ص: ۶۹

هرگز از آنها رهایی نمی یابند. جهان پیش از ظهور آن حضرت، دچار جنگ های بسیار سخت و ویران کننده خواهد شد، به گونه ای که همه ملت ها با یکدیگر درگیر می شوند.

بنابر روایات، در این جنگ ها از هر هفت نفر، پنج نفرشان کشته می شود، یهودیان و مسیحیان با هم به دشمنی برمی خیزند و در نابودی یکدیگر از هیچ تلاشی دست بر نمی دارند. طغیان تمام شهرها و کشورها را فرا می گیرد. شورش های پی در پی بر موج وحشت می افزاید. بیشتر دانشمندان و پاسداران دین در اثر امر به معروف و نهی از منکر، به قتل می رسند. شرق و غرب با هم می جنگند (۱) و عرب و عجم با یکدیگر اختلاف پیدا می کنند (۲).

از سوی دیگر، تأثیر این اختلافات و جنگ های خانمان سوز، چیزی جز قحطی و بیچارگی و فقر و بدبختی نخواهد داشت. حمله ملخ ها به مزارع، رعد و برق و طوفان موجب ویرانی شهرها و روستاها می شود. بیماری های بدون درمان همانند طاعون (۳) و دیگر بیماری های ناشناخته، هر روز عده ای را به کام مرگ می فرستد. مردم فرسنگ ها از معارف اسلامی و فرهنگ اهل بیت علیهم السلام فاصله خواهند گرفت.

بنابر روایات، بازار دین رونق خود را از دست می دهد، مردم نماز را به دست فراموشی خواهند سپرد، در امانت خیانت می کنند، دروغ را حلال خواهند شمرد، رباخواری دامن بیشتر مردم را فرا می گیرد، رشوه خواری

ص: ۷۰

۱- بشاره الاسلام، ص ۲۸.

۲- الزام الناصب، ص ۲۸۸.

۳- بشاره الاسلام، ص ۲۸.

زیاد می شود، مردم دین را به دنیا خواهند فروخت، مردم به ستم کردن افتخار می کنند. پیش از ظهور حضرت مهدی علیه السلام حاکمان فاجر، وزیران ظالم، سرشناسان خائن و قاریان قرآن، فاسق هستند... دروغگو را تصدیق می کنند و خائن را امین می شمردند، زنان خود را شبیه مردان و مردان خود را شبیه زنان می کنند(۱).

پرسش ۱۸: با توجه به فراگیری ظلم و ستم در سراسر جهان چرا امام زمان علیه السلام ظهور نمی کند؟

پاسخ: بسیاری بر این باورند که پیامبر صلی الله علیه وآله فرموده است: هرگاه دنیا پر از ظلم شد، مهدی علیه السلام خواهد آمد، در حالی که این پندار غلط است و هرگز پیامبر چنین چیزی نفرموده، بلکه آن حضرت فرموده است: «یَمَلَأُ اللَّهُ بِهِ الْأَرْضَ عَدْلًا وَقِسْطًا كَمَا مَلَأَتْ ظُلْمًا وَجُورًا(۲)»؛ خداوند به ظهور حضرت مهدی علیه السلام، زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد، پس از آنکه پر از ظلم و جور شده است.»

بنابر حدیث فوق، هرگاه امام مهدی علیه السلام بیاید، زمین را پر از عدل و داد می کند، نه اینکه هرگاه پر از ظلم و جور شد، امام زمان علیه السلام خواهد آمد.

بهترین دلیل بر اینکه ظهور امام زمان علیه السلام در گرو فراوانی ظلم و فساد نیست، این است که اکنون ظلم و فساد و بی عدالتی همه جا را فرا گرفته است. اگر ظهور امام زمان علیه السلام در گرو فراگیر شدن ظلم و فساد در جهان

ص: ۷۱

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۹۳.

۲- اعلام الوری، ص ۴۲۴.

باشد، سال ها پیش باید امام زمان علیه السلام ظهور می کرد.

حضرت آیت الله مکارم شیرازی در بحث انگیزه پیدایش مذهب که در شب های پنجشنبه ایراد می فرمود، اظهار داشت: «فساد هدف نیست. آمادگی هدف است. برخلاف آنچه بعضی تصور می کنند، آنچه برای تسریع ظهور مصلح

جهانی لازم است، وجود ظلم و فساد در سراسر زمین نیست، بلکه یک آمادگی و تشنگی لازم است. البته نمی توان انکار کرد که افزایش ظلم و فساد یکی از علل آمادگی و تشنگی خواهد بود، چه اینکه وقتی مردم جهان ثمره تلخ و شوم تبعیض ها و بی عدالتی ها را بچشند، ناراحت می شوند و در جستجوی یک طریق اصلاح و یافتن یک مصلح جهانی گام برمی دارند.»

در نتیجه، باید گفت: هسته اصلی زمینه برای ظهور، آمادگی و آگاهی از عواقب وضع نابسامان امروز دنیا است، نه این که وجود ظلم و فساد هدف اصلی باشد.

پرسش ۱۹: با اینکه بسیاری از علائم به وقوع پیوسته است، چرا امام زمان علیه السلام ظهور نمی کند؟

پاسخ: موارد یاد شده که از زبان معصومین علیهم السلام بیان شده است، نشانه ای بیش نیستند، آنها علائم ظهور هستند، نه علت ظهور، در روایات برخی از نشانه های ظهور امام زمان علیه السلام به عنوان نشانه های حتمی معروف شده است، همانند: خروج سفیانی و کشته شدن جوانی از آل محمد بین رکن و مقام. اگر نشانه های حتمی ظاهر شود، بدون شک امام زمان علیه السلام ظهور خواهد کرد، اما هنوز آن علائم به وقوع نپیوسته است.

ص: ۷۲

پرسش ۲۰: نشانه های ظهور کدامند؟

پاسخ:

۱- خروج سفیانی

سفیانی از فرزندان خالد بن یزید بن ابی سفیان (۱) است و در دمشق، از محلی به نام وادی یابس قیام می کند. او با رعب و وحشتی که در دل های مردم به وجود می آورد، سبب می شود هرکه پرچم آنها را از دور ببیند، پا به فرار بگذارد (۲).

سفیانی به بسیاری از شهرها، از جمله کوفه، بصره و مدینه هجوم می برد و دست به کشتار وسیعی می زند. وی حرمت های اسلامی را یکی پس از دیگری، از بین می برد. او به کشتن دانشمندان و آتش زدن قرآنها می پردازد. مساجد را خراب می کند. حرام را حلال می شمرد، هرگز از ظلم و ستم دست برنمی دارد و روز به روز بر فسق و فجور و طغیان و تمرد افزوده می شود.

سفیانی با کینه ای که با آل پیامبر دارد، هر فردی را که نامش محمد، احمد، علی، جعفر، حمزه، حسن، حسین، فاطمه، زینب، رقیه، ام کلثوم و خدیجه باشد، به قتل می رساند (۳). این وضعیت تا ظهور امام زمان علیه السلام ادامه پیدا می کند.

ص: ۷۳

۱- نامش عثمان و فرزند عنبسه است ، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۰۵.

۲- عقد الدرر، ص ۷۲

۳- همان، ص ۹۰.

- ۲ کشته شدن نفس زکیه

نوجوانی از آل محمد علیهم السلام به نام محمد بن حسن که معروف به نفس زکیه است، بین رکن و مقام در مسجد الحرام کشته می شود (۱).

- ۳ ندای آسمانی از سوی جبرئیل

در شب جمعه بیست و سوم رمضان، فریاد جبرئیل از آسمان شنیده می شود. امام باقر علیه السلام فرمود: «منادی از آسمان به نام حضرت قائم - عجل الله فرجه الشریف - فریاد می زند که به گوش تمام اهل مشرق و مغرب خواهد رسید، به گونه ای که هیچ انسان خفته ای در خواب نمی ماند و وحشت زده از خواب بیدار می شود و هیچ ایستاده ای نمی باشد، مگر آنکه خواهد نشست و نه نشسته ای، مگر آنکه از جای برمی خیزد (۲)».

- ۴ فرو رفتگی در بیداء

امام صادق علیه السلام چهارمین علامت حتمی را «خسف» در محلی بین مکه و مدینه، به نام بیداء دانسته است. امام باقر علیه السلام ضمن حدیث مفصلی به جابر می فرماید: «وقتی سپاه اعزامی سفیانی به بیداء می رسد، ناگهان از آسمان ندا می رسد: ای بیداء! در خود فرو ببر آنچه از این سپاه است! پس همه به زمین فرو می روند. جز سه نفر که خداوند صورت هایشان را به پشت سر برمی گرداند (۳)».

- ۵ قیام یمانی

امام صادق علیه السلام فرمود: «خراسانی، سفیانی و یمانی در یک سال، در یک ماه و

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۹۲.

۲- معجم احادیث الامام المهدي، ج ۳، ص ۲۵۳.

۳- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۳۸.

در یک روز قیام می کنند و هیچ پرچمی هدایتگر از پرچم یمانی نیست، زیرا مردم را به سوی حق هدایت می کند(۱).

۶- اختلاف فرزندان عباس

ثمالی می گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: امام باقر علیه السلام فرمود: «خروج سفیانی از نشانه های حتمی است». امام صادق علیه السلام به من فرمود: «آری، و اختلاف فرزندان عباس از علائم حتمیه می باشد(۲)».

۷- نمایان شدن دستی در آسمان

امام صادق علیه السلام فرمود: «وَكُفُّ تَطَلُّعُ مِنَ السَّمَاءِ مِنَ الْمَحْتَمِ (۳)»؛ و دستی که در آسمان ظاهر می گردد، از جمله امور و نشانه های حتمی پیش از ظهور است.»

همچنین به نشانه های دیگری برخورد می کنیم که در روایات، جزو نشانه های ظهور شمرده شده، اما هرگز از آنها تعبیر به حتمی نشده است.

محدث قمی رحمه الله درباره این گونه علائم می نویسد: «و اما علامات غیر حتمیه: پس آنها بسیار است، بعضی ظاهر شده و بعضی هنوز واقع نشده و ما در اینجا به بعضی از آنها، به نحو اجمال اشاره می کنیم:

۱. خراب شدن دیوار مسجد کوفه

۲. جاری شدن نهری از شط فرات در کوچه های کوفه

۳. آباد شدن شهر کوفه بعد از خراب شدن آن

۴. آب درآوردن دریای نجف

۱- کتاب الغیبه، ص ۲۸۷؛ بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۱۰.

۲- همان، ص ۲۰۶.

۳- غیبت نعمانی، ص ۲۵۷.

۵. جاری شدن نهري از فرات به غري که نجف اشرف باشد

۶. ظاهر شدن ستاره دنباله دار در نزديکی ستاره جدی

۷. ظاهر شدن قحطی شديد پيش از ظهور

۸. وقوع زلزله و طاعون شديد در بسیاری از شهرها

۹. کشتار بيوح، يعنی کشتار بسیاری که آرام نمی گيرد.

۱۰. خراب شدن مسجد براتا

۱۱. ظاهر شدن آتش در سمت مشرق زمين که تا سه يا هفت روز، در ميان آسمان ديده می شود که باعث تعجب و ترس باشد.

۱۲. ظاهر شدن سرخی شديدی که در آسمان پهن می شود.

۱۳. آمدن باران شديد در ماه جمادی الثاني و رجب که مانند آن ديده نشده.

۱۴. طلوع ستاره ای از مشرق که مانند ماه درخشش داشته و چشم ها را خيره کند.

۱۵. فرو گرفتن ظلمت کفر و فسوق و گناهان که تمام جهان را به کام خود می گيرد(۱)».

پرسش ۲۱: آیا بين نشانه های حتمی و ظهور امام، فاصله زمانی تعیین شده است؟

پاسخ

- ۱ کمتر از یک سال

بنابر روایات، بین آمدن سفیانی و ظهور امام یک سال فاصله نیست. امام باقر علیه السلام فرمود: «سفیانی و قائم علیه السلام در یک سال هستند» (۲).

ص: ۷۶

۱- منتهی الامال، ج ۲، ص ۴۹۷ با اندکی تصرف و تلخیص.

۲- غیبهنعمانی، ص ۲۶۷؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۴۰ و عقد الدرر، ص ۸۷.

در روایت آمده است: «اگر سفیانی بر پنج شهر حکومت کرد، از همان روز تا نه ماه حساب کنید، پس امام مهدی علیه السلام ظهور می کند» (۱).

- ۲ پانزده شب

بین کشته شدن نفس زکیّه و ظهور امام زمان علیه السلام، پانزده شب فاصله است. امام صادق علیه السلام می فرماید: «لیس بین قیام قائم آل محمد علیهم السلام و بین قتل النفس الزکیّه إلا خمسہ عشر لیلہ» (۲).

- ۳ دو شب پیش از ظهور

عبد الأعلى حلبی گوید: امام باقر علیه السلام فرمود: «برای صاحب این امر غیبتی در برخی از این درّه ها می باشد. سپس دست خود را به طرف کوه ذی طوی اشاره نمود. دو شب پیش از ظهور، پیشکار آن حضرت با عدّه ای از یاران ملاقات می کند و می گوید: عدّه شما به چند نفر رسیده است؟ می گویند: چهل نفر. به آنها می گوید: چه می کنید که اگر صاحب خود را ملاقات کنید؟ پاسخ می دهند: اگر ما را به سوی کوه ها ببرد، همراه او خواهیم بود. در شب بعد، ده نفر از آنها را به انتخاب خودشان، به حضور امام مهدی علیه السلام می برد، حضرت پس از ملاقات با آنها، وعده شب آینده را می دهد» (۳).

- ۴ فاصله بسیار کم

امام صادق علیه السلام فرمود: «إذا رأیتم علامه فی السماء ناراً عظیمة من قبل المشرق، تطلع لیل فعدّها فرج الناس وهی قدام القائم بقلیل» (۴): اگر علامتی در آسمان از سوی مشرق دیدید که آتشی بسیار عظیم و در چند شب

ص: ۷۷

۱- عقد الدرر، ص ۸۶. این شهرها عبارتند از: دمشق، فلسطین، اردن و حلب.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۹۲.

۳- تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۵۶ و بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۱.

۴- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۴۰.

پیاپی در طرف مشرق پدیدار خواهد شد. پس از آن فرج مردم خواهد بود و این آتش بیش از آمدن حضرت قائم علیه السلام خواهد بود. به فاصله بسیار کم.

پرسش ۲۲: آیا ایرانیان در دوران غیبت و هنگام ظهور حضرت مهدی علیه السلام نقشی دارند؟

اشاره

پاسخ: از دیگر نشانه های ظهور حضرت مهدی علیه السلام، تلاش گسترده ایرانیان مسلمان در دوران غیبت کبری است.

در روایات، از تلاش گسترده ایرانیان برای تشکیل حکومت حضرت مهدی علیه السلام بسیار تجلیل شده است، این تلاش ها عبارتند از:

۱- حمایت همه جانبه از اسلام

در روایات آمده است: «ایرانیان تنها گروهی هستند که در زمان غربت اسلام، از دین و قرآن پاسداری می کنند.»

عبایه بن عبد الله اسدی گوید: روز جمعه ای در محضر علی علیه السلام نشسته بودم و ایشان بر فراز منبر نشسته بود و خطبه می خواند، ابن صوحان نیز حضور داشت. اشعث آمد و گفت: ای امیر مؤمنان! این سرخ پوستان - مقصودش ایرانیانی بود که ساکن کوفه بودند و به حمراء شهرت داشتند - از توجه ویژه ای که به آنها می کنی، بر ما مسلط گشته اند.

امیر مؤمنان علیه السلام که از سخنان اشعث به خشم آمده بود، فرمود: «امروز درباره عرب چیزی را روشن کنم که پیش از این پنهان بود.» پس فرمود: «چه کسی سخن ما را درباره ظلم این انسان های راحت طلب و سبک مغز، منصفانه می پذیرد که

شب ها را تا صبح روی فرش های خود می غلتند، آن گاه بیش من آمده و درباره گروهی که پیوسته به یاد خدا بوده و هستند، طعنه می زنند و دستور داده تا آنها را از کنار خود برانم و بدین وسیله در صف ظالمین قرار گیرم.

قسم به آنکه دانه را شکافت و بنده را آفرید، از پیامبر صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود: به خدا قسم! اینان در آینده به خاطر پذیرش دین، بر سر شما خواهند کوبید! چنان که در روزهای نخست برای پذیرش اسلام با آنها به مقابله پرداختید(۱)».

ایرانیان را در زمان معصومین علیهم السلام با عناوین فرس، اعاجم، موالی، بنو الحمراء، قوم سلمان و چند عنوان دیگر می شناختند. در روایات، گاه از ایرانیان با عناوین اهل خراسان، اهل قم، اهل طالقان و دیگر شهرهای مشهور ایران در آن دوره یاد می کردند.

در روایات، از مردمی با عنوان «اهل مشرق» سخن گفته شده است که بنابر نظر بسیاری، منظور از آنها مردم ایران هستند.

نکته دیگر این است که اشعث بن قیس و عده ای که از گروه خوارج و دشمن علی علیه السلام بودند، همیشه از حضور ایرانیان در کنار علی علیه السلام ناراحت بودند و پیوسته تلاش می کردند تا حضرت علی علیه السلام آنان را رها سازد.

- ۲ زمینه سازان حکومت مهدی علیه السلام

ایرانیان بر اساس وظیفه دینی خود، تا ظهور حضرت مهدی علیه السلام با دشمنان اسلام در دو جبهه به جنگ خواهند پرداخت. این نبرد از قم شروع می شود و با قیام مردم خراسان با پرچم های سیاه و درگیری خونین آنان با سفیانی پایان می یابد.

ص: ۷۹

۱- سفینه البحار، ج ۲، ص ۶۹۳.

امام صادق علیه السلام می فرماید: «سیأتی زمان تکون قم وأهلها حجّه علی الخلائق وذلک فی زمان غیبه قائمنا إلی ظهوره(۱)»: زمانی فرا می رسد که قم و ساکنان آن حجّت های تمام آفریده ها می شوند و همانا این کار در زمان غیبت است و تا ظهور قائم ما ادامه خواهد داشت.

بنابر این روایت، این نهضت علمی و جهاد بزرگ فرهنگی، پیش از غیبت است و تا ظهور قائم ما ادامه خواهد داشت. صدای اسلام ناب که زمینه ساز دولت کریمه مهدی علیه السلام است، از قم به گوش جهانیان خواهد رسید، آن گونه که همه ساکنان کره زمین با اسلام آشنا خواهند شد.

در بسیاری از روایات آمده است که اهل مشرق (اهل خراسان)، «اصحاب الرايات السود» زمینه ساز حکومت حضرت مهدی علیه السلام هستند.

ابن طاووس رحمه الله در ملاحم نوشته است: «لشکر سفیانی به بلاد مشرق رفته و پس از جنگی سخت، عدّه ای با پرچم های سیاهی که با خود دارند، برای یاری حضرت مهدی علیه السلام از خراسان حرکت کرده و در پی حضرت خواهند بود تا با او بیعت کنند»^(۲).

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمود: «یخرج ناس من المشرق، فیوطنون للمهدی سلطانه»^(۳)؛ گروهی از مشرق قیام می کنند و زمینه حکومت مهدی علیه السلام را فراهم می کنند.

در روایات دیگری آمده است: «صاحبان پرچم های سیاه که از خراسان حرکت می کنند، کمترین خوف و وحشتی از کسی یا چیزی ندارند و به راه خود ادامه

ص: ۸۰

۱- بحار الانوار، ج ۶۰، ص ۲۱۳.

۲- الملاحم والفتن، ابن طاووس، ص ۸۴.

۳- سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۲۴؛ التذکره فی احوال الموتی والآخره، ص ۵۳، فوائد المسمطین، ج ۲، ص ۹۱.

می دهند تا پرچم های خود را در ایلیا ^(۱) بفرزاند^(۲).

در برخی روایات، به جای ایلیا، نام بیت المقدس ذکر شده است، روشن است که برافراشته شدن پرچم های مردم خراسان در بیت المقدس بدون غلبه بر یهودیان غاصب به هیچ وجه امکان پذیر نخواهد بود.

۳- سپاهیان پا در رکاب

در روایات آمده است: «بیشترین یاران مهدی آل محمد علیهم السلام را ایرانیان تشکیل می دهند. بسیاری از یاران حضرت مهدی علیه السلام از اهالی مرو رود، مرو، طوس، مغان، جابروان، قومس، اصطخر، فاریاب، طالقان، سجستان، نیشابور، طبرستان، قم، گرگان، اهواز، سیراف، ری و کرمان هستند» (۳).

امیر مؤمنان علیه السلام درباره طالقان فرمود: «خوشا به حال طالقان! زیرا برای خداوند - عزوجل - در آنجا گنج هایی ذخیره شده است که هرگز از جنس طلا و نقره نمی باشند. در آنجا مردانی هستند که خدا را به حق شناختند، و اینان یاران مهدی علیه السلام در آخر الزمان می باشند» (۴).

همچنین در روایات، درباره مردم طالقان آمده است: «این گنج ها دلاور مردانی هستند اهل جنگ و جهاد که شهادت در راه خدا را دوست می دارند و پیوسته ادعا می کنند که خدا شهادت را روزی آنان قرار دهد، شعار خود را «یا لثارات الحسین» می دانند، خداوند به وسیله آنها امام حق را پیروز می گرداند» (۵).

ص: ۸۱

۱- نام دیگر قدس است (عصر الظهور، ص ۲۲۸).

۲- سنن ترمذی ج ۴ ص ۵۳۱.

۳- دلائل الإمامه، ص ۳۱۴.

۴- ینایع الموده، ص ۴۴۹.

۵- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۰۷.

و از امام صادق علیه السلام سؤال شد: منظور از آیه «بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ» - اسراء ۵ - چه کسانی هستند؟ آن حضرت فرمود: «هم واللّه أهل قم، هم واللّه أهل قم. هم واللّه أهل قم» (۱).

- آموزگاران قرآن در دولت کریمه

اصبغ بن نباته گوید: حضرت علی علیه السلام فرمود: «گویا چادرهای عجم را می بینم که در مسجد کوفه برپا شده و در ایام حکومت امام مهدی علیه السلام قرآن را همان گونه که نازل شده است، به مردم یاد می دهند» (۲).

آیا افتخاری بالاتر از این هست که ایرانیان در دولت کریمه مهدی علیه السلام جزو معلّمان قرآن به حساب آیند؟!

ص: ۸۲

۱- بحار الانوار، ج ۶۰، ص ۲۱۶.

۲- سفینه البحار، ج ۲، ص ۱۶۵.

بخش ششم: ویژگی های حضرت مهدی علیه السلام

اشاره

چهره مقدّس و ملکوتی امام مهدی علیه السلام آن قدر روشن و تابناک است که هیچ نیازی به تعریف و توصیف ما ندارد. او روشن تر از آفتاب و درخشنده تر از ماه در آسمان تاریک است.

در این شخصیت عظیم، ویژگی هایی است که به عللی، در سایر امامان معصوم نمی باشد. این بخش درباره بیان این ویژگی ها است:

پرسش ۲۳: چرا هنگام شنیدن نام قائم آل محمد - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - از جا برمی خیزیم؟

پاسخ: این سیره پسندیده شیعیان جهان که همچنان ادامه دارد، بدون شک از ائمه معصومین علیهم السلام به دست ما رسیده است.

میرزا حسین نوری رحمه الله در این باره می نویسد: «بعضی از دانشمندان نقل کرده اند که این مطلب را از عالم متبحّر، سید عبد الله سبط محدّث جزائری؛ سؤال کردند، آن مرحوم در بعضی از تصانیف خود، جواب داد:

ص: ۸۳

در خبری از امام صادق علیه السلام نقل شده که روزی در مجلس آن حضرت علیه السلام نام مبارک قائم آل محمد علیهم السلام برده شد و امام علیه السلام به جهت تعظیم و احترام، از جای برخاست (۱).»

و نیز در روایت آمده است: «روزی شاعر معروف اهل بیت، دعبل خزاعی خدمت امام رضاعلیه السلام رسیده و اشعارش را قرائت کرد. وقتی به ابیاتی که درباره امام زمان علیه السلام (۲) سروده بود رسید، امام رضاعلیه السلام دست خود را بر سر گذارد و به احترام از جای برخاست (۳) و سپس فرمود: ای خزاعی! بدان که روح القدس این دو بیت را بر زبانت جاری ساخته است.»

در روایتی دیگر آمده است: «آن حضرت به دعبل فرمود: خداوند دیدن او را به تو روزی کند و با او محشور گرداند. آن حضرت صد دینار به او عطا کرد(۴)».

میرزای نوری رحمه الله اضافه می کند: «روایت شده که وقتی نام حضرت حجّه بن الحسن علیه السلام در مجلس امام رضاعلیه السلام برده شد، آن حضرت از جای برخاست و دو دست مبارکش را روی سرش گذاشت و فرمود: «اللهم عجل فرجه و سهّل مخرجه(۵)».

از امام صادق علیه السلام سؤال شد: چرا هنگام شنیدن نام امام زمان علیه السلام، از جای خود برمی خیزیم؟ فرمود: «چون غیبت حضرت مهدی علیه السلام طولانی است، از شدت محبتی که به دوستان خود دارد، هر زمان که شخصی آن را یاد کند، نگاهی به او می نماید و سزاوار است که یاد کننده به جهت احترام و تعظیم، از جای خود برخیزد.

ص: ۴۸

۱- النجم الثاقب، ص ۴۴۴.

۲- دعبل گفت: خروج امام لا مجاله خارج بقوم علی اسم الله و البرکات یمیز فینا کل حق و باطل و یجزی علی النعماء و النقمات

۳- منتخب الاثر، ص ۵۰۵.

۴- مناقب آل الی طالب، ج ۴، ص ۳۳۹.

۵- منتخب الاثر، ص ۵۰۵.

هنگامی که مولای خویش او را به نظر مهر و عطوفت نگاه می کند، پس از جای خود برخیزد و از خدای متعال تعجیل فرج او را بخواهد(۱)».

برخی از بزرگان در خصوص این موضوع کتاب هایی نوشته اند و این کار را یک امر مستحب مؤکد دانسته اند، از جمله آیت الله طوسی که رساله «السیف المشتبه فی استحباب القیام عند سماع القائم المنتظر» نوشته اند.

پرسش ۲۴: آیا بردن نام امام زمان علیه السلام حرام است؟

پاسخ: علامه مجلسی رحمه الله سیزده روایت را از نه امام معصوم علیهم السلام ذکر کرده است که در آنها معصومین فرموده اند: «نام امام زمان علیه السلام برده نشود.»

امیر مؤمنان علیه السلام در پاسخ عمر بن خطاب که پرسیده بود: نام امام زمان علیه السلام چیست؟ فرمود: «نام او را نمی توانم ببرم، چون پیامبر صلی الله علیه وآله از من پیمان گرفته، و این نام در نزد رسول خدا صلی الله علیه وآله به ودیعت گذاشته شده است» (۲).

امام باقر علیه السلام به ابو خالد کابلی فرمود: «از من سؤالی کردی که تاکنون اگر به کسی گفته بودم، به تو نیز پاسخ می دادم» (۳).

امام صادق علیه السلام فرمود: «بر شما جایز نیست که نامش را ببرید» (۴).

امام کاظم علیه السلام فرمود: «جایز نیست نامش را ببرید، تا خداوند او را ظاهر گرداند» (۵).

ص: ۸۵

۱- منتخب الاثر، ص ۵۰۵.

۲- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۳.

۳- همان، ص ۳۱.

۴- همان، ص ۳۱.

۵- همان.

امام زمان علیه السلام نیز فرمود: «از رحمت خدا دور باد، کسی که نام مرا در اجتماع مردم ببرد» (۱)!

با در نظر گرفتن روایات یاد شده، باید دید نظر اهل بیت و هدف آنها درباره نبرد نام امام زمان علیه السلام چیست. آیا سخنان امامان معصوم علیهم السلام اختصاص به زمان خاص و شرایط خاصی دارد؟

بزرگان همانند شیخ صدوق رحمه الله (۲) و علامه مجلسی قدس سره به استناد همین روایات، از بردن نام صریح امام زمان علیه السلام نهی کرده اند.

علامه مجلسی قدس سره در شرح روایت امام کاظم علیه السلام فرموده است: «این تحدید (تا خداوند او را ظاهر گرداند) به روشنی دلالت می کند که هرگز این نهی مربوط به دوران غیبت صغری نمی شود که برخی به آن استناد جسته اند» (۳).

در برخی از روایات که به روایات ائمه اثنی عشر علیهم السلام معروف هستند، به ویژه روایتی که جابر بن عبد الله انصاری از فاطمه زهرا علیها السلام نقل می کند (معروف به حدیث لوح) (۴) نام های دوازده امام برده شده است، که از جمله آنها نام صریح امام زمان علیه السلام است.

همچنین رسول خدا صلی الله علیه وآله پس از بردن نام های یازده امام، به سلمان فارسی می فرماید: «ثم ابنه محمد بن الحسن المهدي القائم بشمر الله (۵)».

و نیز امام حسن عسکری علیه السلام به نام صریح فرزند خود اشاره می کند (۶).

ص: ۸۶

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۳.

۲- همان، ص ۳۲.

۳- همان.

۴- کمال الدین، ج ۱، ص ۴۲۳.

۵- دلایل الامامه، ص ۲۳۷.

۶- کمال الدین، ج ۲، ص ۴۰۹.

شاید منع امامان معصوم علیهم السلام از بردن نام امام زمان علیه السلام مربوط به دوران خاصی بود که معصومین علیهم السلام می خواستند با خودداری از بردن نام حضرت مهدی علیه السلام، پیروان خود را از گزند حوادث محفوظ نگه دارند. شاهدش همان نامه ای است که در دوران غیبت صغری، از امام زمان علیه السلام صادر شده و در آن آمده است: «از رحمت خدا دور باد کسی که نام مرا در میان مردم ببرد (۱)». «که ممکن است مراد از کلمه «ناس» اشاره به دشمنان اهل بیت علیهم السلام باشد.

اگر این نامه در غیبت کبری صادر شده بود - مانند نامه های امام زمان علیه السلام به شیخ مفید رحمه الله - بدون شک می گرفتیم اتفاق نظر بر این است که نام صریح حضرت مهدی علیه السلام برده نشود، اما این نامه در دوران غیبت صغری صادر شده است.

اگر از همه این احتمالات بگذریم، آنچه که ما را بر آن می دارد تا به هر علت و جهت شده، از ذکر نام صریح امام مهدی علیه السلام خودداری کنیم، این است که تعدادی از این روایات مربوط به پیش از ولادت امام مهدی علیه السلام است و برخی دیگر مربوط به پس از ولادت و برخی دیگر مربوط به دوران غیبت صغری است و در تمام آنها نهی شده است که

نام صریح امام زمان علیه السلام برده شود، که نشان دهنده این است که این ممنوعیت مربوط به دوران غیبت صغری نیست.

شاید هدف و مقصود امامان علیهم السلام این بوده که نام این خلیفه و این ذخیره الهی باید با رعایت ادب برده شود و سزاوار است که از القاب امام

ص: ۸۷

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۴۸۲.

مهدی علیه السلام مانند حجّت، قائم، بقیّه الله و... استفاده شود، همان گونه که خودشان چنین یاد می کردند، چنانکه در حدیثی، امام حسن عسکری علیه السلام به ابوهاشم چنین فرمود: «چه خواهید کرد در روزهایی که نه شخص او را می بینید و نه جایز است نامش را ببرید.»

ابوهاشم گوید: عرض کردم: پس چگونه نام او را یاد کنیم؟ حضرت فرمود: «بگوئید: الحجّه من آل محمد علیهم السلام (۱)».

پرسش ۲۵: چرا به امام زمان علیه السلام منتقم گفته می شود؟

پاسخ: هر یک از معصومین علیهم السلام به یک لقب مشهور شده اند، مثلاً حضرت علی علیه السلام به امیر مؤمنان و امام حسین علیه السلام به سید الشهداء مشهور گشته اند. تمام این لقب ها ریشه در روایات دارد.

امامان معصوم علیهم السلام در برخی روایات و دعاها، لقب «منتقم» را به حضرت مهدی علیه السلام اختصاص داده اند. بلکه این لقب را خداوند به امام عصر - ارواحنا له الفداء - داده است. در روایات از امام زمان علیه السلام به عنوان انتقام گیرنده از دشمنان خدا و دشمنان پیامبر و امامان علیهم السلام، به ویژه منتقم خون امام حسین علیه السلام نام برده شده است.

از جمله احادیثی که نام معصومین علیهم السلام را برمی شمرد، حدیث معراج است. در این حدیث آمده: «وقتی حضرت محمد صلی الله علیه وآله به دعوت پروردگار به دیدار ملک و ملکوت و عالم اعلی رفت، ندا رسید: سر خود را بالا بگیر و نگاه کن. آن حضرت سرش را بلند کرد، نگاهش به نورهای خیره کننده و مقدسی

ص: ۸۸

افتاد و به خداوند عرضه داشت: بار الها! این نورهای مقدّس چه کسانی هستند؟ ندا رسید: اینها امامان می باشند و اینکه - در بین آنها قرار گرفته و - ایستاده است، همانا قائم - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - است؛ آنکه حلال مرا حلال و حرامم را حرام می کند، و به وسیله او از دشمنانم انتقام می گیرم(۱)».

عایشه گوید: روزی رسول خداصلی الله علیه وآله در دیدار با فرشته وحی، دستور داد هیچ کس نزد او نرود. در این هنگام امام حسین علیه السلام نزد رسول خداصلی الله علیه وآله رفت. جبرئیل پرسید: این کودک کیست؟ پیامبرصلی الله علیه وآله فرمود: فرزندم، او را گرفت و بر زانوی خود نشانید. جبرئیل گفت: او کشته خواهد شد.

پیامبرصلی الله علیه وآله فرمود: چه کسی او را می کشد؟ جبرئیل گفت: امت تو وی را خواهند کشت.

پیامبرصلی الله علیه وآله فرمود: او را می کشند؟ جبرئیل گفت: آری.

رسول خداصلی الله علیه وآله گریست. جبرئیل گفت: ای رسول خدا گریه مکن! خداوند به وسیله قائم شما اهل بیت، از آنها انتقام خواهد گرفت.

پیامبر فرمود: حبیب من، جبرئیل! قائم ما اهل بیت کیست؟ گفت: او نهمین فرد از نسل حسین علیه السلام است(۲).

امام باقرعلیه السلام در تفسیر آیه «ومن قتل مظلوماً فقد جعلنا لولیه سلطاناً فلا یسرف فی القتل انه کان منصوراً(۳)»؛ و آن کس که مظلوم کشته شده، برای ولیّ اش سلطه (و حقّ قصاص) قرار دادیم، اما در قتل اسراف نکند،

ص: ۸۹

۱- کفایه الاثر، ص ۱۵۳؛ کمال الدین، ج ۱، ص ۲۵۲؛ عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۵۸ و اثبات الهداه، ص ۶۵۱.

۲- کفایه الاثر، ص ۱۸۷.

۳- سوره اسراء، آیه ۳۳.

چون او مورد حمایت است. فرمود: «مقصود، حسین بن علی علیهما السلام است که مظلوم کشته شد و ما اولیای او هستیم و حضرت قائم علیه السلام از ماست و هرگاه قیام کند، انتقام خون حسین علیه السلام را می گیرد.»

پس آن قدر از آنها را می کشد که برخی می گویند: «در کشتن و انتقام گرفتن از قاتلان اسراف کرده است»، (۱) اما قرآن می فرماید: «هرگز در کشتن و انتقام گرفتن اسراف نمی کند.»

امام صادق علیه السلام نیز در تفسیر آن فرمود: «این آیه درباره امام حسین علیه السلام نازل شده است. پس اگر ولیّ او (امام زمان علیه السلام) تمام اهل زمین را بکشد، هرگز مسرف نخواهد بود(۲)».

پرسش ۲۶: امام زمان علیه السلام از چه کسانی انتقام می گیرد؟

پاسخ: از روایات گذشته، چنین روشن شد که امام عصر - ارواحنا فداه - از دشمنان خدا و پیامبر و امامان، به ویژه از دشمنان حسین بن علی علیهما السلام انتقام می گیرد.

اما چگونه این انتقام قابل تصور است، در حالی که قاتلان جدّش بیش از هزاران سال از مرگشان گذشته است؟ این انتقام به دو صورت ممکن است انجام گیرد:

۱. حضرت مهدی علیه السلام قاتلان امام حسین علیه السلام را زنده می کند و از آنها انتقام می گیرد.

ص: ۹۰

۱- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۲۹۰.

۲- الکافی، ج ۸، ص ۲۵۵؛ تاویل الایات، ج ۱، ص ۲۸۰ و کامل الزیارات، ص ۶۳.

۲. حضرت مهدی علیه السلام از نوادگان قاتلان امام حسین علیه السلام انتقام می گیرد، هرچند ده ها واسطه بی آنان و اجدادشان که قاتلان امام حسین علیه السلام هستند، باشد. این انتقام به این دلیل است که آنان نیز جنایت های اجداد خود را تأیید می کنند، به همین جهت، آنان نیز مشمول انتقام حضرت حجّت علیه السلام قرار خواهند گرفت، اگرچه هزاران سال از ماجرای کربلا گذشته باشد.

امام صادق علیه السلام فرمود: «به خدا سوگند! مهدی علیه السلام نوادگان قاتلان حسین علیه السلام را به سبب کارهای گذشته پدرانشان مؤاخذه می کند و از آنان انتقام می گیرد(۱)».

هروی از امام رضا علیه السلام پرسید: ای فرزند رسول خدا! درباره این سخن امام صادق علیه السلام که فرمود: «اگر قائم علیه السلام خروج کند، نوادگان قاتلان حضرت سید الشهداء علیه السلام را به سبب اعمال پدرانشان، به قتل می رساند» چه می گویی؟ امام رضا علیه السلام فرمود: «همین است.»

هروی گفت: پس فرمایش خداوند که می فرماید: «وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى (۲)؛ هیچ گناه کاری گناه دیگری را بر دوش نمی کشد. چه می شود؟ آن حضرت فرمود: «راست گفت خداوند در تمام گفته هایش! بدان، نوادگان قاتلان امام حسین علیه السلام به اعمال پدرانشان راضی بوده و بدین کار افتخار می کنند، و هرکس از چیزی راضی باشد، مثل آن است که خودش آن عمل را انجام داده است. اگر مردی در مشرق کشته شود و در مغرب زمین کسی پیدا شود که به کشته شدن او راضی باشد، آن شخص در نزد خداوند شریک قاتل است. پس اینکه می بینی حضرت قائم علیه السلام آنها را می کشد، بدین سبب است که آنان به کارهای پدرانشان راضی می باشند(۳).»

ص: ۹۱

۱- کامل الزیارات، ص ۶۳؛ بحار الانوار، ج ۴۵ ص ۲۹۸.

۲- سوره انعام، آیه ۱۶۴.

۳- بحار الانوار، ج ۵۲؛ و عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۳۴۷.

پرسش ۲۷: چرا به امام زمان علیه السلام، قائم آل محمد علیهم السلام گفته می شود؟

اشاره

پاسخ: یونس بن عبد الرحمن از امام کاظم علیه السلام پرسید: آیا تو همان قائم به حق هستی؟ آن حضرت علیه السلام فرمود: «آری، من قائم به حق هستم، اما آن قائم به حقی که زمین را از دشمنان خدا پاک می کند و آن را پر از عدل و داد می کند، پس از آنکه پر از ظلم و جور شده است، او پنجمین فرزند از اولاد من است که غیبتش طولانی خواهد شد(۱).»

عبد العظیم حسنی به امام جواد علیه السلام گفت: من امیدوارم که تو همان قائم از اهل بیت باشی که زمین را پر از عدل و داد می کند، همان گونه که پر از جور و ستم شده است. آن حضرت در پاسخ او فرمود: «ای ابوالقاسم! هر یک از ما قائم به امر خدا و هدایت کننده به سوی دین می باشد، اما آن قائمی که خداوند به وسیله او زمین را از اهل کفر پاک می گرداند، همان است که ولادتش بر مردم مخفی شده است و از نظرها غایب خواهد شد(۲).»

با عنایت به اینکه تمام معصومین علیهم السلام دارای این صفت هستند، اما این لقب مخصوص امام زمان علیه السلام است و تقریباً در تمام احادیثی که نام ایشان را می‌برند، این لقب درباره وجود مقدس امام زمان علیه السلام به کار رفته است. در شرح این لقب سخنانی گفته شده است که به جهت اختصار، به چند سخن بسنده می‌کنیم:

ص: ۹۲

۱- کفایه الاثر، ص ۲۶۵.

۲- همان، ص ۲۷۸.

۱ - قیام و حمایت از دین

امام حسین علیه السلام فرمود: «مرد عربی پس از مسلمان شدن، از پیامبر صلی الله علیه وآله پرسید: آیا پس از تو پیامبر هست؟ حضرت صلی الله علیه وآله فرمود: نه، من خاتم پیامبران هستم، اما بدان که پس از من امامانی از نسل من خواهند بود که قائم به قسط می‌باشند و تعدادشان همان تعداد نقبای بنی اسرائیل می‌باشد. اولین نفر آنها علی بن ابی طالب است که امام و خلیفه پس از من و نه نفر از صلب این است - و در همان حال دست به سینه ام گذارد - و قائم، نهمین فرد از آنهاست که در آخر الزمان، برای دین قیام می‌کند، همان گونه که من در نخستین روز برای دین چنین کردم (۱)». ...»

۲ - قیام به وسیله شمشیر

علقمه بن محمد حضرمی می‌گوید: از امام صادق علیه السلام خواستم نام امامان را به من بگویند. آن حضرت علیه السلام فرمود: از گذشتگان، علی بن ابی طالب، امام حسن، امام حسین، علی بن الحسین، محمد بن علی، سپس خودم.

عرض کردم: یا بن رسول الله! پس از تو کیست؟ فرمود: من به فرزندم، موسی وصیت کردم که او پس از من است.

عرض کردم: و پس از موسی چه کسی خواهد بود؟

فرمود: فرزند او علی است که رضا لقب گرفته است و پس از او فرزندش محمد و پس از محمد، فرزندش علی و پس از علی، فرزندش حسن و فرزند حسن، مهدی - صلوات الله علیهم اجمعین. -

ص: ۹۳

۱- کفایه الاثر، ص ۱۷۳، ۳۳۸، ۳۳۴.

سپس افزود: پدرم از پدرش، از جدّ خود، از علی علیه السلام، از پیامبر صلی الله علیه وآله نقل کرده است که: «قائم ما هرگاه خروج کند، سیصد و سیزده نفر به عدد رزمندگان جنگ بدر، گرد او جمع می شوند.»

پس زمانی که ظهور او فرا می رسد، شمشیری در غلاف بوده و در مقابلش قرار دارد، فریاد بر می آورد: «قم یا ولیّ الله فاقتل أعداء الله (۱)؛ برخیز، ای ولی خدا و دشمنان خدا را به قتل برسان.»!

۳- قیام پس از مردن نام او

صقر بن ابی دلف می گوید: از ابوجعفر، امام جواد علیه السلام شنیدم که فرمود: «امام پس از من، فرزندم علی است، امر او امر من، گفتار او گفتار من و طاعت او طاعت من است. امام پس از او، فرزندش حسن است، امر او امر پدرش، گفتار او گفتار پدرش و طاعت او، طاعت پدرش می باشد.»

سپس سکوت کرد. عرض کردم: ای فرزند رسول خدا! چه کسی پس از حسن، امام خواهد بود؟ امام جواد علیه السلام به شدت گریست، سپس فرمود: «پس از حسن، فرزند او قائم به حق، امام منتظر است.»

عرض کردم: یابن رسول الله! چرا به وی قائم گفته می شود؟ فرمود: «چون قیام می کند، پس از آنکه نام وی مرده باشد و بیشترین معتقدان به امامتش مرتد شده باشند (۲).»

ابوحمزه ثمالی می گوید: به ابوجعفر محمد بن علی، باقر علیه السلام گفتم: ای فرزند رسول خدا! مگر همه شما قائم به حق نیستید؟ فرمود: چرا.

ص: ۹۴

۱- کفایه الاثر، ص ۲۶۳.

۲- همان، ص ۲۷۹.

گفتم: پس چرا حضرت مهدی علیه السلام قائم نامیده شده است؟ آن حضرت در پاسخ فرمود: «هنگامی که جدّم حسین علیه السلام به شهادت رسید، فرشتگان در درگاه خداوند به گریه و ضجّه و ناله افتادند و گفتند: خدایا! تو درباره کسی که برگزیده و فرزند برگزیده ات را به قتل رسانده است، سکوت می کنی؟ ندا رسید: ای فرشتگانم! آرام باشید!

قسم به عزّت و جلالم! از آنها انتقام خواهم گرفت؛ اگرچه مدّتی از این جرم و جنایت گذشته باشد. سپس حجاب ها را نسبت به فرزندان امام حسین علیه السلام از برابرشان کنار زد که فرشتگان با دیدن امامان از نسل امام حسین علیه السلام بسیار شاد و خرسند گشتند و در میان آنها یک نفر ایستاده و در حال نماز بود. ندا رسید: من به وسیله این قائم از آنها انتقام می گیرم(۱)»

در روایات دیگر به تعبیرات دیگری برخورد می کنیم که تقریباً شبیه به یکدیگر می باشند، مثل: قائم بأمر الله، (۲) قائم به قسط، (۳) قائم به حق (۴).

پرسش ۲۸: چه نشانه هایی از پیامبران در امام مهدی علیه السلام وجود دارد؟

اشاره

پاسخ: در بسیاری از روایات، از نشانه های پیامبران در امام مهدی علیه السلام سخن گفته شده است. قائم آل محمد علیهم السلام وارث پیامبر و علی است و علی علیه السلام وارث هزار سنت از سنت های پیامبران گذشته می باشد(۵).

ص: ۹۵

۱- علل الشرایع، ص ۱۶۰ و معجم أحادیث الامام المهدی، ص ۳۱۰.

۲- معجم أحادیث الامام المهدی، ج ۵، ص ۲۲۲.

۳- کفایها لاثّر، ص ۷۶.

۴- همان، ص ۱۴۵.

۵- بصائر الدرجات، ص ۱۱۴.

نشانه هایی ه از تمام پیامبران در امام مهدی علیه السلام وجود دارد، عبارتند از:

۱ - عمر طولانی آدم و نوح علیهما السلام

آدم علیه السلام ۱۰۰۰ سال (۱) و نوح علیه السلام ۲۵۰۰ سال عمر کردند(۲).

۲ - پنهان ماندن تولّد ابراهیم و موسی علیهما السلام

ولادت حضرت ابراهیم و حضرت موسی علیهما السلام تا مدّت ها یک راز بود. مادر حضرت ابراهیم علیه السلام از ترس نمرود، فرزند خود را در غار گذاشت. مادر حضرت موسی علیه السلام نیز از ترس فرعون، فرزند خود را به نیل سپرد. نشانه ای که قائم آل محمد علیهم السلام از این دو پیامبر اولو العزم دارد، این است که وی هنگامی به دنیا آمد که خلفای بنی عباس به دنبال کشتن او بودند.

امام حسن عسکری علیه السلام از ترس باخبر شدن مأموران حکومت، بارداری همسر خویش را حتّی از نزدیکان خاصّ و بستگان بسیار نزدیک خود پنهان داشت. تنها حکیمه، که دختر امام جواد و عمّه امام عسکری علیه السلام بود، آن هم در شب ولادت حجّه بن الحسن - ارواحنا فداه - از این راز آگاه شد.

حکیمه می گوید: ابومحمّد در نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه. ق کسی را نزد من فرستاد و فرمود: عمه جان! امشب افطارت را در خانه ما صرف کن؛ زیرا خدای - عزّوجلّ - تو را به تولّد ولیّ و حجّت خود بر آفریدگانش و جانشین پس از من، مسرور و شادمان خواهد ساخت.

حکیمه گوید: از این سخنان بسیار خوشحال شدم، لباسم را پوشیدم و همان لحظه از خانه بیرون رفتم، تا به ابومحمّد رسیدم. او در حیاط نشسته

ص: ۹۶

۱- مستدرک حاکم، ج، ص ۵۸۸.

۲- الشیعه و الرجعه، ج ۱، ص ۲۹۵.

بود و کنیزانش اطراف وی را گرفته بودند. عرض کردم: فدایت شوم! فرزندت از کدام یک از آنهاست؟ فرمود: از سوسن است. نگاهی به آنها انداختم و آثار بارداری را تنها در سوسن دیدم (۱).

۳- ناشناس بودن حضرت یوسف علیه السلام

حضرت یوسف علیه السلام بنابر علّت ها و مصلحت هایی، مدّتی غایب شد آن حضرت را برادرانش در کودکی به چاه انداختند. وی پس از نجات یافتن از چاه، همچنان از نظرها غایب بود و به طور ناشناس در بین مردم زندگی می کرد. مردم او را می دیدند، اما وی را نمی شناختند (۲). امام مهدی علیه السلام نیز این گونه است و مردم او را می بینند، اما او را نمی شناسند.

امام صادق علیه السلام فرمود: «نشانه ای از یوسف در او، این است که خداوند بین او و سایر مردم حجاب قرار داده. مردم او را می بینند، ولی او را نمی شناسند(۳)».

- آزمایش سخت حضرت ایوب علیه السلام

حضرت ایوب علیه السلام مورد آزمایش بسیار سخت قرار گرفت و در پایان با سربلندی از این آزمایش بیرون آمد و رحمت گسترده خداوند او را فرا گرفت و گرفتاری هایش رفع شد. امام زمان علیه السلام نیز پس از آزمایش بزرگ الهی، سرانجام گشایش برای او حاصل می شود و ظهور می کند.

امام زین العابدین علیه السلام فرمود: «نشانه ای که از ایوب علیه السلام در او هست، فرج پس از گرفتاری و آزمایش است(۴)».

ص: ۹۷

۱- با خورشید سامرا، ص ۲۸۴، به نقل از غیبه طوسی، ص ۱۴۱.

۲- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۱۷ و ص ۲۲۴.

۳- همان، ص ۲۲۴.

۴- کمال الدین، ج ۱، ص ۳۲۱ و بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۱۷.

- جوانی حضرت یونس بن متی علیه السلام

یونس بن متی علیه السلام پس از سال ها دوری و غیبت از قوم خود، بار دیگر به میان آنها بازگشت. مردم فکر می کردند یونس علیه السلام پیر شده است، اما دیدند که او هنوز جوان است(۱).

امام زمان علیه السلام پس از یک غیبت طولانی که روشن نیست چه قدر طول بکشد، در سیمای جوانی چهل ساله ظهور خواهد کرد. امام باقر علیه السلام به محمد بن مسلم فرمود: «آن شباهتی که از یونس بن متی علیه السلام در او هست، این است که پس از بازگشت از غیبت، به سیمای جوان خواهد بود(۲)».

امام رضا علیه السلام نیز فرمود: «از نشانه های امام دوازدهم این است که آن بزرگوار از نظر سن پیر است، اما سیمایی جوان دارد که هر بیننده ای گمان می برد آن حضرت چهل ساله است و یا کم تر از چهل سال دارد(۳)».

- نشانه ای از حضرت عیسی علیه السلام

گروهی درباره حضرت عیسی علیه السلام گفتند که او هرگز متولد نشده و گروهی دیگر گفتند که وی مرده است (۴). درباره امام عصر - ارواحنا له الفداء - نیز چنین سخن هایی گفته شده است.

- نشانه ای از محمد مصطفی صلی الله علیه وآله

در روایات، درباره حضرت مهدی علیه السلام آمده است «بیهتدی بهداه ویسیر

ص: ۹۸

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۱۸.

۲- همان.

۳- منتخب الاثر، ص ۲۲۱.

۴- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۱۸.

بسیرته (۱): امام مهدی علیه السلام به روش پیامبر صلی الله علیه وآله مردم را هدایت کرده و به سیره آن حضرت صلی الله علیه وآله عمل می کند.»

امام صادق علیه السلام فرمود: «امام مهدی علیه السلام راه و روش رسول خدا صلی الله علیه وآله را در پیش می گیرد.»

همچنین روایت شده است: «نشانه ای که امام مهدی علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه وآله دارد، این است که با شمشیر قیام می کند (۲).»

امام باقر علیه السلام نیز فرمود: «آن نشانه ای که از محمد صلی الله علیه وآله دارد، این است که سیره و روش آن حضرت را در پیش می گیرد و آثارش را تبیین می کند. سپس شمشیر بر شانه خود می گذارد و در هشت ماه، دشمنان خدا را به قتل می رساند (۳).»

چرا حضرت مهدی علیه السلام با شمشیر قیام می کند؟

از بین پاسخ هایی که به این پرسش داده شده است، به دو پاسخ از آنها بسنده می کنیم:

۱. احتمال دارد وقوع جنگ های هسته ای پیش از ظهور، باعث از بین رفتن تمدن بشر شود. از این رو، سلاحی غیر از شمشیر در عصر ظهور وجود نخواهد داشت.

۲. احتمال دارد شمشیر رمز قدرت باشد و حضرت مهدی علیه السلام با سلاح روز با دشمنان بجنگد.

ص: ۹۹

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۰ و بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۲۴.

۲- همان.

۳- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۱۸.

پرسش ۲۹: آیا میراث پیامبران نزد امام مهدی علیه السلام وجود دارد؟

اشاره

پاسخ: حکومت حضرت مهدی علیه السلام تجلی قدرت لایتنهای خداوند است. اراده و خواست خداست که به این بنده صالحش چنان قدرتی دهد تا یادآور خاطره تمام پیامبران باشد. اینک به معرفی میراث پیامبران که نزد امام مهدی علیه السلام وجود دارد، می پردازیم:

۱- عمامه و پیراهن رسول خدا صلی الله علیه وآله

حضرت مهدی علیه السلام هنگام ظهور، عمامه سفید جدش پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله را بر سر می نهد (۱) و پیراهن خون آلود او را - در جنگ احد - می پوشد.

امام صادق علیه السلام به یعقوب بن شعیب فرمود: «آیا نمی خواهی پیراهن قائم آل محمد علیهم السلام را که در روز ظهور به تن می کند، به تو نشان دهم؟»

عرض کردم: آری. آن حضرت صندوقی را خواست که برای او آوردند و پیراهنی از آن بیرون آورد و در مقابل یعقوب باز کرد.

يعقوب می گوید: ناگاه چشمم به آستین چپ پیراهن افتاد که آغشته به خون بود. آن حضرت فرمود: «این پیراهن رسول خداصلی الله علیه وآله است. روزی که دندان های پیشین آن حضرت را شکستند، این پیراهن را پوشیده بود. قائم علیه السلام با همین پیراهن قیام می کند.»

يعقوب می گوید: خون ها را بوسیدم و به چشم کشیدم. آن گاه امام پیراهن را بیچید و در جای خود قرار داد(۲).

ص: ۱۰۰

۱- عقد الدرر ۲ ص ۲۷۷.

۲- غیبت نعمانی، ص ۲۴۳.

۲- زره و شمشیر ذوالفقار پیامبرصلی الله علیه وآله

امام صادق علیه السلام داشتن سلاح های رسول خداصلی الله علیه وآله را از نشانه های امامت می داند. حارثه بن المغیره نصری گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: امام به چه چیز شناخته می شود؟ آن حضرت فرمود: «به سکینه و وقار.»

عرض کردم: و دیگر به چه چیز؟ آن حضرت فرمود: «او را بوسیله شناختن حلال و حرام و نیاز مردم به او و بی نیازی او از مردم و سلاح پیامبرصلی الله علیه وآله نزد او می شناسی(۱).»

۳- پرچم رسول خداصلی الله علیه وآله

پرچم پرافتخار پیامبرصلی الله علیه وآله که جبرئیل در روز بدر برای آن حضرت آورد و با به اهتزاز درآمدنش مسلمانان پیروز شدند، همراه مهدی خواهد بود.

حضرت علی علیه السلام نیز این پرچم را در بصره به اهتزاز درآورد و چشم فتنه را کور کرد. مؤمنان اصرار ورزیدند تا حضرت علی علیه السلام آن پرچم را در صفین به اهتزاز درآورد، ولی آن حضرت نپذیرفت و فرمود: «این پرچمی است که بعد از من، کسی جز حضرت قائم علیه السلام آن را به اهتزاز در نمی آورد(۲).»

حضرت زین العابدین، امام سجادعلیه السلام به ابوخالد کابلی فرمود: «گویا می بینم صاحب شما بر بلندی نجف در پشت کوفه قرار گرفته است، در حالی که پرچم رسول خداصلی الله علیه وآله را برافراشته است و آن را به سوی هیچ گروهی نمی برد مگر آنکه خداوند نابودشان می سازد(۳).»

-
- ۱- غیبت نعمانی، ص ۲۴۲.
۲- معجم أحادیث الامام المهدي، ج ۳، ص ۳۸۶.
۳- همان، ص ۲۰۱.

۴- عصای حضرت موسی علیه السلام

امام باقر علیه السلام فرمود: «عصای موسی علیه السلام پیش از آنکه در دست حضرت موسی علیه السلام باشد، عصای حضرت آدم علیه السلام بود. سپس به حضرت شعیب علیه السلام و بعد به حضرت موسی علیه السلام رسید و اکنون این عصا نزد ماست. رنگ این عصا همچنان سبز است و همان شکل اول خود باقی است. اگر از آن پیرسی، پاسخ می دهد: این عصا برای قائم ما - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - ذخیره گردیده است. او با عصا همان کاری می کند که حضرت موسی علیه السلام انجام داد(۱)».

۵- سنگ حضرت موسی علیه السلام

سنگی که حضرت موسی علیه السلام بر آن زد و چشمه های آب از آن روان شد، نزد امام مهدی علیه السلام است. وقتی آن حضرت علیه السلام به سوی کوفه حرکت می کند، یکی از یاورانش فریاد می زند: هیچ کس آب و غذا بر ندارد. آن گاه سنگ حضرت موسی علیه السلام را بر شتر می نهند و همراه خود می برند. در هیچ منزلی فرود نمی آیند مگر آنکه چشمه ای از آن سنگ روان می شود و گرسنگان بی نیاز و تشنگان سیراب می شوند(۲).

۶- تابوت سکینه

این همان صندوقی است که خداوند برای مادر موسی علیه السلام فرستاد تا نوزادش را در آن قرار دهد و در دریا رها کند. حضرت موسی علیه السلام در پایان عمر، لوح ها و زره و همه آثار نبوتش را در آن قرار داد(۳).

-
- ۱- بصائر الدرجات، ص ۱۸۳.
۲- همان، ص ۱۸۸.

۳- الشیعه و الرجعه، ج ۱، ص ۱۶۴.

به گفته برخی محققان، تمثال های پیامبران خدا در این تابوت جای داشت. بنی اسرائیل این تابوت را در جنگ ها با خود حمل می کرد و در پرتو آن، پیروزی به دست می آورد(۱).

قائم آل محمد علیهم السلام هنگام ظهور و رفتن به سوی بیت المقدس، آن تابوت را همراه خاتم سلیمان علیه السلام و لوح های موسی علیه السلام بیرون می آورد(۲).

۷- مجموعه ای دیگر از آثار پیامبران

امام صادق علیه السلام فرمود: «لوح ها و عصای موسی و خاتم سلیمان علیهما السلام نزد من است، ظرفی که حضرت موسی علیه السلام در آن برای خدا قربانی می کرد، تابوتی که فرشتگان آن را حمل کردند و آوردند، و نیز نامی که پیامبر برای حفظ مسلمانان از تیرهای مشرکان آن را در میان صف های لشکر قرار می داد، پیش من است(۳).»

۸- کتاب های آسمانی

تمام کتاب های آسمانی توسط پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله به اهل بیت علیهم السلام انتقال یافت. اکنون همه آنها در اختیار آخرین ذخیره الهی است. روزی که حضرت بقیه الله - عجل الله فرجه الشریف - به فرمان پروردگار از پس پرده غیبت

بیرون آید، تمام آنها را با خود می آورد.

امام صادق علیه السلام فرمود: «خداوند هیچ چیز به پیامبران نداد مگر اینکه آن را به محمد صلی الله علیه وآله نیز عطا کرد. آن صحفی که قرآن درباره اش فرمود: صحف ابراهیم و موسی، نزد ماست(۴).»

ص: ۱۰۳

۱- الشیعه و الرجعه، ص ۱۶۳.

۲- بصائر الدرجات، ص ۱۷۵.

۳- همان، ص ۱۳۵.

۴- همان.

۹- قرآنی که حضرت علی علیه السلام آن را گرد آورد

روزی که رسول خدا صلی الله علیه وآله دار فانی را وداع گفت، حضرت علی علیه السلام به سفارش وی در خانه نشست تا قرآن را گرد آورد. او پس از پایان کار، قرآن را به مسجد برد و به ابوبکر عرضه کرد. عمر گفت: ای علی! این قرآن را به جای خود برگردان، ما نیازی به آن نداریم. حضرت علی علیه السلام آن را گرفت و به خانه برگشت. هنگامی که عمر به خلافت رسید، روزی به علی علیه السلام گفت: اگر بخواهی می توانی قرآنی که نزد ابوبکر آوردی، اکنون بیاوری تا گرد آن جمع شویم. حضرت فرمود: «هیئات! راهی برای رسیدن به آن نیست. من در زمان ابوبکر چنان کردم تا بر شما اتمام حجت کرده باشم و در روز قیامت نگویند: ما از این غافل بودیم، یا برای ما نیاوردی. اکنون این قرآن نزد من است و جز پاکان و جانشینان من کسی به آن دست نمی زند.»

عمر گفت: آیا زمانی برای اظهار این قرآن وجود دارد؟

حضرت فرمود: «آری! هنگامی که قائم از فرزندانم ظهور کند(۱)».

همچنین تمام کتاب ها و نوشته های معصومین علیهم السلام به نام های صحیفه جامعه (۲) که املائی رسول خدا و خطّ علی - علیهما السلام - بود، کتاب علی، (۳) مصحف فاطمه، (۴) جفر اییض، (۵) جفر احمر (۶) و صحیفه هایی که نام تمام

ص: ۱۰۴

۱- الشیعه و الرجعه، ج ۱، ص ۴۱۹.

۲- بصائر الدرجات، ص ۱۴۲.

۳- همان، ص ۱۴۷.

۴- همان، ص ۱۵۱.

۵- معجم الامام المهدي، ج ۳، ص ۳۸۸.

۶- بصائر الدرجات، ص ۱۵۱.

پیامبران، پادشاهان و پیروان اهل بیت علیهم السلام بر آن نوشته است، نزد امام عصر قرار دارد.

شایان ذکر است که قرآن کنونی، همان قرآنی است که علی علیه السلام آن را به دستور پیامبر صلی الله علیه وآله جمع کرد و می خواست آن را عرضه کند که با مخالفت شدید عمر بن الخطاب رو به رو گردید.

بخش هفتم: دولت جهانی حضرت مهدی علیه السلام

اشاره

بر اساس آیات قرآن و روایات، دولت کریمه امام مهدی علیه السلام از ویژگی هایی برخوردار است که تاکنون هیچ دولتی، حق یا باطل، بر آن دست نیافته است. خداوند تمام آن زیبایی ها را برای حکومت آخرین ذخیره اش که در آخر الزمان استقرار خواهد یافت، قرار داده است.

این بخش، به بیان تحولات عظیم آن روز، از جمله زنده شدن برخی مردگان و آمدن عیسی و سایر پیامبران علیهم السلام می پردازد.

پرسش ۳۰: آیا حکومت امام زمان علیه السلام، جهانی است؟

پاسخ: ۱ - قرآن درباره جهانی شدن دین اسلام می گوید: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَىٰ الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ (۱)»؛ او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد، تا آنها را بر همه آیین ها غالب گرداند، هرچند مشرکان کراهت داشته باشند.

۱- سوره توبه، آیه ۳۳.

با توجه به اینکه هنوز دین اسلام، دین تمام مردم جهان نشده است و وعده خداوند تخلف ناپذیر است، باید روزی برسد که این دین بر تمام جهان سایه افکند و این وعده ممکن نیست مگر با آمدن مهدی موعود علیه السلام که با تشکیل حکومت جهانی، دین اسلام را طبق وعده الهی، در جهان پیاده می کند.

۲- در قرآن آمده است: «لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ (۱)»؛ در زبور، بعد از ذکر (تورات) نوشتیم: بندگان شایسته ام وارث (حکومت) زمین خواهند شد.

چون این وعده تاکنون تحقق نیافته است، بنابر روایات این وراثت به دست توانای امام مهدی علیه السلام تحقق خواهد یافت (۲).

۳- امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه «وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ طَوْعاً وَكُزْهاً»؛ و تمام کسانی که در آسمان ها و زمین هستند، از روی اختیار یا از روی اجبار، در برابر - فرمان - او تسلیم اند، فرمود: «إِذَا قَامَ الْقَائِمُ لَا يَبْقَى أَرْضٌ إِلَّا نُودِيَ فِيهَا شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ (۳)»؛ هنگام قیام قائم آل محمد علیهم السلام جایی روی زمین نمی ماند، مگر آنکه در آن شهادت به وحدانیت خدا داده خواهد شد.

۴- بنابر روایات بسیاری از پیامبر و ائمه معصومین - علیهم السلام - ، حضرت مهدی علیه السلام زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد، همان گونه که پر از ظلم و جور شده بود. این روایات در تمام کتاب های سنّی و شیعه آمده است.

ص: ۱۰۷

۱- سوره انبیاء، آیه ۱۰۵.

۲- تفسیر قمی، ج ۲، ص ۷۷.

۳- تفسیر عیاشی ج ۱، ص ۱۸۳، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۰.

۵- امام باقر علیه السلام فرمود: «يَفْتَحُ اللَّهُ لَهُ شَرْقَ الْأَرْضِ وَغَرْبَهَا (۱)»؛ خداوند برای او شرق و غرب زمین را فتح خواهد کرد.

۶- افزون بر آنچه گذشت، برخی دیگر از روایات از حکومت حضرت مهدی علیه السلام بر حجاز، ایران، عراق، شام، روم، قسطنطنیه، ارمنیه، چین و بسیاری از کشورها خبر داده است.

پرسش ۳۱: امام زمان علیه السلام در چه روزی ظهور می کند؟

پاسخ: معروف است که امام زمان علیه السلام در روز جمعه ظهور می کند، ولی بر اساس روایاتی که از امام باقر و امام صادق - علیهما السلام - نقل گردیده است، آن حضرت در روز شنبه قیام می کند.

در کتاب خصال آمده است: امام صادق علیه السلام فرمود: «يُخْرِجُ قَائِمَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ (۲)»؛ قائم ما اهل بیت در روز جمعه قیام می کند.

در کمال الدین آمده است: امام باقر علیه السلام فرمود: «يُخْرِجُ الْقَائِمَ يَوْمَ السَّبْتِ يَوْمَ عَاشُورَاءِ الْيَوْمِ الَّذِي قُتِلَ فِيهِ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَام (۳)»؛ حضرت قائم علیه السلام روز شنبه، روزی که امام حسین علیه السلام به شهادت رسید، قیام می کند.

شیخ طوسی رحمه الله می نویسد: امام باقر علیه السلام فرمود: «کأني بالقائم يوم عاشوراء يوم السبت قائماً بين الركن والمقام بين يديه جبرئيل وينادي البيعه لله، فيملأها عدلاً كما ملئت ظلماً وجوراً» (٤)؛ گویا قائم علیه السلام را می بینم

ص: ۱۰۸

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۹۱.

۲- خصال صدوق، ج ۲، ص ۳۹۴؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۷۹.

۳- کمال الدین، ج ۲، ص ۶۵۳؛ تهذیب الأحکام، ج ۴، ص ۳۳۳؛ بحار الانوار ج ۵۲، ص ۲۸۵.

۴- کتاب الغیبه، ص ۴۵۳.

که در روز عاشورا، روز شنبه بین رکن و مقام ایستاده است، در حالی که جبرئیل در مقابلش قرار گرفته، ندا می کند: البيعه لله. که با قیام خود، زمین را پر از عدل و داد می کند، همان گونه که پر از ظلم و جور شده بود.»

برخی از بزرگان گفته اند: بر اساس روایات، امام مهدی علیه السلام در روز شنبه قیام می کند. این روایات را شیخ صدوق رحمه الله در کمال الدین، شیخ طوسی رحمه الله در کتاب الغیبه و شیخ مفید رحمه الله در کتاب ارشاد (۱) نقل کرده است. در این روایات، همچنین تصریح شده است که امام زمان علیه السلام در روز شنبه قیام می کند.

شاید در جمع بین این دو روایت، بتوان گفت: آن حضرت در روز جمعه ظهور می کند و در روز شنبه قیام می نماید، یعنی روز ظهور با روز قیام تفاوت دارد. اگر ملاک را روز عاشورا قرار دهیم، نه روز شنبه؛ باید دید امام حسین علیه السلام در چه روزی به شهادت رسید و براساس آن روز ظهور حضرت مهدی علیه السلام را مشخص کرد. به نظر می رسد که روز قیام، همان روز شنبه است؛ زیرا چه آنان که روز شنبه را مطرح کرده اند و چه آنان که روز عاشورا را گفته اند، روز خروج امام زمان علیه السلام را روز شنبه می دانند.

پرسش ۳۲: امام عصر علیه السلام چند سال حکومت می کند؟

پاسخ: مدت حکومت حضرت مهدی علیه السلام معلوم نیست؛ زیرا روایاتی

ص: ۱۰۹

۱- امام صادق علیه السلام فرمود: «و یقوم یوم عاشوراء و هو الیوم الذی قتل فیہ الحسین بن علی لکأنی فی یوم السبت، العاشر من المحرم» (ارشاد مفید، ص ۳۴۱؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۹۰؛ اعلام الوری، ص ۴۳۱).

که در این باره وجود دارد، با هم اختلاف دارد. مدّت هایی که در روایات، برای حکومت مشخص شده، عبارت است از: چهل روز (۱)؛ هفت سال (۲)؛ هفت یا هشت یا نه سال (۲۱۳)؛ نه سال (۳)؛ ده سال (۴)؛ نوزده سال (۵)؛ بیست سال (۶)؛ سیصد و نه سال (۷).

گروهی از دانشمندان بر این باورند که این احادیث باید توجیه گردند و الا با تعارضی که بین احادیث وجود دارد، همه اعتبار خود را از دست خواهند داد، و فقط روایت هفت سال که در اخبار و روایات اهل بیت علیهم السلام آمده، قابل قبول است.

امام باقر علیه السلام درباره دوران حکومت مهدی علیه السلام به ابوبصیر فرمود: «فلک در گردش خود، چنان کند شود که هر سال به ده سال به طول انجامد.»

ابوبصیر پرسید: آیا ممکن است سال ها این اندازه طول بکشد؟ حضرت فرمود: «خداوند امر می کند که افلاک حرکت خویش را کاهش دهند.»

ابوبصیر پرسید: می گویند اگر نظام افلاک تغییر کند، به هم می ریزد.

آن حضرت فرمود: «این گفته زنادقه است، مسلمانان چنین سخنی را می گویند. خداوند برای پیامبرش شقّ القمر نمود و آفتاب را برای یوشع بن نون برگرداند و خبر داده است که روز قیامت برابر است با هزار سال (۸).»

ص: ۱۱۰

۱- فتوحات مکیه، ج ۳، ص ۳۱.

۲- ینابیع الموده، ص ۳۳۱، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۹۱.

۳- الشیعه و الرجعه، ج ۱، ص ۲۲۴.

۴- همان.

۵- غیبت نعمانی، ص ۳۳۱.

۶- همان، ص ۱۸۱.

۷- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۹۱.

۸- الشیعه والرحمه، ج ۱، ص ۲۲۴؛ ارشاد مفید، ص ۳۴۵.

امام صادق علیه السلام نیز فرمود: «یملک القائم سبع سنین، تکون سبعین سنه من سنیکم هذه (۱)»؛ حضرت قائم علیه السلام هفت سال حکومت می کند که برابر است با هفتاد سال از سال های شما.

شیخ مفید رحمه الله در ارشاد می گوید: «روایت شده که مدت حکومت حضرت قائم علیه السلام نوزده سال است، اما سال هایی که روزها و ماه هایش طولانی است، و این امری است غیبی و دانستنش بر ما پوشیده است و این چنین برای ما روایت شده است. پس ما به یک طرف جزم و قطع نمی کنیم، گر چه روایت هفت سال اظهر است (۲)».

پرسش ۳۳: محل سکونت امام مهدی علیه السلام کجاست؟

پاسخ:

- دوران پیش از غیبت

بدون شک، امام عصر - ارواحنا له الفداء - در شهر سامرا به دنیا آمد. آن حضرت تا روز شهادت امام حسن عسکری علیه السلام در منزل پدرش در شهر سامرا بود. حکیمه، عمه امام حسن عسکری علیه السلام چندین بار حضرت مهدی علیه السلام را پیش از شهادت امام عسکری علیه السلام، در خانه پدرش دیده بود و امام عسکری علیه السلام در یکی از ملاقات های احمد بن اسحاق با ایشان که در منزل آن حضرت بود، فرزند خود را به او نشان داد (۳).

یعقوب بن منقوش از امام عسکری علیه السلام پرسیده بود: مولای من! بعد از

ص: ۱۱۱

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۸۶.

۲- ارشاد مفید، ص ۳۴۵.

۳- بشاره الاسلام، ص ۱۶۷.

شما، چه کسی به امامت می رسد؟ آن حضرت فرمود: «پرده را کنار بزن. او نیز پرده را کنار زد و کودکی از پس پرده بیرون آمد و بر زانوی پدر نشست.»

امام عسکری علیه السلام در حال احتضار به پیشکار خود به نام عقید فرمود: «وارد اتاق شو، کودکی را در حال سجده می بینی، او را نزد من بیاور(۱)».

- ۲ دوران غیبت صغری

در دوران غیبت صغری که حدود ۷۴ سال طول کشید، محل سکونت حضرت مهدی علیه السلام مشخص نبود. به نظر می رسد آن حضرت در عراق سکونت داشت؛ زیرا چهار نایب خاص آن حضرت که با او رابطه مستقیم داشتند، در عراق، به ویژه در شهر بغداد می زیستند. و از اینکه نامه های مردم را می گرفتند و به حضرت می رساندند و جوابش را دریافت می کردند. می توان حدس زد که حضرت محل سکونت خود را جایی قرار داده بود که امکان دسترسی نایبان و تماس با حضرتش آسان باشد؛ بدین جهت، جز این چهار نفر، کسی از محل سکونت آن حضرت اطلاعی نداشت.

امام صادق علیه السلام می فرماید: «برای قائم علیه السلام دو غیبت است، یکی از آن دو کوتاه و دیگری طولانی. در غیبت نخست کسی جای او را نمی داند، مگر شیعیان خاص او(۲)».

به نظر می رسد: منظور از شیعیان خاص، نواب اربعه باشند.

- ۳ دوران غیبت کبری

امام صادق علیه السلام به ابوبصیر فرمود: «ونعم المنزل طیبه(۳)».

ص: ۱۱۲

۱- کتاب الغیبه، ص ۱۶۵.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۵.

۳- همان، ص ۱۵۳.

عالمه مجلسی رحمه الله فرمود: «همین جمله دلالت می کند که آن حضرت بیشتر در مدینه و اطراف آن می باشد(۱)» امام باقر علیه السلام به کوه طوی اشاره فرمود(۲). با این وجود، هیچ کس محل سکونت او را نمی داند(۳).

امام صادق علیه السلام فرمود: «کسی بر محل سکونت امام زمان آگاهی نمی یابد، نه فرزندان او و نه شخص دیگری، جز خدمتکار حضرت مهدی علیه السلام(۴)».

امام عصر - ارواحنا له الفداء - به ابراهیم بن مهزیار فرمود: «پدرم از من پیمان گرفته که در سرزمین پهناور و دور دست مسکن گزینم تا از نیرنگ های گمراهان و متمردان امت تازه به دوران رسیده و گمراه، نهان و مصون باشم. این پیمان مرا بر فراز تل های بلند و ریگزارها و سرزمین های مورد اطمینان افکنده است (۵)».

علامه مجلسی رحمه الله از علی بن فاضل، داستان ورودش به جزیره خضراء را نقل کرده است. گرچه علی بن فاضل در این جزیره موفق به دیدار امام زمان علیه السلام نشده است. اما وی از ملاقات هایی که با برخی داشته، چنین استنباط کرده است که این جزیره محل سکونت آن حضرت می باشد.

برخی با استناد به این ماجرا می خواهند بگویند: محل سکونت امام زمان علیه السلام در همین جزیره است. برخی دیگر پا را فراتر نهاده، با منطبق نمودن اوصاف جزیره خضراء - که اطراف آن را آب های سفیدی گرفته است - بر مثلث برمودا عقیده دارند که مثلث برمودا محل سکونت امام

ص: ۱۱۳

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۸.

۲- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۵۶.

۳- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۳.

۴- همان.

۵- با خورشید سامرا، ص ۸۲.

زمان علیه السلام است و می گویند: کسی نمی تواند به آن محل برسد، زیرا هر چه قدرت های بزرگ تلاش کرده اند به آن برسند، بی نتیجه بوده است (۱).

این نظریه صحیح نیست، زیرا، اولاً: کسی از محل زندگی امام عصر - ارواحنا له الفداء - اطلاع دقیقی ندارد.

ثانیاً: اصل ماجرای علی بن فاضل به دلیل تناقضاتی که در آن مشاهده می شود، مورد خدشه است و از اصل درستی برخوردار نمی باشد، تا چه رسد به انطباق برمودا بر آن جزیره مورد ادعا (۲).

با استناد برخی روایات، امام عصر - ارواحنا فداه - در همه جا حضور پیدا می کند و یوسف وار، به طور ناشناس در بین مردم رفت و آمد می کند و بر فرش مردم قدم می گذارد، در حالی که مردم او را نمی شناسند (۳). بنابراین، آن حضرت در همه جا حضور پیدا می کند، اما ما او را نمی شناسیم.

یکی از مکان‌هایی که بنا بر روایت امام صادق علیه السلام، حضرت مهدی علیه السلام در آنجا حضور پیدا می‌کند، صحرای عرفات است. امام زمان علیه السلام همه ساله در ایام حج، در عرفات حضور پیدا می‌کند.

امام صادق علیه السلام فرمود: «زمانی فرا رسد که مردم امام خود را نبینند، امام آنها، ایام حج آنها را می‌بیند، ولی آنها او را نمی‌توانند ببینند(۴)».

بسیاری از علما در کربلا، نجف، کوفه، مدینه، مکه، مسجد الحرام و شهرهایی که دارای مکان‌های مقدّس است، امام علیه السلام را زیارت کرده‌اند.

ص: ۱۱۴

-
- ۱- جزیره خضراء افسانه یا واقعیت، ص ۴۷ (به نقل از ناجی نجار).
 - ۲- جهت کسب اطلاعات بیش تر می‌توانید به کتاب «جزیره خضراء افسانه یا واقعیت؟» تحقیق و ترجمه ابوالفضل طریقه دار مراجعه نمایید.
 - ۳- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۴.
 - ۴- کافی، ج ۱، ص ۳۳۷، و ص ۳۳۹؛ غیبت نعمانی، ص ۲۰۴.

۴- دوران ظهور

در دوران ظهور، امام عصر علیه السلام در مسجد سهله که ده‌ها هزار پیامبر در آن نماز گزارده‌اند، اقامت دارد.

امام صادق علیه السلام به ابوبصیر فرمود: «ای ابامحمّد! گویا آمدن حضرت قائم - عَجَلُ اللّٰهِ فَرَجُهُ الشَّرِيفُ - به مسجد سهله را می‌بینم که همراه زن و فرزندان خود، در آنجا اقامت می‌کنند.»

ابوبصیر می‌گوید: عرض کردم: آیا مسجد سهله منزل او خواهد بود؟ حضرت فرمود: «آری این (مسجد) منزل ادريس عليه السلام است و خداوند پیامبری را مبعوث نکرده، مگر آنکه در آنجا نماز خوانده است. هر کس در این مسجد بیتوته کند، مانند آن است که در چادر و خیمه پیامبر صلی الله علیه وآله اقامت کرده است(۱)».

پرسش ۳۴: چه تحولاتی در زمان امام عصر علیه السلام رخ می‌دهد؟

پاسخ: در روایات بسیاری، معصومین علیهم السلام از تحولات عظیم در زمان امام عصر - ارواحنا له الفداء - خبر داده‌اند، از جمله اینکه امام مهدی علیه السلام دو کار اساسی انجام می‌دهد که طلّیعه تمام برنامه‌هایش می‌باشد:

۱. دولت های باطل را سرنگون می سازد. امام صادق علیه السلام فرمود: «إِذَا قَامَ الْقَائِمُ، ذَهَبَتْ دَوْلَةُ الْبَاطِلِ (۲)».»

۲. جهان را پر از عدل و داد می سازد. در دولت مهدی موعود - عَجَّلَ اللَّهُ فَرَجَهُ الشَّرِيفِ - دیگر به کسی ظلم نمی شود؛ بشر استثمار نمی گردد؛ سطح

ص: ۱۱۵

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۷.

۲- الکافی، ج ۸، ص ۲۸۷.

فکر بشر به عالی ترین درجه می رسد؛ بیماری، بیکاری، پریشانی و سرگردانی در دولت آن حضرت از بین می رود و تمامی منابع و گنج ها مورد استفاده و بهره برداری قرار می گیرد؛ انسان ها در سراسر گیتی از نعمت رفاه، آسایش، امنیت، عدالت، صلح و صفا برخوردار خواهند شد. و اینها در سایه اجرای درست و کامل تعالیم حیات بخش اسلام و احکام جاوید و خرد پسند قرآن حاصل می گردد. آزادی، آسایش، لذت، اتحاد، اتفاق، برادری و برابری که از آغاز خلقت، همه انسان ها در جستجوی آن هستند، در حکومت واحد جهانی آخرین برگزیده خدا پدید می آید. (۱)

حضرت مهدی علیه السلام اسلام ناب محمدی را در جامعه پیاده می کند، اینک به بخشی از فعالیت های آن حضرت در دوران حکومتش می پردازیم:

۱. دزدان و غارتگران اموال کعبه را دستگیر و دست بنی شیبه را بدین جهت قطع خواهد کرد.

۲. دشمنان امیر مؤمنان علیه السلام، اگر اسلام ناب محمدی را نپذیرند، توسط آن حضرت کشته می شوند.

۳. دشمنان انتقام می گیرند.

۴. به تمام قوانین و رسم های جاهلیت پایان می دهد.

۵. صلیب را خرد می کند.

۶. رفاه، امنیت، عدل و مساوات را به بالاترین حد خود می رساند.

۷. سالی دو بار اموالی را بین مردم تقسیم می کند و ماهی دو مرتبه حقوق می دهد.

۱- نور مهدی، ص ۷۲.

۸. ظلم و جور را از بین می برد.

۹. امنیت کامل را برقرار می سازد.

۱۰. به طور مساوی اموال را بین مردم تقسیم می کند(۱).

۱۱. دست خود را بر سر مردم می کشد و عقل های آنان را کامل می گرداند.

۱۲. دانش های مخفی را بر بشر ظاهر می گرداند.

۱۳. آموزش های قرآنی و علوم وابسته به آن را در همه جا فراگیر می سازد.

۱۴. تمام گنج های زمین را بیرون می آورد و به بهره برداری می رساند.

۱۵. مسجدی در نجف می سازد که هزار در دارد.

۱۶. بزرگراه ها را توسعه می دهد.

۱۷. نهر آبی از کنار قبر ابی عبد الله الحسین علیه السلام به نجف می برد.

۱۸. دستور می دهد آنان که طواف مستحبی دارند حجر الأسود و مطاف را به افرادی که طواف واجب دارند، بسپزند، تا مزاحمتی برای انجام اعمالشان نباشد.

امام عصر تحوّل عظیم و شگرف در جهان به وجود می آورد. امام باقر و امام صادق علیهما السلام فرمودند: «هنگامی که قائم ما علیه السلام ظهور می کند، مردم را به امر جدیدی دعوت می کند، همان گونه که رسول خدا صلی الله علیه وآله چنین کرد(۲).»

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۳ تا ۳۶۰.

۲- همان، ص ۳۶۶.

پرسش ۳۵: رجعت چیست و ادله آن کدام است؟

پاسخ: در بسیاری از روایات، ائمه معصومین علیهم السلام از زنده شدن گروهی از مردگان هنگام ظهور حضرت مهدی علیه السلام سخن گفته اند. برخی از مردگان به اذن خداوند زنده می شوند و مدتی جهت بهره جستن از حکومت امام عصر علیه السلام در سایه حکومت آن حضرت زندگی خواهند کرد.

آیا زنده شدن مردگان ممکن است؟ آیا تاکنون مرده ای زنده شده است؟ علت زنده شدن آنها چیست؟

زنده شدن مردگان نه تنها عقلاً محال نیست، بلکه واقع شده است و قرآن نیز در چند آیه، به این موارد اشاره فرموده است، از جمله می فرماید: «الَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهِمْ وَنُسُلِهِمْ لَمْ يَأْتُوا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهِمْ وَنُسُلِهِمْ لَمْ يَأْتُوا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهِمْ وَنُسُلِهِمْ لَمْ يَأْتُوا»؛ آیا نگاه نمی کنید به سرنوشت کسانی که از شهرهایشان خارج گردیدند، در حالی که هزاران نفر بودند، پس خداوند به آنان گفت: بمیرید، سپس همه را زنده گردانید.

«أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوها لَحْمًا، فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» (۲)؛ یا همانند کسی

ص: ۱۱۸

۱- سوره بقره، آیه ۲۴۳.

۲- همان، آیه ۲۵۹.

که از کنار یک آبادی - ویران شده - عبور کرد، در حالی که دیوارهای آن به روی سقف ها فرو ریخته بود (و اجساد و استخوان های اهل آن، در هر سو پراکنده بود. او با خود) گفت: چگونه خداوند اینها را پس از مرگ زنده می کند؟ (در این هنگام) خدا او را یک صد سال میراند، سپس زنده کرد و به او فرمود: چقدر درنگ کردی؟ گفت: یک روز یا بخشی از یک روز. فرمود: نه، بلکه یک صد سال درنگ کردی. نگاه کن به غذا و نوشیدنی خود (که همراه داشتی، با گذشت سال ها) هیچ گونه تغییر نیافته است! (خدایی که چنین مواد فاسد شدنی را در طول این مدت حفظ کرده، بر همه چیز

قادر است) ولی به مرکب خود نگاه کن (چگونه از هم متلاشی شده، این زنده شدن تو پس از مرگ هم برای اطمینان خاطر توست، و هم) برای اینکه تو را نشانه ای برای مردم (در مورد معاد) قرار دهیم. (اکنون به استخوان های مرکب سواری خود) نگاه کن که چگونه آنها را برداشته، به هم پیوند می دهیم و گوشت بر آن می پوشانیم! هنگامی که (این حقایق) بر او آشکار شد، گفت: می دانم خدا بر هر کاری تواناست.

«وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَوْلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَىٰ وَلَكِنَّ لِيْطْمَئِنَّ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَوْبَعَهُ مِنَ الطَّيْرِ فَصِرْهُنَّ إِلَىٰكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِيَنَّكَ سَعْيًا وَاعْلَمَنَّ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (۱)»؛ و (به خاطر بیاور) هنگامی که ابراهیم علیه السلام گفت: خدایا! به من نشان بده چگونه مردگان را زنده می کنی؟ فرمود: مگر ایمان نیاورده ای؟! گفت: چرا، ولی می خواهم قلبم آرامش یابد. فرمود: در این صورت چهار نوع مرغ از

ص: ۱۱۹

۱- سوره بقره، آیه ۲۶۰.

مرغان انتخاب کن و آنها را (پس از ذبح کردن) قطعه قطعه کن، سپس بر هر کوهی قسمتی از آن قرار بده، بعد آنها را فراخوان، به سرعت به سوی تو می آیند و بدان که خداوند غالب و حکیم است.

مرحوم طبرسی در مجمع البیان، در تفسیر آیه «وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ (۱)» می فرماید: «بنابر روایات فراوان از ائمه علیهم السلام، خداوند هنگام ظهور و قیام حضرت مهدی علیه السلام، گروهی از شیعیان و پیروان را که از دنیا رفته اند، زنده می گرداند تا به ثواب یاری آن حضرت بشتابند و در دولتش اظهار شادمانی و سرور و خوشحالی بنمایند.»

همچنین خداوند عده ای از دشمنان خود را زنده می گرداند، تا به وسیله حضرت مهدی علیه السلام از آنها انتقام گرفته شود... و هیچ عاقلی شک ندارد که این کار مقدور خداوند متعال و غیر محال است و خداوند شبیه همین را در امت های گذشته انجام داده و قرآن در موارد متعددی در این باره سخن گفته است (۲).

مرحوم صدوق در کتاب اعتقادات، درباره اعتقاد به رجعت می فرماید: «اعتقاد ما درباره رجعت این است که حق است (۳).»

مرحوم سید مرتضی، ضمن نقل اجماع امامیه بر زنده شدن و رجعت عدّه ای از مؤمنان هنگام ظهور حضرت مهدی علیه السلام می نویسد: «آنچه را که شیعه امامیه معتقدند، هیچ عاقلی شبهه نمی کند که این کار مقدور خداوند متعال است و جزو محالات شمرده نمی شود(۴)».

ص: ۱۲۰

۱- سوره نمل، آیه ۸۳.

۲- مجمع البیان، ج ۷، ص ۳۶۷.

۳- الشیعه و الرجعه، ج ۲، ص ۲۴۸.

۴- همان، ص ۲۵۸.

شیخ مفید رحمه الله می فرماید: «خداوند هنگام ظهور و قیام امام مهدی علیه السلام، گروهی از مردگان را به صورت های قبلی خودشان زنده می کند و بر می گرداند. پس به یک دسته عزّت می بخشد و دسته دیگر را ذلیل و خوار می گرداند... تمام امامیه بر همین نظر هستند، مگر عدّه بسیار کمی که روایات را تأویل می کنند(۱)».

و از زمان شیخ صدوق رحمه الله تاکنون، بزرگان شیعه بخش عظیمی از کتاب ها و نوشته های خود را به رجعت اختصاص داده اند، که علامه آغا بزرگ طهرانی در کتاب خود (۲) بخشی از آنها را نام برده است.

از جمله بزرگانی که سالیان درازی وقت خود را صرف دفاع از این عقیده کرده است، مرحوم آیت الله حاج شیخ محمد رضا طبسی (پدر نگارنده) است که حاصل تلاش های وی کتابی در دو جلد به نام «الشیعه والرجعه» می باشد.

پرسش ۳۶: چه کسانی هنگام ظهور حضرت زنده می شوند؟

اشاره

پاسخ: کسانی که برای بهره جستن از حکومت امام زمان علیه السلام و کمک به آن حضرت زنده می شوند، دو دسته هستند:

۱. دسته اول کسانی هستند که نامشان در روایات آمده است.

امام صادق علیه السلام فرمود: «از پشت شهر کوفه(۳)، همراه قائم علیه السلام، بیست و هفت مرد خارج می شوند. پانزده نفر از آنان جزء یاران حضرت موسی علیه السلام هستند. هفت نفر از

۱- أوائل المقالات، ص ۸۹.

۲- الذریعه الی تصانیف الشیعه ج ۱، ص ۹۰.

۳- شاید منظور امام، شهر نجف اشرف باشد.

آنان جزء اصحاب کهف هستند. یوشع بن نون، سلمان فارسی، ابودجانه انصاری، مقداد و مالک اشتر نیز جزء آنان هستند. پس اینان در خدمت امام زمان علیه السلام به عنوان یاران وفرمانروایان حکومتش خواهند بود(۱).

امام صادق علیه السلام به مفضل بن عمر فرمود: «ای مفضل! تو همراه چهل و چهار نفر زنده می شوی و همراه حضرت قائم علیه السلام خواهی بود و تو در طرف راست حضرت قائم علیه السلام خواهی بود و امر و نهی می کنی(۲)».

همچنین درباره داود رقی فرمود: «هرکس دوست دارد که به مردی از اصحاب حضرت قائم علیه السلام بنگرد، به این مرد نگاه کند(۳)».

نیز درباره یاران امام حسین علیه السلام فرمود: «امام حسین علیه السلام همراه یاران خود - که در کربلا شهید شدند - خواهد آمد(۴)».

طبری در دلائل الإمامه نام عدّه ای از زنان را آورده است که برای یاری رساندن به امام زمان علیه السلام زنده می شوند. مفضل گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: «سیزده زن همراه قائم آل محمد علیهم السلام خواهند آمد.»

عرض کردم: برای چه کاری؟ فرمود: «به مداوای مجروحان و سرپرستی بیماران خواهند پرداخت، همان گونه که همراه رسول خدا صلی الله علیه وآله بودند.»

عرض کردم: آنها را برایم نام ببرید. حضرت فرمود: «قنواه دختر رشید هجری، امّ ایمن، حبابه والبیّه، سمیّه مادر عمار یاسر، زبیده، امّ خالد احمسیه، امّ سعید حنغیه، صیانه ماشطه و امّ خالد جهنیه(۵)».

۲- دلایل الامامه، ص ۲۴۸.

۳- رجال کشی، ص ۴۰۲.

۴- مختصر بصائر الدرجات، ص ۴۸.

۵- دلایل الامامه ص ۲۶۰.

۲. دسته دوم کسانی هستند که نامشان در روایات نیامده، اما اوصافشان ذکر شده است. این افراد عبارتند از:

۱- کسانی که چهل صبح دعای عهد را بخوانند

امام صادق علیه السلام فرمود: «آنان از یاوران قائم ماعلیه السلام باشند و اگر چنین کسی پیش از ظهور بمیرد، خداوند او را از قبر بیرون خواهد آورد، تا در خدمت آن حضرت باشد» (۱).

۲- کسانی که هر شب جمعه، سوره اسراء را بخوانند

امام صادق علیه السلام فرمود: «هرکس هر شب جمعه سوره اسراء را بخواند، نخواهد مرد تا حضرت قائم علیه السلام را درک کند و جزو یارانش قرار بگیرد» (۲).

۳- هر کس شبیه سلمان فارسی رحمه الله باشد

در گفتگویی که پیامبر صلی الله علیه وآله با سلمان فارسی رحمه الله داشت، آن حضرت پس از برشمردن نام امامان معصوم علیهم السلام به سلمان فرمود: «یا سلمان! اینک مدرکه ومن کان مثلک ومن تولاه هذه المعرفه؛ ای سلمان! تو او را درک خواهی کرد و همچنین هرکس همانند تو باشد و هرکس چنین ولایت و معرفتی نسبت به او داشته باشد» (۳).

۴- شهیدان

چهارمین گروهی که در ایام ظهور حضرت مهدی علیه السلام زنده می شوند و به دنیا باز می گردند، شهیدان هستند، آنان که پیکرشان در راه اسلام و قرآن،

ص: ۱۲۳

۱- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۹۵.

۲- معجم احادیث الامام مهدی، ج ۵، ص ۱۲۲.

- دلایل امامه، ص ۲۳۷.

آماج تیرهای دشمن قرار گرفت و با بدنی غرقه به خون به دیدار معبود خود شتافتند. آنان نیز برمی گردند تا پس از درک محضر امام زمان علیه السلام به مرگ طبیعی از دنیا بروند.

امام باقر علیه السلام در گفتگویی که با زراره داشت، ضمن اینکه بین مرگ طبیعی و کشته شدن در راه خدا فرق گذاشت، به وی فرمود: «لیس من قتل بالسیف کمن مات علی فراشه، إنّ من قتل لا بدّ أن یرجع إلی الدنیا ینذوق الموت (۱)؛ چنین نیست هرکس کشته می شود، با آن که در رختخواب مرده باشد، یکسان باشد. همانا هرکس در دنیا کشته شود، ناچار باید برگردد تا مرگ را بچشد.»

- مؤمنان

پیامبر صلی الله علیه وآله به سلمان رحمه الله فرمود: «سلمان! هرکس همانند تو باشد و یا اهل ولایت و معرفت باشد، او نیز بر می گردد. شکی نیست که سلمان مصداق بارز مؤمن است.»

همچنین پیامبر صلی الله علیه وآله به سلمان فرمود: «وکّل من الإیمان محضاً (۲)؛ و هرکس ایمان محض داشته باشد، او نیز باز خواهد گشت.»

پرسش ۳۷: آیا پیامبران در حکومت مهدی علیه السلام نقشی دارند؟

اشاره

پاسخ: یکی از وعده های بزرگ خداوند به پیامبران این بود که آنها را یاری خواهد داد، اما بسیاری از آنان شکست خوردند و کشته شدند.

ص: ۱۲۴

۱- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۱۱۲ و بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۹.

۲- دلایل امامه، ص ۲۳۷.

خداوند در قرآن کریم می فرماید: «إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ(۱)؛ ما به یقین، پیامبران خود و کسانی را که ایمان آورده اند، در زندگی دنیا و (در آخرت) روزی که گواهان به پا می خیزند، یاری می دهیم.»

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه فرمود: «به خدا قسم! مصداق این آیه در رجعت خواهد بود. آیا نمی دانی بسیاری از پیامبران در دنیا یاری نشدند و کشته شدند؟! همچنین امامان معصوم علیهم السلام کشته شدند و یاری نشدند. این در رجعت به تحقق خواهد رسید(۲).»

آن حضرت علیه السلام در روایت دیگری فرمود: «همراه امام حسین علیه السلام هفتاد پیامبر خواهند آمد، همان گونه که همراه حضرت موسی علیه السلام آمده بودند(۳).»

از روایت امام باقر علیه السلام که در تفسیر همین آیه از امیر مؤمنان علیه السلام آمده است، معلوم می شود که تمام پیامبران به امر پروردگار زنده خواهند شد و همه رجعت خواهند کرد و به کمک امیر مؤمنان علی علیه السلام می آیند و در رکاب او شمشیر خواهند زد(۴).

ممکن است این هفتاد پیامبر فقط همراه امام حسین علیه السلام رجعت می کنند و بقیه به تنهایی با همراه برخی دیگر باز می گردند.

ظاهراً پیامبران کم کم رجعت می کنند، مثلاً گروهی با امام زمان علیه السلام، گروهی دیگر با امام حسین علیه السلام و همچنین گروه دیگری با امام علی علیه السلام رجعت می کنند. در روایات، از چند پیامبر نام برده شده است که رجعت خواهند کرد، آنان عبارتند از:

ص: ۱۲۵

۱- سوره غافر آیه ۵۱.

۲- معجم الامام المهدي، ج ۵، ص ۳۸۴.

۳- همان، ج ۴، ص ۸۹.

۴- الشیعه و الرجعه، ج ۲، ص ۹۲.

۱ - عیسی بن مریم علیهما السلام

بسیاری از روایات شیعه و سنی تصریح کرده اند که حضرت عیسی علیه السلام رجعت خواهد کرد. حضرت عیسی علیه السلام پس از آنکه به آسمان عروج کرد، در همان جا به سر برد، و تا ظهور امام زمان علیه السلام در آنجاست. وی همراه هشتصد مرد و چهارصد زن به زمین خواهد آمد^(۱).

حضرت عیسی علیه السلام یکی از بزرگ ترین یاران امام مهدی علیه السلام است که از طرف خداوند به عنوان وزیر دست راست حضرت مهدی علیه السلام رجعت خواهد کرد^(۲) از مهم ترین کارهای حضرت عیسی علیه السلام در دولت حضرت مهدی علیه السلام این است که با دانه ای که در دست دارد، صلیب را خرد می کند، دجال را به هلاکت می رساند و اموال حضرت قائم علیه السلام را می گیرد و بین مردم تقسیم می کند^(۳).

- ۲ الیاس پیامبر علیه السلام

دومین پیامبری که همراه مهدی آل محمد علیهم السلام خواهد بود، حضرت الیاس علیه السلام است که گفته می شود وی جدّ حضرت نوح است. برخی گفته اند: والیسع را جانشین خود در بنی اسرائیل کرده است و خدا او را به آسمان بالا برده است. همه ساله در روز عرفه، او و خضر علیهما السلام در صحرای عرفات حضور پیدا می کنند و در کنار یکدیگر می باشند^(۴).

ص: ۱۲۶

۱- فردوس الاخبار، ج ۵، ص ۵۱۵.

۲- همان، ج ۱، ص ۵۳۰.

۳- همان، ص ۵۳۱.

۴- مجمع البحرین، ص ۳۱۶.

از گفتگوی امام صادق علیه السلام با الیاس علیه السلام در کنار کعبه، معلوم می شود که وی از جمله پیامبرانی است که همراه مهدی علیه السلام خواهد بود، چون او در ضمن گفتگو شمشیر خود را به امام نشان داد، سپس نقاب از چهره کنار زد و اظهار داشت: من الیاس علیه السلام هستم^(۱).

- ۳ دانیال علیه السلام

- ۴ یونس علیه السلام

امام حسین علیه السلام پیش از شهادت خود، در مورد رجعت امیر مؤمنان و برخی پیامبران در زمان حکومت مهدی علیه السلام، به یاران خود چنین فرمود: «... دانیال و یونس علیهما السلام به سوی امیر مؤمنان علی علیه السلام می روند و اظهار می دارند: خدا و پیامبرش راست می گفتند، سپس آن دو را همراه هفتاد مرد (به سوی بصره) روانه می کند تا جنگجویان - و شورشیان علیه دولت حضرت مهدی علیه السلام را سرکوب نمایند. آنها نیز در پی فرمان - شورشیان را به قتل می رسانند(۲)».

پرسش ۳۸: آیا امام مهدی علیه السلام احکام جدیدی می آورد؟

پاسخ: در برخی از روایات آمده است که امام زمان علیه السلام هنگام ظهور، امر جدیدی خواهد آورد، همان گونه که پیامبر صلی الله علیه وآله در آغاز اسلام، امر جدید آورد(۳).

ص: ۱۲۷

۱- کافی، ج ۱، ص ۲۴۲.

۲- الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۸۹۴.

۳- امام باقر علیه السلام فرمود: «ان قائمنا اذا قام دعا الناس الی امر جدید کما دعا الیه رسول الله» غیبت نعمانی، ص ۳۲۱.

مراد از امر جدید احکامی نیست که خارج از دستورهای قرآن و اسلام باشد؛ چون احکام اسلام از زمان پیامبر صلی الله علیه وآله بوده است، گرچه برخی از آنها بنا به علت و مصلحت هایی، هنوز گفته نشده یا به مرحله اجرا گذارده نشده است. شاید مراد از امر جدید طرح های جدیدی در ارائه احکام الهی باشد که ممکن است برای مردم تازگی داشته باشد؛ زیرا در روایت آمده است: «إِنَّ الْإِسْلَامَ بَدَأُ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ غَرِيبًا». فاصله گرفتن مردم از اسلام و قرآن آن دو را به غربت می کشاند. بنابراین، مردم در زمان ظهور آن حضرت با قرآن و اسلام کاملاً بیگانه خواهند بود و با آمدن حجت خدا، فکر می کنند آن حضرت احکام جدیدی را آورده است.

امام صادق علیه السلام در این باره فرمود: «وهدهم إلی أمر قد دثر»؛ آنها را به چیزی که پنهان شده بود، هدایت خواهد کرد(۱).

پرسش ۳۹: محل حکومت امام زمان علیه السلام کدام شهر است؟

پاسخ: از اینکه امام مهدی علیه السلام در مسجد سهله سکونت می کند و این مسجد در کنار شهر کوفه است، معلوم می شود که مرکز حکومت امام زمان شهر کوفه می باشد. افزون بر این، از ظواهر احادیث بر می آید که تمام برنامه های امام مهدی علیه السلام در شهر کوفه به اجرا گذارده می شود.

امام عصر - ارواحنا له الفداء - اگرچه در مکه ظهور می کند، اما در مکه نمی ماند، بلکه همراه نیروها به طرف شهر کوفه حرکت خواهد کرد. بدین

ص: ۱۲۸

۱- اعلام الوری، ص ۴۳۱.

سبب است که امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس خانه ای در کوفه دارد، آن را از دست ندهد(۱)».

امیر مؤمنان علیه السلام نیز فرمود: «به اندازه موضع یک قدم در کوفه برایم بهتر است که در مدینه خانه ای داشته باشم(۲)».

حضرت مهدی علیه السلام در کنار مسجد کوفه مسجدی می سازد که هزار در دارد(۳). امام زمان علیه السلام نیروهای خود را از کوفه به سراسر جهان می فرستد(۴).

پرسش ۴۰: سرنوشت اقلیت های دینی در حکومت حضرت مهدی علیه السلام چگونه است؟

پاسخ: یکی از وعده های الهی که در حکومت قائم آل محمد علیهم السلام تحقق پیدا می کند، این است که بساط شرک و کفر برچیده خواهد شد، بلکه طبق فرموده قرآن کریم «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ(۵)» ندای توحید سراسر جهان را فرا خواهد گرفت، و به فرموده امام باقر علیه السلام: «جز دین محمد صلی الله علیه وآله دینی باقی نمی ماند(۶)».

در اینجا روایات بر دو دسته هستند: دسته اول بر آنند که حضرت با آنها مصالحه می کند، اما در عین حال کاملاً محدود خواهند شد.

ص: ۱۲۹

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۸۶.

۲- همان، ص ۳۸۵

۳- ارشاد مفید، ص ۳۴۱.

۴- همان.

۵- سوره توبه، آیه ۳۳.

۶- بحار الانوار، ج ۵۰ ص ۳۴۰.

ابوبصیر گوید: به امام صادق عرض کردم: صاحب الأمر علیه السلام با اهل ذمه چه خواهد کرد؟ حضرت فرمود: «مانند پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله با آنان مصالحه می کند و آنها با کمال ذلت جزیه می پردازند(۱)».

و از دسته دوم چنین به دست می آید که پس از اتمام حجّت بر آنها و نپذیرفتن حق از سوی آنان، نابود خواهند شد؛ چرا که با فرود آمدن حضرت عیسی علیه السلام از آسمان و حضور وی در نماز جماعت امام مهدی علیه السلام و تبلیغ او از اسلام و شکستن صلیب توسط وی، دیگر جای هیچ عذر و بهانه ای برای پیروان مسیح علیه السلام - که در آن زمان پیروان زیادی خواهند داشت - باقی نخواهد بود. با این بیان فقط خداپرستان روی زمین باقی خواهند ماند.

ص: ۱۳۰

۱- دادگستر جهان، ص ۳۹۳.

بخش هشتم: یاران حضرت مهدی علیه السلام در دوران غیبت و حضور

اشاره

در بسیاری از روایات سخن از یاران امام مهدی علیه السلام به میان آمده است. لابد می پرسید: اینان چه کسانی هستند؟ چند نفرند؟ دارای چه ملیتی هستند؟ از چه طایفه ای می باشند؟ در کدام یک از شهرها زندگی می کنند؟ اکنون چه می کنند؟ و در حکومت امام مهدی علیه السلام چه خواهند کرد؟

پاسخ این پرسش ها را در این بخش خواهید یافت.

پرسش ۴۱: حضرت خضر علیه السلام کیست و در دوران غیبت حضرت مهدی علیه السلام چه نقشی دارد؟

پاسخ: حضرت خضر علیه السلام چند هزار سال عمر کرده است. آن حضرت در سفر دریایی، همراه حضرت موسی علیه السلام بود. او از بهترین یاران ذوالقرنین بود. خداوند به او عمر طولانی داد تا برهانی قوی بر طولانی بودن عمر امام زمان علیه السلام باشد و او را زنده نگه داشت تا مونس تنهایی امام زمان علیه السلام در زمان غیبت باشد.

ص: ۱۳۱

در روایات، ویژگی های حضرت خضر علیه السلام بیان شده است، که برخی از آنها را ذکر می کنیم:

۱. او از جمله کسانی است که به چشمه آب حیات دست پیدا کرد و مقداری از آن را نوشید [\(۱\)](#).

۲. خضر علیه السلام اکنون زنده است و تا نفخ صور زنده خواهد بود. امام رضا علیه السلام فرمود: «حضرت خضر علیه السلام از آب حیات نوشید. پس او زنده است تا نفخ صور دمیده شود [\(۲\)](#)».

۳. خداوند قدرت نیرومندی به خضر عطا کرد. طریحی می نویسد: «خداوند به حضرت خضر علیه السلام قدرت بسیار بالایی عطا کرد [\(۳\)](#) او فرمانده پیش قراولان لشکر ذوالقرنین بود [\(۴\)](#)».

۴. امام صادق علیه السلام فرمود: «خضر علیه السلام بر هیچ تخته خشکیده ای نمی نشست مگر آنکه سرسبز می گشت و به همین جهت، خضر نامیده شد [\(۵\)](#)».

۵. قرآن کریم هر چند آشکارا نام او را نبرده است، اما از او به عنوان عالم یاد کرده است. در سوره کهف در جریان ملاقات حضرت موسی علیه السلام با حضرت خضر علیه السلام چنین آمده است: «فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا [\(۶\)](#)»؛ (در آنجا) بنده ای از بندگان ما را

ص: ۱۳۲

۱- مجمع البیان، ص ۲۳۶.

۲- سفینه البحار، ج ۱، ص ۳۸۹.

۳- مجمع البحرین، ص ۲۳۶.

۴- اثبات الوصیه، ص ۲۹؛ قصص الانبیاء ابن کثیر، ج ۲، ص ۱۴۰.

۵- تفسیر المیزان، ج ۱۶، ص ۳۵۲.

۶- سوره کهف، آیه ۶۵.

یافتند که رحمت عظیمی از سوی خود به او داده، و علم فراوانی از نزد خود به او آموخته بودیم.

۶. هرجا نامش برده شود، فوراً حاضر می گردد. امام رضا علیه السلام می فرماید: «هرجا از او یاد شود، همان جا حاضر می شود. پس هر یک از شما به یاد او افتاد، بر او سلام کند(۱)».

۷. همه ساله در مراسم حج حضور دارد. امام رضا علیه السلام می فرماید: «وإنه ليحضر الموسم كل سنة فيقضى جميع المناسك ويقف بعرفه فيؤمن على دعاء المؤمنين (۲) حضرت خضر علیه السلام همه ساله در مراسم حج حضور می یابد و تمام مناسک حج را نیز انجام می دهد و در عرفات، در کنار سایر حجاج خانه خدا می ایستد و به دعای مؤمنان آمین می گوید.»

حضرت خضر علیه السلام در ایام حضور معصومین، نقش بسیار مهمی را ایفا می کرد، گرچه بیشتر کارها و برنامه هایش را کسی جز معصومین نمی داند. او در زمان غیبت حضرت بقیه الله الأعظم - ارواحنا له الفداء -، کارهای زیادی را انجام می دهد که از آن بی اطلاع هستیم.

امام رضا علیه السلام درباره او فرمود: «حضرت خضر علیه السلام آن سلامی که به سایر معصومان داشته، بدون تردید همان را نسبت به امام زمان علیه السلام هر روز ادامه می دهد(۳)».

همچنین آن کارهایی که سایر معصومین علیهم السلام از جمله امام صادق علیه السلام به حضرت خضر علیه السلام واگذار کرده بودند، یقیناً در زمان غیبت امام زمان علیه السلام به

ص: ۱۳۳

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۹۰.

۲- همان، ص ۳۹۱.

۳- معجم احادیث الامام المهدی، ج ۴، ص ۱۶۷؛ حلیه الابرار، ج ۲، ص ۶۸۳.

او واگذار خواهد شد؛ از قبیل رسیدن به فریاد درماندگان در بیابان ها و کمک به گمشدگان. از همه مهم تر آن است که خداوند به وسیله حضرت خضر علیه السلام، امام زمان علیه السلام را در ایام غیبت از تنهایی بیرون می آورد.

امام رضا علیه السلام می فرماید: «وسیؤنس الله به وحشه قائمنا ویصل به وحدته(۱)؛ و در آینده خداوند به وسیله او، وحشت قائم ما - علیه السلام - را در ایام غیبتش به انس مبدل خواهد کرد و یار و یاور آن حضرت علیه السلام در تنهایی خواهد بود.»

خداوند عمر طولانی به حضرت خضر علیه السلام عنایت فرمود تا بهترین دلیل بر طولانی بودن عمر حضرت مهدی علیه السلام باشد و بدین وسیله بهانه را از دست دشمنان بگیرد. امام صادق علیه السلام در این باره می فرماید: «عبد صالح، یعنی خضر علیه السلام، همانا خداوند هرگز عمر او را طولانی ننمود، تا اینکه نبوتی برایش مقدر کرده باشد، و نه به جهت کتابی که بر او نازل شود، و نه به جهت شریعتی که با آن شریعت پیامبر را نسخ کرده باشد، و نه برای امامتی که بندگان را به پیروی از او ملزم کند، و نه برای اطاعتی که خداوند برای او فرض کرده باشد، بلکه چون خداوند می دانست که تقدیری در عمر حضرت قائم - عجل الله فرجه الشریف - در ایام غیبت خواهد داشت و بسیاری از مردم این امر را انکار خواهند کرد، خواست تا عمر حضرت قائم علیه السلام را به در ازای عمر عبد صالح حضرت خضر علیه السلام طولانی نماید، بدین جهت او را زنده نگه داشت، تا دلیلی برای استدلال طول عمر حضرت قائم علیه السلام و ابطال حجّت منکران باشد(۲)».

ص: ۱۳۴

-
- ۱- معجم احادیث الامام المهدی، ج ۴، ص ۱۶۷؛ حلیه الابرار، ج ۲، ص ۶۸۳.
۲- اعلام الوری، ص ۴۰۶.

پرسش ۴۲: آیا تعداد یاران امام زمان علیه السلام مشخص است؟

اشاره

پاسخ: یاران امام عصر - ارواحنا له الفداء - به چند گروه تقسیم می شوند:

۱. یارانی که حضرت مهدی علیه السلام نهضت خود را با آنان آغاز می کند.

۲. یارانی که به برکت مقدم بقیه الله - ارواحنا فداه - از قبرها برمی خیزند.

۳. یارانی که همراه حضرت عیسی علیه السلام از آسمان فرود می آیند.

گروه اول ۳۱۳ نفر هستند. در روایات، محل سکونت این گروه و تعداد افرادی که از هر منطقه به یاری امام زمان علیه السلام می آیند، مشخص شده است. امام صادق علیه السلام به تقاضای ابوبصیر، محل سکونت یاران امام مهدی علیه السلام و تعداد آنها از هر منطقه را بدین شرح بیان فرمود:

۱. اسوان: ۱ نفر

۲. اصحاب کهف: ۷ نفر

۳. اصطخر: ۲ نفر

۴. اهواز: ۲ نفر

۵. باغه: ۱ نفر

۶. بافاد: ۱ نفر

۷. بدا: ۱ نفر

۸. بدو: ۱ نفر

۹. برید: ۲ نفر

۱۰. بصره: ۳ نفر

۱۱. بلیس: ۱ نفر

۱۲. بیرم: ۱ نفر

۱۳. بیروت: ۹ نفر

۱۴. جابروان: ۳ نفر

۱۵. جبل غرر: ۸ نفر

۱۶. جرجان: ۱۲ نفر

۱۷. جوقان: ۱ نفر

۱۸. حار: ۱ نفر

۱۹. حران: ۱ نفر

۲۰. حلب: ۳ نفر

۲۱. حلوان: ۲ نفر

۲۲. حیوان: ۱ نفر

۲۳. خلاط: ۱ نفر

۲۴. خیبر: ۱ نفر

۲۵. دیله: ۱ نفر

۲۶. دمياط: ۱ نفر

ص: ۱۳۵

۲۷. دیلم: ۴ نفر

۲۸. رافقه: ۲ نفر

۲۹. رقه: ۳ نفر

۳۰. ری: ۷ نفر

۳۱. ری: ۱ نفر

۳۲. سجستان: ۳ نفر

۳۳. سلیمه: ۵ نفر

۳۴. سمند: ۴ نفر

۳۵. سنجار: ۴ نفر

۳۶. سیمسیاط: ۱ نفر

۳۷. سیراف (شیراز): ۱ نفر

۳۸. صامغان: ۲ نفر

۳۹. صنعاء: ۲ نفر

۴۰. صیدائیل: ۱ نفر

۴۱. طازبند شرقی: ۱ نفر

۴۲. طالقان: ۲۴ نفر

۴۳. طالقان: ۱ نفر

۴۴. طبرستان: ۹ نفر

۴۵. طبریہ: ۱ نفر

۴۶. طرابلس: ۲ نفر

۴۷. طوس: ۵ نفر

۴۸. طهر: ۱ نفر

۴۹. عبثه: ۱ نفر

۵۰. عکبرا: ۱ نفر

۵۱. فرغانه: ۱ نفر

٥٢. فسطاط: ٤ نفر

٥٣. قابس: ١ نفر

٥٤. قارب: ١ نفر

٥٥. قرمس: ٢ نفر

٥٦. قريات: ٢ نفر

٥٧. قزوين: ٢ نفر

٥٨. قلزم: ٢ نفر

٥٩. قم: ١٨ نفر

٦٠. قيروان: ٢ نفر

٦١. كوئا: ١ نفر

٦٢. كور كرمان: ٣ نفر

٦٣. كوفه: ١٤ نفر

٦٤. مداين: ٨ نفر

٦٥. مدينه: ٢ نفر

٦٦. مرو رود: ٢ نفر

٦٧. مرو: ١٢ نفر

٦٨. موليان: ٢ نفر

٦٩. نسوى: ١ نفر

۷۰. نصیبین ۱ نفر

۷۱. نیشابور: ۱۸ نفر

۷۲. وادی القری: ۱ نفر

۷۳. وشیخ: ۴ نفر

۷۴. هرات: ۱۲ نفر

ص: ۱۳۶

۷۵. همدان: ۴ نفر

۷۶. پناهندگان به روم: ۱۱ نفر

۷۷. مفقود در سلاط: ۱ نفر

۷۸. المتخلی بصیقیلیه: ۱ نفر

۷۹. فراری از قبیله خود: ۱ نفر

۸۰. فراریان به سروانیه: ۲ نفر

۸۱. گردشگر به دنبال حق از یخشب: ۱ نفر

۸۲. مسافران عانه به انطاکیه: ۲ تاجر و ۱ غلام

۸۳. المحتج بکتاب الله علی الناصب از سرخس: ۱ نفر

۸۴. وارد شوندگان سرانندیب: ۲ نفر

(دلائل الامامه، ص ۳۰۷).

۱. در برخی روایات، نام این شهرها نیز آمده است: «صاغان، قرغانه، شام، ترمذ، موعود، ترقعه، دمشق، فلسطین، بعلبک، نوغان، حائر، نور، قالیقا، بروجرد، رها، مراغه، فالس، قبه، تربده، خبوان، طهی، ارم و سردانه (۱)».»

۲. در برخی از احادیث به نام یاران امام مهدی علیه السلام نیز اشاره شده (۲).

۳. تعداد یاران آن حضرت در برخی روایات، با تعدادی که ذکر شد، تفاوت دارد. مثلاً در روایت دیگر آمده است که از ری یک نفر به کمک امام زمان علیه السلام می آید، و در روایت دیگر این تعداد ۷ نفر ذکر شده است (۳).

۴. در برخی روایات، نام برخی از شهرها تکرار شده است، مانند طالقان و شهر ری (۴).

۵. در برخی روایات، به نام های متشابه برخی شهرها پرداخته است که ممکن است یک شهر باشند، مانند قرغانه و فرغانه (۵) صامغان (۶) و صاغان (۷).

ص: ۱۳۷

۱- دلایل الامامه، ص ۳۰۷.

۲- بشاره الاسلام، ص ۲۰۹.

۳- دلایل الامامه، ص ۳۰۷.

۴- همان.

۵- بشاره الاسلام، ص ۲۰۹.

۶- دلایل الامامه، ص ۳۰۷.

۷- بشاره الاسلام، ص ۲۰۹.

۶. در برخی روایات، تعداد افراد ذکر شده، کمتر از ۳۱۳ نفر است.

۷. شهرهایی که ذکر شده اند، محل سکونت یاران مهدی علیه السلام در زمان ظهور آن حضرت می باشد. بنابراین ممکن است آنان اهل شهرهای یاد شده نباشند و فقط در زمان ظهور حضرت مهدی علیه السلام ساکن آن شهر باشند.

۸. امام صادق علیه السلام به ابوبصیر فرمود: «همه یاران حضرت مهدی علیه السلام جزء نجبا، قضات، فقهای دین و حکام هستند.»

۹. نام بسیاری از شهرهای ایران در بین نام ها وجود دارد که در حدود سی شهر می باشد.

۱۰. با مقایسه بین شهرهای یاد شده و تعداد افرادی که از آن مناطق به یاری امام زمان علیه السلام می آیند، معلوم می شود بیشترین یاران آن حضرت علیه السلام را ایرانیان تشکیل می دهند.

آیا یاران امام زمان علیه السلام فقط ۳۱۳ نفرند؟

یاران آن حضرت بیشتر از ۳۱۳ نفرند. در سخنان معصومین علیهم السلام تعداد یاران آن حضرت پنج هزار، ده هزار، دوازده هزار و پانزده هزار نفر نیز آمده است (۱). علاوه بر آنها هشتصد مرد و چهارصد زن همراه حضرت عیسی علیه السلام از آسمان می آیند (۲). و پیوستن هفتاد هزار صدیق که زنده می شوند و در کوفه به امام عصر - ارواحنا له الفداء - می پیوندند، بهترین دلیل بر آن است که یاران حضرت مهدی علیه السلام بیش از ۳۱۳ نفر هستند.

ص: ۱۳۸

-
- ۱- غیبه نعمانی، ص ۳۰۷؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۳؛ جوانان یاوران مهدی (ع) ص ۱۶.
 - ۲- معجم احادیث الامام المهدی، ج ۱، ص ۵۳۴؛ زنان در حکومت امام زمان (ع) ص ۲۰.

در توجیه این عدد که در اخبار آمده، دو احتمال داده شده است:

۱. علامه مجلسی رحمه الله می گوید: «یاران حضرت مهدی علیه السلام به هنگام ظهور سیصد و سیزده نفرند. بنابراین منافاتی ندارد که افراد دیگری بعد از ظهور آن حضرت به وی پیوندند (۱).»

۲. ممکن است این عدد جزو فرماندهان ارشد سپاه و کارگزاران عالی رتبه حکومت حضرت مهدی علیه السلام باشند.

امام صادق علیه السلام به مفضل بن عمر رحمه الله فرمود: «گویا می بینم قائم را بر منبر کوفه و سیصد و سیزده نفر یار همراهش بر گردش حلقه زده اند، همان هایی که صاحبان پرچم ها می باشند، آنان که حاکمان خدا در روی کره زمین بر بندگانش خواهند بود (۲).»

پرسش ۴۳: نقش علما در حکومت امام زمان علیه السلام چیست؟

پاسخ: جهت روشن شدن این پرسش، نخست باید نقش علما را در دوران حضور امامان معصوم - علیهم السلام - بررسی کرد، آن گاه به غیبت و سپس دوران حضور و ظهور امام زمان علیه السلام بپردازیم.

در دوران ۲۶۰ ساله حضور معصومین علیهم السلام، علما پس از امامان علیهم السلام، بزرگ ترین و عظیم ترین نقش را در عالم اسلام ایفا کرده اند. آنان پاسدار ارزش های دینی بودند. فقیهان در سراسر کشورهای اسلامی، به نمایندگی از معصومین علیهم السلام، احکام الهی را به مردم می رساندند. در حقیقت، آنان نقش رابط بین معصومین علیهم السلام و مردم را ایفا کرده اند.

۱- حق الیقین، ص ۳۵۲.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۶.

از سوی دیگر، امامان معصوم علیهم السلام به پاس تلاش فقیهان، پیوسته آنها را تأیید و حمایت می کردند و مردم را به سوی آنها ارجاع می دادند. در دوران غیبت صغری نیز بزرگانی همچون عثمان بن سعید و دیگر نمایندگان حضرت مهدی علیه السلام و فقیهانی مانند شیخ صدوق و شیخ کلینی، نقش عظیمی در گسترش مکتب اهل بیت علیهم السلام داشته اند.

علما در دوران غیبت کبری، به مرزبانی مرزهای عقیدتی پرداختند و زمینه های ظهور حضرت مهدی علیه السلام را فراهم نمودند. یاران حضرت علیه السلام را علما، فقها و قضات تشکیل می دهند. آنان به نمایندگی از حضرت در سراسر جهان پخش می شوند و برنامه های حکومت امام زمان علیه السلام را در جامعه پیاده می کنند.

بنابراین، علما بیشترین سهم را در تشکیل حکومت امام مهدی علیه السلام بر عهده دارند، البته برخی از علمای غیر متعهد و منحرف و دنیادوست پیدا خواهند شد که با حضرت مهدی علیه السلام اعلام جنگ خواهند نمود. آنان از گروه بتیره هستند (۱) و تعدادشان شانزده هزار نفر می باشد. آنان در پشت شهر کوفه به جنگ با آن حضرت می پردازند، آن حضرت سه روز به آنها مهلت می دهد تا از مواضع خود دست بردارند و سپس همه آنها را به قتل خواهد رساند (۲).

۱- شاخه ای از طوایف زیدیه هستند و به مغیره بن سعد - ابتر لقب گرفته بود - نسبت داده می شوند. حسن بن سلیمان تعداد این گروه را چهل هزار نفر می داند. رجوع شود به: مختصر بصائر الدرجات، ص ۱۹۰.

۲- دلائل الامامه، ص ۳۴۲.

پرسش ۴۴: ابدال کیانند؟

اشاره

پاسخ: از جمله پرسش هایی که در ذهن بسیاری از مردم آمده، این است که ابدال چه کسانی هستند، چند نفرند، ویژگی های آنان کدام است و در کجا زندگی می کنند؟

پاسخ می دهیم: در روایات و احادیث شیعه و سنی، فراوان سخنی از ابدال به میان آمده است و پرسش گران نیز همین سؤال ها را از معصومان داشته اند و ما نیز جهت روشن شدن این امر آن گفتگوها را خدمت خوانندگان تقدیم می داریم:

۱- منظور از ابدال چیست؟

عَلَّامَه طَرِيحِي مِي نُويسِد: «الْأَبْدَالُ قَوْمٌ مِنَ الصَّالِحِينَ لَا تَخْلُو الدُّنْيَا مِنْهُمْ، إِذَا مَاتَ وَاحِدًا بَدَلَ اللَّهُ مَكَانَهُ آخِرَ (۱)؛ ابدال گروهی از مردم صالح و نیکوکاری اند که هرگز زمین از وجودشان خالی نمی شود، هر یک از آنها اجلس فرا رسد و بمیرد، خداوند شخص دیگری را جایش قرار می دهد.»

همچنین آورده است: «هریک از آنان بمیرد، یک نفر از دیگر مردمان به جای او قرار می دهد (۲).»

خالد بن هیثم فارسی گوید: به امام رضاعلیه السلام عرض کردم: مردم گمان دارند که در روی زمین گروهی به نام ابدال وجود دارند، اینان کیانند؟ حضرت در پاسخ فرمود: «راست گفتند. منظور از ابدال همان اوصیا و جانشینان

ص: ۱۴۱

۱- مجمع البحرین، ص ۴۲۵، ماده بدل.
۲- همان.

هستند که خداوند پس از مرگ و رحلت هر پیامبری آنها را بدل و جانشین او قرار می دهد، تا اینکه به حضرت محمدصلی الله علیه وآله آنها را خاتمه داد (۱).»

و از این گفتگو روشن می شود که ابدال جانشینان انبیای الهی هستند، همچنان که از دیگر روایات نیز به دست می آید که منظور از ابدال، امامان معصوم علیهم السلام هستند و نیز احتمال دارد که یاران خاص امامان علیهم السلام باشند (۲).

مرحوم محدث قمی، ضمن بیان اینکه مراد از ابدال، امامان معصوم علیهم السلام و یا طبق فرموده امام رضاعلیه السلام اوصیای الهی هستند، ابراز تردید کرده از اینکه شامل امامان معصوم علیهم السلام باشد، چرا که در دعای روایت شده از امّ داوود از امام صادق علیه السلام که در نیمه رجب وارد شده دلالت دارد که ابدال غیر از امامان هستند،

اگرچه صراحتی در این خصوص ندارد و ممکن است حمل بر تأکید باشد (۳) و دعای مورد نظر این است که حضرت می فرماید: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْأَبْدَالِ وَالْأَوْلَادِ وَالسِّيَاحِ وَالْعِبَادِ وَالْمُخْلِصِينَ وَالزُّهَادِ وَأَهْلِ الْجَدِّ وَالْإِجْتِهَادِ وَاصْصِ مُحَمَّدًا وَأَهْلَ بَيْتِهِ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ وَأَجْزَلِ كَرَامَاتِكَ (۴)». ...

و آنچه که نظریه مرحوم محدث قمی را تأیید می کند، آنکه در برخی روایات، عدّه ای از زنان را جزو ابدال شمرده اند (۵) و یا اینکه گفته شده: هر کس چند ویژگی در او باشد، جزو ابدال شمرده خواهد شد (۶) و یا در پاسخ

ص: ۱۴۲

۱- سفینه البحار، ج ۱، ص ۶۴.

۲- همان.

۳- سفینه البحار، ج ۱، ص ۶۴.

۴- مفاتیح الجنان، ص ۲۶۴.

۵- فردوس الاخبار ج ۱، ص ۱۱۹.

۶- همان، ج ۲، ص ۸۴.

اینکه ابدال از کجا به این مرتبه رسیده اند؟ گفته شده: به وسیله جود و سخا و نصیحت و خیرخواهی مسلمانان (۱). که همه اینها دلالت بر این دارد که ابدال غیر معصومان علیهم السلام می باشند.

و ممکن است در حال حاضر بر خادمان و گروه سی نفری از همراهان حضرت مهدی علیه السلام منطبق شود. چنانچه علامه مجلسی رحمه الله از امام باقر علیه السلام نقل می کند که فرمود: «لا بدّ لصاحب هذا الأمر من عزله ولا بدّ فی عزلته من قوه وما بثلاثین من وحشته (۲)؛ صاحب الزمان علیه السلام را به ناچار غیبتی است و در آن غیبت، قدرت و قوت برای او لازم است که در آن زمان به وسیله سی نفر از همراهانش از وحشت و تنهایی بیرون می آید، که با تعداد ابدال کاملاً سازگار است.»

۲- ابدال چند نفر هستند؟

باید گفت: در بین روایات اختلاف است و تعداد آنها بین سی تا هشتاد نفر بیان شده است، که ذیلاً آورده می شود:

الف) سی نفر: احمد بن حنبل در مسند از عباد بن صامت از پیامبر صلی الله علیه وآله نقل کرده که فرمود: «الأبدال فی هذه الأمّة ثلاثون مثل ابراهیم خلیل الرحمن، کلّما مات رجل أبدل الله تبارک وتعالی مکانه رجلاً» (۳)؛ ابدال در این امّت سی نفرند، مانند ابراهیم خلیل. و هر یک از اینان که از دنیا برود، خداوند دیگری را جایگزین می کند.»

ص: ۱۴۳

۱- المعجم الكبير، ج ۱۰، ص ۲۲۴.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۳.

۳- مسند احمد بن حنبل، ج ۵، ص ۳۲۲.

ب) چهل نفر: طبرانی در المعجم الكبير از ابن مسعود از رسول خدا صلی الله علیه وآله نقل می کند که فرمود: «لا يزال أربعون رجلاً من أمتی قلوبهم علی قلب ابراهیم یدفع الله بهم عن أهل الأرض یقال لهم الأبدال» (۱)؛...؛ پیوسته چهل نفر هستند که قلبشان همانند قلب ابراهیم است که خداوند به وسیله آنها بلاها را از اهل زمین دور می گرداند که به آنان ابدال گفته می شود.»

ج) هفتاد نفر: فخر الدین طریحی آورده است: «الأبدال قوم یقیم الله بهم الأرض وهم سبعون» (۲)؛...؛ ابدال گروهی هستند که خداوند به وسیله آنان زمین را برپا می دارد که تعدادشان هفتاد نفر است.»

د) شصت نفر: مرحوم محدث قمی در سفینه البحار از ثعلبی از مردی از اهل عسقلان در دیداری که با الیاس داشته از او می پرسد که ابدال چند نفر هستند؟ حضرت در پاسخ می فرماید: شصت نفر (۳).

ه) هشتاد نفر: و در فردوس الأخبار مرسلأً از انس بن مالک نقل کرده: «الأبدال أربعون رجلاً وأربعون امرأة، کلّما مات رجل منهم، أبدل الله مکانه رجلاً، وکلّما ماتت امرأة أبدل الله مکانها امرأة» (۴)؛ ابدال چهل نفر مرد و چهل نفر زن هستند و هرگاه یکی از مردان بمیرد، خداوند مرد دیگری به جای او قرار می دهد و هرگاه یکی از آن زنان بمیرد، زن دیگری را به جای او قرار می دهد.»

ص: ۱۴۴

۱- المعجم الكبير طبرانی، ج ۱۰، ص ۲۲۴.

۲- مجمع البحرین، ص ۴۲۵.

- ۳- سفینه البحار، ج ۱، ص ۲۸.
۴- فردوس الاخبار، ج ۱، ص ۱۱۹.

۳- ابدال دارای چه ویژگی هایی هستند؟

در کتابهای شیعه و سنی به روایاتی چند اشاره شده که پیامبر صلی الله علیه وآله چند ویژگی از ویژگی های ابدال را بیان فرموده است.

الف) قلب های ابدال همانند قلب ابراهیم علیه السلام است. عباده بن صامت از پیامبر صلی الله علیه وآله نقل کرده که فرمود: «الأبدال ثلاثون رجلاً قلوبهم على قلب ابراهیم علیه السلام (۱)». شاید مراد پیامبر صلی الله علیه وآله از این تشبیه این است که این چند نفر از نظر شدت و صلابت و ایستادگی و مقاومت در برابر باطل همانند ابراهیم علیه السلام می باشند که وی در برابر باطل آن گونه ایستاد و از خود سرسختی نشان داد.

ب) سپر بالای انسانها. همچنین ابن مسعود از پیامبر صلی الله علیه وآله نقل کرده است که فرمود: «يدفع اللّهُ بهم عن أهل الأرض (۲)». خداوند به وسیله آنها، بلاها را از مردم زمین دور می گرداند.»

ج) دارای سه ویژگی دیگر.

و از دیگر ویژگی هایی که برای ابدال نقل شده است، این است که پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود: «الرضا بالقضاء والصبر عن محارم اللّهُ والغضب في ذات اللّهُ (۳)؛ راضی بودن به حکم و قضای الهی، صبر پیشه کردن بر محارم خدا - خودداری کردن از آلوده شدن به حرام - ، خشمگین شدن برای خدا.»

د) داشتن مواسات و احسان و عفو. از دیگر مشخصه های ابدال است که پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود: «يعفون عمّن ظلمهم ويحسنون إلى من أساء إليهم

ص: ۱۴۵

-
- ۱- فوائد الاصول، ص ۶۹.
۲- المعجم الكبير، ج ۱، ص ۲۲۴.
۳- فردوس الاخبار، ج ۲، ص ۸۴.

ویتواسون فیما آتاهم الله عزوجل (۱)؛ گذشت و عفو از کسانی که به آنان ظلم کنند، نیکی و احسان به آنان که در حقشان بدی کنند، ایثار و مواسات در آنچه که خدای به آنان داده است.»

و) جود و سخاء و خیرخواهی. ابن مسعود از پیامبر صلی الله علیه وآله چنین روایت کرده: «لا یزال أربعون رجلاً من أمتی، قلوبهم علی قلب ابراهیم یدفع الله بهم عن أهل الأرض یقال لهم الأبدال، قال رسول الله صلی الله علیه وآله: إنهم لم یدرکوها بصلوه ولا بصوم ولا صدقه. قالوا: یا رسول الله! فیم أدركوها؟ قال: بالسخاء والنصیحة للمسلمین (۲)؛ پیوسته چهل نفر از امت من هستند که قلب هایشان همانند قلب حضرت ابراهیم علیه السلام می باشد، خداوند به وسیله آنها - بلاها را - از اهل زمین دور می گرداند که به آنان ابدال گفته می شود. سپس رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود: بدانید که اینان هرگز این مقام را از خواندن نماز و روزه و صدقه بدست نیاورده اند. عرض کردند: ای رسول خدا! پس به چه چیز به این مقام رسیدند؟ فرمود: به وسیله جود و بخشش و خیرخواهی مسلمانان.»

- ۴ ابدال در کجا زندگی می کنند؟

ابدال نه از طایفه و ملیت خاصی هستند و نه از شهر و وطن بخصوصی. بلکه ممکن است یک یا چند نفر از یک شهر و یا کشور بخصوصی باشند و نیز ممکن است هر یک از یک منطقه و شهر و دیار باشند، به ویژه اگر ابدال را بر یاران امام زمان علیه السلام منطبق کنیم که بی شک در شهرهای مختلف زندگی می کنند.

ص: ۱۴۶

۱- حلیه الاولیاء ج ۱، ص ۸.

۲- معجم الکبیر، ج ۱۰، ص ۲۲۴.

مگر بر نقل فخر الدین طریحی در مجمع البحرین که چهل نفر از ابدال را از اهل شام می داند و بقیه آنها را از دیگر شهرها می داند، آورده است: «الأبدال قوم یقیم الله بهم الأرض وهم سبعون؛ أربعون بالشام وثلاثون بغيرها (۱)؛ ابدال قومی هستند که خداوند به برکت آنها زمین را برپا می دارد و عددشان هفتاد نفر است، چهل نفر در شام و سی نفر در بقیه شهرها هستند.»

- ۵ آیا می توان جزء ابدال بود؟

پاسخ می دهیم: با عنایت به اینکه ابدال در همه دوران ها و مکان ها وجود دارند، بدون هیچ شک و شبهه ای می توان یکی از آنها بود. همان گونه که پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله خود، مردم را به این نکته توجه داد که هرگز اینان به

وسیله نماز و روزه و زکات به این مقام نرسیده اند، بلکه به وسیله جود و سخا و خیرخواهی مسلمانان بوده است. همچنین در پاسخ برخی که عرض کردند: یا رسول الله! ما را بر اعمال و کردار اینان راهنمایی کن. فرمود: «گذشت کردن از کسانی که در حقشان ظلم کرده اند و نیز احسان در برابر بدی و مواسات در آنچه که خداوند به آنها داده است.»

و دیگر صفاتی که اگر در کسی یافت شود، جزء ابدال خواهد بود، چنان که روایات آن از نظرتان گذشت که همه آنها دلیل بر این است که هر کس با داشتن چنین اوصافی می تواند جزء ابدال باشد، اما این بدان معنا نیست که هر کس چنین چیزی را مدعی شد، فوراً از او بپذیریم.

ص: ۱۴۷

۱- مجمع البحرين، ص ۴۲۵

بخش نهم: دشمنان حضرت مهدی علیه السلام

اشاره

تمام پیامبران الهی و اوصیای آنها، در راستای دعوت به خداپرستی با دشمنان فراوانی رو به رو بوده اند که قرآن کریم به بسیاری از آنها اشاره کرده است. اوج این دشمنی ها نسبت به پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله بود، چنانکه خود آن حضرت فرمود: «هیچ پیامبری همانند من آزار و اذیت ندید.»

امام زمان علیه السلام نیز دشمنان بسیاری داشته و خواهد داشت، چون به جنگ تمام قدرت های غاصب و ستمگر خواهد رفت، از این رو بسیاری از قدرت ها، طوایف، قبایل، ملیت ها، گروه ها و مکاتب انحرافی با آن حضرت اعلام جنگ می کنند، اما وی پس از اتمام حجت بر آنها، زمین را از لوث وجودشان پاک می گرداند. آخرین بخش این کتاب را به پاسخ برخی از این پرسش ها در مورد دشمنان امام زمان علیه السلام اختصاص داده ایم.

پرسش ۴۵: دشمنان امام زمان علیه السلام چه کسانی هستند؟

پاسخ

۱- منحرفان فکری

یکی از گروه هایی که با امام زمان علیه السلام جنگ می کند، گروهی است که

قرآن را با اندیشه باطل خود تفسیر می کنند. در روایات آمده است: «آزاری که آنان هنگام ظهور به امام زمان علیه السلام می رسانند، بیش از آزاری است که پیامبر صلی الله علیه وآله از مردم نادان زمان خود دید، چون افرادی پیامبر صلی الله علیه وآله را آزار دادند که سنگ و چوب را می پرستیدند، اما کسانی که با قائم آل محمد علیهم السلام جنگ می کنند، کسانی هستند که کتاب خدا را در برابر آن حضرت تفسیر می کنند» (۱).

- ۲ بتریه

بتریه شاخه ای از زبیده و منسوب به مغیره بن سعد هستند.

برخی گفته اند: بتریه یاران کثیر النوا، حسن بن ابی صالح، سالم بن ابی حفصه، حکم بن عیینه، سلمه بن کهیل و ابوالمقدام ثابت بن حدّاد هستند که مردم را به محبت و ولایت علی علیه السلام دعوت کردند، اما محبت او را با محبت ابوبکر و عمر مخلوط کردند. آنان محبت ابوبکر و عمر را قبول دارند، ولی نسبت به عثمان، طلحه، زبیر و عایشه بغض ورزیدند و نظرشان بر این بود که باید در کنار فرزندان علی علیه السلام علیه دشمنان قیام کرد (۲).

حسن بن سلیمان نقل کرده که امام صادق علیه السلام فرمود: آنان چهار هزار نفر هستند (۳). شیخ مفید رحمه الله درباره تعداد آنان نوشته است: «بضعه عشر آلاف أنف» (۴)، «مراد ایشان از این عبارت، چند ده هزار نفر می باشد. ابن رستم طبری تعداد آنها را شانزده هزار نفر می داند» (۵).

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۳.

۲- مجمع البحرین، ص ۲۳۰.

۳- مختصر بصائر الدرجات، ص ۱۹۰.

۴- ارشاد مفید، ص ۳۴۳، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۸.

۵- دلائل الامامه، ص ۲۴۲.

امام باقر علیه السلام فرمود: «هنگامی که امام زمان علیه السلام ظهور می کند و به سوی کوفه می رود، عده ای که به آنها بتریه گفته می شود، در حالی که اسلحه بر دوش دارند، در مقابل امام قرار می گیرند و می گویند: برگرد به همان جایی که آمده ای! ما نیازی به بنی فاطمه نداریم» (۱).

امام صادق علیه السلام فرمود: «چهار هزار از حاملان قرآن و پشمینه پوشان معروف به زیدیه، از بیعت با آن حضرت خودداری می کنند و می گویند: آمدن امام حسین علیه السلام در این زمان، سحری عظیم است. پس هر دو سپاه در مقابل یکدیگر قرار می گیرند، امام زمان علیه السلام آنها را موعظه می کند و سه روز به آنان مهلت می دهد. پس از پایان گرفتن مهلت، امام زمان علیه السلام دستور جنگ با آنان را صادر می کند(۲)».

امام باقر علیه السلام نیز فرمود: «وقتی حضرت مهدی علیه السلام به کوفه می رود، شانزده هزار نفر از بتریه که خود را قاریان قرآن و فقهای دین می دانند، ولی نفاق و دورویی سر تا پای آنها را فرا گرفته است، در حالی که اسلحه بر دوششان است، نزد آن حضرت می آیند و می گویند: ای فرزند فاطمه برگرد که هیچ نیازی به تو نداریم. اینجاست که حضرت مهدی علیه السلام شمشیر خواهد کشید و در روز دوشنبه از بعد از ظهر تا شب، همه آنها را در پشت شهر نجف به قتل می رساند(۳)».

۳- مرجئه

سومین گروه از دشمنان امام زمان علیه السلام که حضرت هنگام ظهور با آنان جنگ می کند و همه آنها را به قتل می رساند، کج اندیشان مرجئه هستند که

ص: ۱۵۰

۱- ارشاد مفید، ص ۳۴۲، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۸.

۲- مختصر بصائر الدرجات، ص ۱۹۰.

۳- دلائل الامامه، ص ۲۴۲.

بر اثر عقاید انحرافی خود، فرسنگ ها از اسلام فاصله می گیرند و عظیم ترین گناهان را بی پروا انجام می دهند.

علاوه طریحی درباره این گروه می نویسد: «مرجئه گروهی از مسلمانان هستند و عقیده دارند هرگز گناه ضرری به ایمان نمی زند.»

همچنین ابن قتیبه می گوید: «مرجئه کسانی هستند که قائل به ایمان قولی و زبانی بدون عمل می باشند.»

برخی نیز گفته اند: «مرجئه همان جبریه هستند که گویند: هیچ گاه بنده از خود اختیاری ندارد(۱)».

بشیر می گوید: «در سفری که به مدینه داشتم، همین که به در خانه امام باقر علیه السلام رسیدم، قاطر زین شده ای بر در خانه آن حضرت یافتم، بدین جهت برای ملاقات با آن حضرت، پشت در خانه نشسته، منتظر بیرون آمدن وی شدم. همین که امام علیه السلام بیرون آمد، سلام کردم.

آن حضرت از قاطر پیاده شد، به سوی من آمد و فرمود: اهل کجا هستی؟ عرض کردم: اهل عراق. فرمود: کدام شهر؟ عرض کردم: کوفه. فرمود: چه کسی در این سفر تو را همراهی می کرد؟ گفتم: گروهی از محدّثه. فرمود: محدّثه کیانند؟ عرض کردم: مرجئه. فرمود: وای بر آنها! اگر فردا قائم ما قیام کند، به چه کسی پناه خواهند برد؟

عرض کردم: آنان گویند: در آن روز همه مشمول عدل او قرار می گیریم و با شما برابر هستیم. فرمود: «هرکس توبه کند، خداوند توبه اش را می پذیرد و هرکس نفاق در درون داشته باشد، او را از رحمت خود دور خواهد کرد و هرکس ایده باطلش را در آن روز اظهار کند، خداوند خونس را خواهد ریخت.»

ص: ۱۵۱

۱- مجمع البحرین، ص ۳۵.

سپس فرمود: «قسم به آنکه جانم در قبضه اوست، امام زمان علیه السلام آنها را خواهد کشت، همان گونه که قصاب گوسفند خود را می کشد.»

عرض کردم: آنان گویند: هنگامی که امور بر حضرت مهدی علیه السلام سامان گرفت، وی قطره خونی را نخواهد ریخت. حضرت علیه السلام فرمود: «قسم به آنکه جانم در دست اوست! چنین چیزی نخواهد بود، تا ما و شما خون و عرق را از پیشانی مان پاک گردانیم و سپس به پیشانی خود اشاره نمود(۱).»

امام زمان علیه السلام با اهالی بنو کلاب (۲)،، از مینیه (۳) کوفه (۴)،، عرب (۵) مکه، مدینه، بصره دمیسان، کرد، اعراب، شام، بنی امیه، بنوضبه، غنی، باهله، ازد و ری جنگ خواهد کرد(۶).

پرسش ۴۶: آیا امام زمان علیه السلام کشته می شود؟

پاسخ: بنابر برخی روایات، امام عصر - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - فوت می کند. بنابر برخی روایات دیگر، آن حضرت شهید می شود.

از امام صادق علیه السلام سؤال شد: آیا رجعت حق است؟ حضرت فرمود: آری. سؤال شد: اولین کسی که رجعت خواهد کرد، کیست؟ فرمود: «امام حسین علیه السلام پس از حضرت قائم علیه السلام، همراه یاران خود و هفتاد پیامبر برخواهد گشت.

ص: ۱۵۲

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۵۶؛ کافی، ج ۸، ص ۸۱، غیبه نعمانی، ص ۲۸۳.

۲- الشیعه و الرجعه، ج ۱، ص ۱۶۰.

۳- همان، ص ۱۶۲.

۴- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۸۷.

۵- همان، ص ۳۵۵.

۶- همان، ص ۳۶۳.

آن گاه حضرت قائم علیه السلام انگشتر خود را به امام حسین علیه السلام می دهد و از دنیا می رود. امام حسین علیه السلام او را غسل می دهد و کفن و دفن می کند (۱).

علامه مجلسی رحمه الله می گوید: اگر کسی سؤال کند: امام حسین علیه السلام را چه کسی غسل خواهد داد؟ در جواب می گوئیم: «چون امام حسین علیه السلام در این دنیا شهید شده است، احتیاج به غسل ندارد، یا امامان علیهم السلام بعد از آن حضرت که به دنیا باز می گردند، ایشان را غسل می دهند و بر او نماز می گذارند (۲)».

و از امام حسن، امام صادق و امام رضا علیهم السلام نقل شده که فرموده اند: «ما متنا إلا مسموم أو مقتول؛ ما کشته یا مسموم از دنیا خواهیم رفت.»

بنابراین امام عصر - ارواحنا له الفداء - نیز به شهادت خواهد رسید.

در کتاب های معتبر، بحثی از چگونگی شهادت حضرت مهدی علیه السلام به میان نیامده است، اما شیخ احمد احسائی در ذیل حدیث «مؤمن یا ایاکم مصدق بر جعتکم» نوشته است: «در روایت منتخب البصائر، درباره حضرت مهدی علیه السلام آمده است: پس او کشته می شود و زنی از طایفه تمیم به نام سعیده که محاسنی همانند مردان دارد، وقتی آن حضرت از کوچه ای عبور می کند، آن زن از روی بام خانه خود، سنگی بر سر آن حضرت می زند (۳)».

ص: ۱۵۳

-
- ١- حق اليقين، ص ٣٥٢ و منتخب بصائر الدرجات، ص ٤٨.
 - ٢- همان، ص ٣٥١.
 - ٣- شرح الزياره، ج ٣، ص ٥٣.

فهرست منابع

١. الإرشاد محمد بن محمد بن النعمان
٢. إثبات الوصيّه على بن الحسين مسعودي
٣. إثبات الهداه محمد بن الحسن حرّ عاملي
٤. إسعاف الراغبين ابن الصّبّان
٥. إعلام الوري فضل بن الحسن طبرسي
٦. إلزام الناصب شيخ على يزدي
٧. أوائل المقالات محمد بن محمد بن النعمان
٨. با خورشيد سامرًا محمد جواد طبسي
٩. بحار الأنوار علامه محمد باقر مجلسي
١٠. بشاره الإسلام سيد مصطفى كاظمي
١١. بصائر الدرجات محمد بن الحسن صفّار قمّي
١٢. البيان في أخبار صاحب الزمان محمد بن يوسف گنجي شافعي
١٣. پاسخ ما كانون اعتقاد ديني مشهد
١٤. تأويل الآيات شرف الدين نجفي

١٥. التاج الجامع للأصول منصور على ناصف

١٦. تبصره الولی فیمن رأى القائم المهدي سيد هاشم بحرانی

١٧. التذکره فی أحوال الموتى والآخره محمد بن احمد قرطبی

١٨. تذکره الخواص سبط ابن الجوزی

ص: ١٥٤

١٩. تفسیر العیاشی محمد بن مسعود بن عیاش

٢٠. تفسیر المیزان علامه سيد محمد حسين طباطبائی

٢١. تفسیر القمی علی بن ابراهیم قمی

٢٢. تقریب المعارف ابوالصلاح حلبی

٢٣. تهذیب الأحكام محمد بن الحسن طوسی

٢٤. الثقات ابن حبان

٢٥. جزیره خضراء افسانه یا واقعیت؟ ابوالفضل طریقه دار

٢٦. جوانان یاوران مهدي محمد باقر پور امینی

٢٧. حقّ اليقين علامه محمد باقر مجلسی

٢٨. حلیه الأبرار سيد هاشم بحرانی

٢٩. الخرائج والجرائح قطب راوندی

٣٠. خورشید مغرب محمد رضا حکیمی

٣١. دادگستر جهان ابراهیم امینی

۳۲. دلائل الإمامه محمد بن جریر بن رستم طبری

۳۳. الذریعه آغا بزرگ تهرانی

۳۴. رجال الکشی ابوعمر و کشی

۳۵. زنان در حکومت امام زمان محمد جواد طوسی

۳۶. سفینه البحار شیخ عباس قمی

۳۷. سنن ابن ماجه ابن ماجه قزوینی

۳۸. سنن ابی داود سلیمان بن اشعث سجستانی

۳۹. سنن ترمذی محمد بن عیسی ترمذی

۴۰. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید

۴۱. الشیعه والرجعه محمد رضا طوسی

۴۲. الصواعق المحرقة احمد بن حجر عسقلانی

ص: ۱۵۵

۴۳. عصر الظهور علی کورانی

۴۴. عقد الدرر سلمی

۴۵. عقیده أهل السنّه والأثر عبد المحسن عباد

۴۶. علل الشرائع شیخ صدوق

۴۷. عیون أخبار الرضا شیخ صدوق

۴۸. غایه المرام سید هاشم بحرانی

٤٩. الفتوحات المكيّة ابن العربي
٥٠. فرائد السمطين ابراهيم بن محمد حموينى
٥١. فردوس الأخبار ديلمى
٥٢. الفصول المهمّة ابن الصبّاغ مالكى
٥٣. قصص الأنبياء ابن كثير دمشقى
٥٤. الكافى محمد بن يعقوب كلينى
٥٥. كامل الزيارات جعفر بن محمد بن قولويه
٥٦. كتاب الخصال شيخ صدوق
٥٧. كتاب الغيبة محمد بن الحسن طوسى
٥٨. كتاب الغيبة محمد بن ابراهيم نعمانى
٥٩. كفايه الأثر محمد بن على الخزاز
٦٠. كمال الدين شيخ صدوق
٦١. كنز العمّال متقى هندى
٦٢. المحاسن ابو عبد الله برقى
٦٣. مجمع البحرين فخر الدين طريحي
٦٤. مجمع البيان حسين بن على طبرسى
٦٥. مختصر بصائر الدرجات محمد بن سليمان حلّى
٦٦. المستدرک على الصحيحين حاكم ابو عبد الله نيشابورى

ص: ۱۵۶

۶۷. مشارق الأنوار حمزاوی

۶۸. مشکاه الأنوار طبرسی

۶۹. مصباح الزائر ابراهیم بن علی کفعمی

۷۰. معجم أحادیث الإمام المهدي محمد جواد طبرسی و جمعی از نویسندگان

۷۱. الملاحم والفتن ابن طاووس حلّی

۷۲. مناقب آل أبي طالب ابن شهر آشوب

۷۳. منتخب الأثر لطف الله صافی

۷۴. منتهی الآمال شیخ عباس قمی

۷۵. منهاج السنّه ابن تیمیّه

۷۶. النجم الثاقب میرزا حسین نوری

۷۷. نور مهدي جمعی از نویسندگان

۷۸. ینایع المودّه محمد بن سلیمان قندوزی

ص: ۱۵۷

فهرست منشورات مسجد مقدّس جمکران

۱ قرآن کریم / چهار رنگ - گلاسه رحلی خط نیریزی / الهی قمشه ای

۲ قرآن کریم / چهار رنگ - رحلی خط نیریزی / الهی قمشه ای

۳ قرآن کریم / وزیري خط نیریزی / الهی قمشه ای

- ۴قرآن کریم / وزیرى (با ترجمه) خط عثمان طه / الهى قمشه اى
- ۵قرآن کریم / وزیرى (بدون ترجمه) خط عثمان طه
- ۶کليات مفاتيح الجنان / وزیرى خط افشارى / الهى قمشه اى
- ۷کليات مفاتيح الجنان / جيبى خط افشارى / الهى قمشه اى
- ۸کليات مفاتيح الجنان / نيم جيبى خط افشارى / الهى قمشه اى
- ۹منتخب مفاتيح الجنان / جيبى خط افشارى / الهى قمشه اى
- ۱۰منتخب مفاتيح الجنان / نيم جيبى خط افشارى / الهى قمشه اى
- ۱۱ارتباط با خدا واحد تحقیقات
- ۱۲آئینه اسرار حسين کریمی قمی
- ۱۳آخرین خورشید پیدا واحد تحقیقات
- ۱۴آقا شيخ مرتضای زاهد محمد حسن سيف اللهی
- ۱۵آیین انتظار (مختصر مکیال المکارم) واحد پژوهش
- ۱۶از زلال ولایت واحد تحقیقات
- ۱۷امامت، غیبت، ظهور واحد پژوهش
- ۱۸امامت و غیبت از دیدگاه علم کلام علم الهدی / واحد تحقیقات
- ۱۹امام رضا علیه السلام در رزمگاه ادیان سهراب علوی
- ۲۰انتظار بهار و باران واحد تحقیقات
- ۲۱انتظار و انسان معاصر عزیز الله حیدری

۲۲ اهمیت اذان و اقامه محمد محمدی اشتهاردی

۲۳ با اولین امام در آخرین پیام حسین ایرانی ۲۴ بامداد بشریت محمد جواد مروّجی طبسی

۲۵ پرچمدار نینوا محمد محمدی اشتهاردی

۲۶ پرچم هدایت محمد رضا اکبری

۲۷ تاریخ پیامبر اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ / دو جلد شیخ عباس صفایی حائری

۲۸ تاریخ امیر المؤمنین علیه السلام / دو جلد شیخ عباس صفایی حائری

۲۹ تاریخ سید الشهداء علیه السلام شیخ عباس صفایی حائری

۳۰ تاریخچه مسجد مقدس جمکران / فارسی واحد تحقیقات

۳۱ تاریخچه مسجد مقدس جمکران / عربی واحد تحقیقات

۳۲ تاریخچه مسجد مقدس جمکران / انگلیسی واحد تحقیقات

۳۳ تاریخچه مسجد مقدس جمکران / اردو واحد تحقیقات

۳۴ تجلیگاه صاحب الزمان علیه السلام سید جعفر میرعظیمی

ص: ۱۵۸

۳۵ جلوه های پنهانی امام عصر علیه السلام حسین علی پور

۳۶ چهارده گفتار ارتباط معنوی با حضرت مهدی علیه السلام حسین گنجی

۳۷ چهل حدیث / امام مهدی در کلام امام علی علیهما السلام سید صادق سیدنژاد

۳۸ حضرت مهدی علیه السلام فروغ تابان ولایت محمد محمدی اشتهاردی

۳۹ حکمت های جاوید محمد حسین فهیم نیا

۴۰ ختم سوره های یس و واقعه واحد پژوهش

۴۱ خزائن الاشعار (مجموعه اشعار) عباس حسینی جوهری

۴۲ خورشید غایب (مختصر نجم الثاقب) رضا استادی

۴۳ خوشه های طلایی (مجموعه اشعار) محمد علی مجاهدی (پروانه)

۴۴ دار السلام شیخ محمود عراقی میثمی

۴۵ داستانهایی از امام زمان علیه السلام حسن ارشاد

۴۶ داغ شقایق (مجموعه اشعار) علی مهدوی

۴۷ در جستجوی نور صافی، سبحانی، کورانی

۴۸ در کربلا چه گذشت؟ (ترجمه نفس المهموم) شیخ عباس قمی / کمره ای

۴۹ دلشده در حسرت دیدار دوست زهرا قزلقاشی

۵۰ رسول ترک محمد حسن سیف اللهی

۵۱ روزنه هایی از عالم غیب سید محسن خرازی

۵۲ زیارت ناحیه مقدسه واحد تحقیقات

۵۳ سحاب رحمت عباس اسماعیلی یزدی

۵۴ سرود سرخ انار الهه بهشتی

۵۵ سقا خود تشنه دیدار طهورا حیدری

۵۶ سیمای مهدی موعود علیه السلام در آئینه شعر فارسی محمد علی مجاهدی (پروانه)

۵۷ سیمای امام مهدی علیه السلام در شعر عربی دکتر عبد اللهی

۵۸ ظهور حضرت مهدی علیه السلام سید اسد الله هاشمی شهیدی

۵۹ عریضه نویسی سید صادق سیدنژاد

۶۰ عطر سیب حامد حجّتی

۶۱ عقد الدرر فی أخبار المنتظر علیه السلام / عربی المقدس الشافعی

۶۲ علی علیه السلام مروارید ولایت واحد تحقیقات

۶۳ علی علیه السلام و پایان تاریخ سید مجید فلسفیان

۶۴ فدک ذوالفقار فاطمه علیها السلام سید محمد واحدی

۶۵ فرهنگ اخلاق عباس اسماعیلی یزدی

۶۶ فرهنگ تربیت عباس اسماعیلی یزدی

۶۷ فوز اکبر محمد باقر فقیه ایمانی

۶۸ کرامات المهدی علیه السلام واحد تحقیقات

۶۹ کرامت های حضرت مهدی علیه السلام واحد تحقیقات

ص: ۱۵۹

۷۰ کمال الدین و تمام النعمه (دو جلد) شیخ صدوق رحمه الله / منصور پهلوان

۷۱ کهکشان راه نیلی (مجموعه اشعار) حسن بیاتانی

۷۲ گردی از رهگذر دوست (مجموعه اشعار) علی اصغر یونسیان (ملتجی)

۷۳ گفتمان مهدویت آیت الله صافی گلپایگانی

۷۴ گنجینه نور و برکت، ختم صلوات مرحوم حسینی اردکانی

۷۵ مشکاه الانوار علامه مجلسی رحمه الله

۷۶ مفرد مذكر غائب على مؤذنی

۷۷ مكیال المكارم (دو جلد) موسوی اصفهانی / حائری قزوینی

۷۸ منازل الآخره، زندگی پس از مرگ شیخ عباس قمی رحمه الله

۷۹ منشور نینوا مجید حیدری فر

۸۰ مهدی علیه السلام تجسم امید و نجات عزیز الله حیدری

۸۱ مهدی منتظر علیه السلام در اندیشه اسلامی العمیدی / محبوب القلوب

۸۲ مهدی موعود علیه السلام، ترجمه جلد ۱۳ بحار - دو جلد علامه مجلسی رحمه الله / ارومیه ای

۸۳ مهر بیکران محمد حسن شاه آبادی

۸۴ میثاق منتظران (شرح زیارت آل یس) سید مهدی حائری قزوینی

۸۵ ناپیدا ولی با ما / فارسی واحد تحقیقات

۸۶ ناپیدا ولی با ما / انگلیسی واحد تحقیقات

۸۷ ناپیدا ولی با ما / بنگالا واحد پژوهش

۸۸ ناپیدا ولی با ما / ترکی استانبولی واحد پژوهش

۸۹ نجم الثاقب میرزا حسین نوری رحمه الله

۹۰ نشانه های ظهور او محمد خادمی شیرازی

۹۱ نشانه های یار و چکامه انتظار مهدی علیزاده

۹۲ نهج البلاغه / وزیرى سید رضی رحمه الله / محمد دشتی

۹۳ نهج البلاغه / جیبی سید رضی رحمه الله / محمد دشتی

۹۴ و آن که دیرتر آمد الهه بهشتی

۹۵ وظایف منتظران واحد تحقیقات

۹۶ ویژگی های حضرت زینب علیها السلام سید نور الدین جزائری

۹۷ هدیه احمدیه / جیبی میرزا احمد آشتیانی رحمه الله

۹۸ هدیه احمدیه / نیم جیبی میرزا احمد آشتیانی رحمه الله

۹۹ یاد مهدی علیه السلام محمد خادمی شیرازی

۱۰۰ یار غائب از نظر (مجموعه اشعار) محمد حجّتی

۱۰۱ ینابیع الحکمه / عربی - پنج جلد عباس اسماعیلی یزدی

جهت تهیه و خرید کتابهای فوق، می توانید با نشانی:

قم - صندوق پستی ۶۱۷، انتشارات مسجد مقدس جمکران

مکاتبه و یا با شماره تلفن های ۷۲۵۳۷۰۰، ۷۲۵۳۳۴۰ - ۰۲۵۱ تماس حاصل فرمایید.

ص: ۱۶۰